

แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มี
ความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

นิลรัตน์ ฮ่องชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2567

แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มี
ความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

นิลรัตน์ ฮ่องชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการ
การรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เสนอโดย นางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย เป็นส่วนหนึ่งใ
การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี ศิริโกศาภิรมย์)
วันที่ 8 เดือน กันยายน พ.ศ.2568

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสติกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สรราชัย ชูชีพ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล อาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
ชื่อนักศึกษา	นิลรัตน์ ฆ้องชัย
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) ศึกษาความต้องการ
จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียน
เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 3) เสนอแนวทาง
การป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 305 คน คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่
ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา จำนวน 115 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่
แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.979 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา โดย
การเขียนบรรยาย

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของ
นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ
2. ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มี
ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับแรก คือ ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ลำดับที่ 2 คือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ลำดับที่ 3 คือ ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ลำดับที่ 5 คือ ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ลำดับที่ 6 คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลำดับที่ 7 คือ ด้านการจัดการชั้นเรียน และลำดับที่ 8 คือ ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

3. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มี 8 แนวทาง มีกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ครบถ้วนทุกแนวทาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thesis	Guidelines for Preventing and Managing Bullying among Students with Special Needs in Inclusive Schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2
Thesis advisor	Dr. Phatsayakorn Laosawatdikul Dr. Sunchai Chucleep
Author	Nilrat Khongchai
Program	Educational Administration
Year	2024

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the current and desired states of preventing and managing bullying among students with special needs in inclusive schools under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya; 2) investigate the needs for promoting bullying prevention and management for students with special educational needs in inclusive schools under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya; and 3) propose guidelines for preventing and managing bullying among students with special needs in inclusive schools under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya. The sample consisted of 305 school administrators and teachers under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya, in the 2024 academic year. The sample size was determined using Taro Yamane's formula and selected through stratified random sampling based on school size, covering 115 schools. Research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.979 and a semi-structured interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), and content analysis through descriptive writing.

The results of the research showed that:

1. The overall current and desired states of bullying prevention and management for students with special needs in inclusive schools under the Primary

Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya were at a high and very high level, respectively.

2. The priority needs for bullying prevention and management, ranked in order of importance, were: 1) fostering a safe school culture; 2) providing accurate knowledge, understanding, and attitudes toward bullying; 3) establishing guidelines for addressing bullying incidents; 4) developing basic life skills to prevent bullying; 5) promoting collaboration with parents to prevent and address bullying; 6) building positive teacher–student relationships; 7) implementing effective classroom management; and 8) shaping positive staff attitudes toward bullying in schools.

3. The proposed guidelines for bullying prevention and management in inclusive schools for students with special educational needs comprised eight approaches, all of which were practical and fully applicable.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี

ประกาศคุณูปการ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยศึกษาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากบุคคลสำคัญหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก วิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ออกมาเสร็จสิ้นสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเป็นอย่างสูง ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. ชูชาติ พยอม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนื่องพะยอม อาจารย์ ดร.ธันยรัตน์ ทองบุญตา และ อาจารย์ ดร.हरรรษา องค์กรสิงห์ ที่ได้ให้ความกรุณา ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและคุณภาพของเครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณารับการสัมภาษณ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางประกอบในการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นางอังคณา สุวรรณพยัคฆ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์ นางอำไพพิศ บุนนาค ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นางสาววิลาสินี รื่นพานิช ตำแหน่ง ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธีระภัทร์ ยอดชมญาณ ตำแหน่ง ครู โรงเรียนวัดเชิงเลน นางสาวพันธุ์ทิพย์ พิภพ และนางมารตี ราศีคุณ ผู้ปกครองนักเรียน

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบคุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดทั้งมวลจากการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้แต่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างคุณประโยชน์ให้กับวงการศึกษาไทยสืบต่อไป

นิรัตน์ ษ์องชัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรังแก.....	12
ความหมายของการรังแก.....	12
รูปแบบพฤติกรรมการรังแก.....	14
ลักษณะพฤติกรรม.....	19
ผลกระทบของการถูกรังแก.....	22
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรังแก.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	27
ความหมายของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	27
ประเภทของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	28
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม.....	35
ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม.....	35
ความสำคัญของการศึกษาแบบเรียนรวม.....	37
รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม.....	38
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม.....	40
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน.....	44
ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน.....	44
ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน.....	47

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน.....	48
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน.....	50
ด้านการจัดการชั้นเรียน.....	52
ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน.....	53
ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไข การรังแกกันในโรงเรียน.....	56
ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน.....	57
แนวคิดทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น.....	59
ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	59
ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	61
ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	63
การจัดลำดับความต้องการจำเป็น.....	65
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2....	68
ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ.....	68
ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2.....	69
วิสัยทัศน์ และพันธกิจ.....	70
จุดเน้นและการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
งานวิจัยในประเทศ.....	71
งานวิจัยต่างประเทศ.....	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83

	หน้า
บทที่ 3 (ต่อ)	
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	83
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	146
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	146
วิธีดำเนินการวิจัย.....	146
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผลการวิจัย.....	156
ข้อเสนอแนะ.....	176
บรรณานุกรม.....	179
ภาคผนวก.....	192
ภาคผนวก ก หนังสือแก้ไขเค้าโครงวิทยานิพนธ์.....	193
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์.....	195
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (try out) เครื่องมือในการทำ วิทยานิพนธ์.....	201
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ในการทำวิทยานิพนธ์.....	203
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์.....	207
ภาคผนวก ฉ สรุปผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC).....	219
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	227
ภาคผนวก ซ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยในวิทยานิพนธ์.....	234
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	239

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1	พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกทางร่างกาย..... 14
ตาราง 2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นผู้บริหารและครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2..... 78
ตาราง 3	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 88
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม 8 ด้าน..... 90
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน..... 91
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิต ที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน..... 94
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน..... 96
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน..... 98

ตาราง 9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน.....	100
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกัน การรังแกกัน.....	102
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน.....	105
ตาราง 12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบ การรังแกกัน.....	107
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน.....	109
ตาราง 14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรม ความปลอดภัยในโรงเรียน.....	110

ตาราง 15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน.....	112
ตาราง 16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน.....	113
ตาราง 17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน.....	115
ตาราง 18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน.....	117
ตาราง 19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐาน ในการป้องกันการรังแกกัน.....	118
ตาราง 20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสาน ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน.....	120

ตาราง 21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการ จำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการ ปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน.....	122
ตาราง 22	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน.....	124
ตาราง 23	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน.....	127
ตาราง 24	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 3 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน.....	129
ตาราง 25	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 4 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน.....	132
ตาราง 26	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 5 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและ แก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน.....	134
ตาราง 27	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน.....	136

ตาราง 28	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 7 ด้านการจัดการชั้นเรียน.....	138
ตาราง 29	ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 8 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน.....	140

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพ 2 แผนที่อาณาเขตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.....	69

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การรังแกกัน เป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยพบสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น (กรมสุขภาพจิต, 2561, ย่อหน้า 2) และปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนกำลังเป็นปัญหาที่ไม่ใช่แค่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่พบว่าหลายๆ ประเทศทั่วโลกก็กำลังประสบปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยมีข้อมูลการรังแกกันในโรงเรียนของกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) และประเทศอื่นๆ ที่เข้าร่วมสำรวจรวม 65 ประเทศเมื่อปี 2562 พบว่า ทุกประเทศ/เขตเศรษฐกิจที่เข้าร่วมการประเมินล้วนมีปัญหาการรังแกในโรงเรียน จากค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนร้อยละ 23 ที่รายงานว่าถูกรังแกอย่างน้อยสองถึงสามครั้งต่อเดือนและมีนักเรียนร้อยละ 8 ที่ถูกรังแกเป็นประจำสำหรับประเทศไทยพบว่า เด็กไทยรายงานว่ามีการรังแกแต่ละประเภทในสัดส่วนที่มากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD โดยร้อยละ 12 ของนักเรียนเคยถูกข่มขู่ทางวาจาและร้อยละ 13 ของนักเรียนรายงานว่าเคยถูกนักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่างๆ ที่เป็นของตัวเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563, ย่อหน้า 2)

การบริหารจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 กำหนดให้ “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 149) นั้น ย่อมหมายถึงคนพิการทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษโดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้ และการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตาม

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 19 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 458-472) ระบุให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนรวม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

การเรียนรวม (inclusive education) หรือรูปแบบการศึกษาทั่วไปที่ทุกคนควรจะได้รับอย่างเท่าเทียม ถือเป็นหลักสากลที่ปฏิบัติเหมือนกันทั่วโลก และสำหรับเด็กพิเศษ หรือเด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ การเรียนรวมไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการในทุกสังคมได้เข้าเรียนรวมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทั่วไปที่จัดสำหรับเด็กทุกคนในประเทศเท่านั้น แต่การเรียนรวมเป็นกระบวนการของสถานศึกษาและระบบการพัฒนาการศึกษาโดยองค์รวมที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักการของสหประชาชาติที่มุ่งมั่นจัดการเลือกปฏิบัติ ลดการกีดกันโอกาสของเด็กที่จะได้รับการศึกษาที่เสมอภาคและเป็นธรรม โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบหลักและเอกชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนเจตคติให้เหมาะสม สนับสนุนส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กทุกคนพร้อมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรอย่างจริงจังและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้เด็กทุกคนในแต่ละประเทศได้มีโอกาสเรียนรวมกันในสถานศึกษาในท้องถิ่นของเด็กๆแต่ละคนอย่างมีคุณภาพ (มลิวลีย์ ธรรมแสง, 2557, ย่อหน้า 2) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบตามมาโดยมักเกิดขึ้นโดยได้รับรู้ผ่านข่าวสารนั้นคือ ปัญหาการรังแกเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม ตัวอย่างเช่น ข่าวกกรณีเด็กนักเรียนหญิง 3 - 4 คนรุมทำร้ายร่างกายเพื่อนนักเรียนที่นั่งอยู่กับพื้น ทั้งจุดกระชาก จับร่างกดกระแทกพื้นและตบหน้าต่อมาเพื่อนๆ ในกลุ่มก็มาร่วมผสมโรงด้วยการใช้เท้าเตะและตบศีรษะเด็กผู้หญิงอย่างรุนแรง ซึ่งเด็กผู้หญิงที่โดนทำร้ายมีข้อมูลว่าเป็นเด็กออทิสติก โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม (อนุรักษ์ จันทร์รอด, 2565, หน้า 3-4)

ข้อมูลจาก สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (กรมสุขภาพจิต, 2561, ย่อหน้า 2) ระบุว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต มักมีแนวโน้มเป็นผู้รังแกผู้อื่น ขณะที่กลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกรังแก ได้แก่ เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และกลุ่มเพศทางเลือก โดยเฉพาะในกรณีของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มักตกเป็นเป้าหมายการถูกรังแกมากกว่าเด็กทั่วไป เนื่องจากความแตกต่างทางกายภาพที่เห็นได้ชัดเป็นปัจจัยแรก และความแตกต่างด้านพฤติกรรมหรือปัญหาอื่นๆ เป็นปัจจัยรอง นอกจากนี้ ข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาการรังแกในโรงเรียน พบว่าเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่ป่วยโรคจิตเวช และเป็นเด็กกลุ่มที่เป็นผู้รังแก ส่วนเด็กที่ตกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการถูกรังแก คือ เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการช้า เด็กพิการ กลุ่มที่เป็นเด็กพิเศษ หรือกลุ่มเพศทางเลือก ซึ่งในกรณีของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กเหล่านี้มักจะเป็นเป้าหมายให้ถูกรังแกมากกว่า

เด็กคนอื่นๆ เนื่องจากความแตกต่างที่สามารถมองเห็นได้ทางกายภาพเป็นอันดับแรก และพฤติกรรม การแสดงออกที่แตกต่างไปหรือปัญหาด้านอื่นๆ รองลงมา และตามข้อมูลงานวิจัยของเบอร์เคียตตี, และคนอื่นๆ (Berchiatti, et al., 2022, pp.515–537) ซึ่งว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมักมีสถานะทางสังคมต่ำกว่านักเรียนคนอื่นในชั้นเรียน ทำให้ตกเป็นเหยื่อการรังแกได้บ่อยกว่า ทั้งนี้เด็กกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าการกระทำของผู้รังแก เช่น การนำความพิการมาล้อเลียนหรือพูดประชดประชัน เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม แต่กลับมองว่าเป็นการพูดเล่น นอกจากนี้การไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนทำให้ขาดทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ขาดความมั่นใจในตนเอง มีแนวโน้มถูกลูกตนเอง เกิดความทุกข์ใจ และอาจนำไปสู่การออกจากโรงเรียนกลางคัน สอดคล้องกับสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564, ย่อหน้า 2) ซึ่งพบว่าจำนวนคนพิการในระบบการศึกษาไทยตั้งแต่ปี 2561–2564 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยแม้ในระดับประถมศึกษาจะมีเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเกือบ 2 ล้านคนต่อปี แต่เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษากลับลดลงเกือบร้อยละ 90 และจำนวนนักเรียนพิการที่เรียนต่อจนจบการศึกษา ระดับปริญญาตรีมีไม่ถึงร้อยละ 2 ของแต่ละรุ่น ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของกรมสุขภาพจิต (2565, ย่อหน้า 2) ว่าปัญหาการรังแกในโรงเรียนเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหลุดออกจากระบบการศึกษา ผลกระทบดังกล่าวมีความรุนแรงต่ออนาคตของเด็กเหล่านี้ เนื่องจากแม้ผู้พิการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีโอกาสหางานทำได้ยากอยู่แล้ว การไม่มีวุฒิการศึกษายังทำให้โอกาสลดลงไปอีก ส่งผลให้ต้องทำงานรับค่าจ้างขั้นต่ำตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นการจำกัดโอกาสพัฒนาชีวิตของพวกเขาอย่างมาก ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหานี้คือการส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนรวมกับเด็กทั่วไปในระบบการศึกษาแบบเรียนรวม (inclusive education) ซึ่งมีหลักฐานว่าเด็กพิเศษหลายคนที่ยังเรียนรวมสามารถจบการศึกษาและมีงานทำได้ อีกทั้งการปลูกฝังแนวคิดการเรียนรวมตั้งแต่ปัจจุบันจะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของสังคมให้ยอมรับความหลากหลาย และอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

สำหรับพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่ติด 1 ใน 10 ของประเทศ ที่พบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นมากที่สุด รวมถึงมีการพัฒนาพื้นที่เป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศและมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของครอบครัวและประชากรต่างถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นจำนวนมาก (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565, ย่อหน้า 2) ส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางสังคมไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และค่านิยมต่างๆ รวมไปถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อต่อการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมกรังแก (สกล วรเจริญศรี, 2558, หน้า 3-4)

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและสนใจศึกษาถึงแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นจะช่วยสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียนได้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อดำเนินการช่วยเหลือและวางแนวทางในการเสริมสร้างมาตรการป้องกันการเกิดพฤติกรรมรังแกกันนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมอย่างจริงจังอีกทั้งการศึกษาในครั้งนี่ยังเป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด โดยมุ่งศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยได้แนวทางจากคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 3) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย 8 ด้าน ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน 8 ด้าน ได้แก่

1. วัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน
2. การให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
3. ทักษะคิดของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน
4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
5. การจัดการชั้นเรียน
6. ทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน
7. การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน
8. แนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

กระบวนการเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกัน ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม
2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย ด้วยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})
3. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
เขต 2

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 115 โรงเรียน (ระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวม, 2567) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 119 คน และครูจำนวน 1,148 คน รวมทั้งสิ้น 1,267 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา, 2566, ย่อหน้า 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973, pp.727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 305 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกำหนดสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครู 30:70 เพื่อให้ได้ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้โดยเมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และจำนวนครู 213 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 305 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ, ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ, ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ที่มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากที่สุด (อ้างอิงจากระบบบริหารจัดการข้อมูล โรงเรียนเรียนรวม) และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน เมื่อเกิดการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา ตามคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 3) ประกอบไปด้วย 8 ด้าน ดังนี้

- 2.1 วัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน
- 2.2 การให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
- 2.3 ทักษะคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

2.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

2.5 การจัดการชั้นเรียน

2.6 ทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

2.7 การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

2.8 แนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จากคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 3)

4. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ในช่วงระยะเวลาปีการศึกษา 2568

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนรวม ดังนี้

1. หน่วยงานในระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวปฏิบัติ โครงการที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถเรียนรวมกับเด็กปกติในโรงเรียนเรียนรวมได้โดยปราศจากปัญหาการรังแกกัน

2. หน่วยงานในระดับปฏิบัติ ได้แก่ โรงเรียนเรียนรวมที่จะได้รับประโยชน์จากการวิจัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการป้องกันและจัดการการรังแกกันและกำหนดแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อลดปัญหาการรังแกกันนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทาง หมายถึง วิธีการหรือข้อเสนอแนะ ในการป้องกันและจัดการการรังแกแก่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การรังแก หมายถึง การแสดงพฤติกรรมเชิงลบเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือหวาดกลัว อันเกิดจากความตั้งใจและทำให้ผู้อื่นรู้สึกแค้น เจ็บปวด เกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน

การถูกรังแก หมายถึง การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้กระทำ” มุ่งหวังและแสดงพฤติกรรมในเชิงลบให้อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้ถูกกระทำ” ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยการใช้ข้อความวาจาและวจนภาษาโดยเจตนา ในลักษณะการกระทำซ้ำๆ สม่ำเสมอ หรือทุกครั้งที่มีโอกาสก่อวน ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ไม่สบายใจ เจ็บปวด ไม่ว่าจะผ่านทางร่างกายจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตอย่างปกติสุข อันจะนำมาซึ่งความหวาดกลัว หวาดระแวง กังวลใจ ไม่อยากอยู่ในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมนั้นๆ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา

นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง นักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการประเมินโดยแพทย์หรือไม่ได้รับการประเมินโดยแพทย์ แต่เข้าข่ายลักษณะของผู้ที่มีความต้องการพิเศษมีความบกพร่องในลักษณะต่างๆ ในด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษาการสื่อสารหรือด้านสติปัญญา ทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติชีวิตประจำวัน รวมถึงด้านการจัดการศึกษาซึ่งต้องจัดให้มีการจัดการศึกษาที่มีกระบวนการที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้ คือ มุ่งหวังให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือบริการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

โรงเรียนเรียนรวม หมายถึง สถานศึกษาที่มีการรับเด็กเข้ารับการศึกษโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็ก หรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามความต้องการจำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล

การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน หมายถึง สถานศึกษามีการป้องกันและจัดการการรังแกกันนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายที่ชัดเจนในการต่อต้านการรังแกกัน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียน รวมถึงผู้ปกครองเกิดทัศนคติที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของทุกคนไม่ว่าแม้กระทั่งนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษา จนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมใน

การสร้างบรรยากาศและการสื่อสารที่ปลอดภัย รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมการรายงานเมื่อมีการรังแกกันว่าเป็นสิ่งที่ไม่ผิด

2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการประยุกต์การจัดการเรียนสอนในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน รวมถึงการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และมีการจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ว่าพฤติกรรมใดคือการรังแก ก่อนที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ถูกต้องว่าการรังแกกันไม่ใช่เรื่องปกติและยอมรับไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา รวมถึงสร้างทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เน้นการเห็นอกเห็นใจ และการเห็นคุณค่าของผู้อื่น

3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษามีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรังแกในโรงเรียนว่าเป็น “ปัญหา” เพื่อสร้างทัศนคติที่ตรงกันในการตระหนักและสร้างความร่วมมือเพื่อป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน มีการรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสะท้อนประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับปัญหาการรังแกที่พบเจอ มีความเข้าใจและหมั่นสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มักพบว่ามีแนวโน้มจะตกเป็นเป้าของการรังแก

4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ให้เกิดความรู้สึกเชื่อใจ ได้รับการสนับสนุน และได้รับการยอมรับ โดยครูเน้นการสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับนักเรียนด้วยการสร้างความสนใจในตัวเด็ก แสดงออกถึงความคาดหวังในตัวนักเรียนเสมอ และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของชั้นเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและชุมชน

5. ด้านการจัดการชั้นเรียน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการสร้างระเบียบวินัย กฎกติกาในห้องเรียน ในการเรียนรวมกันระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันการรังแกกัน

6. ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมให้มีการนำทักษะชีวิตที่หลากหลายมาบูรณาการในการสอนนักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจากทักษะชีวิตคือทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ เช่น ความอดทน และการฟันฝ่าอุปสรรค ความยืดหยุ่นปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ความมีวินัย ความพอเพียง ความปลอดภัย เป็นผู้รักการอ่าน ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความสามัคคีแบ่งปัน การอดออม ความขยัน การรักษาสีทิตนเอง บอกความต้องการตนเอง และการให้อภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

7. ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน จะช่วยให้เกิดความร่วมมือ เพิ่มความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ ซึ่งมีความสำคัญ ในการลดและป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนอย่างชัดเจน

8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน หมายถึง ครูมีแนวทางในการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ไม่ว่าจะเป็น ผู้ถูกรังแก ผู้รังแก และผู้เห็นเหตุการณ์ นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับผลกระทบทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์และปัญหาพฤติกรรมอื่น ๆ ได้ไม่ต่างกัน ดังนั้นทักษะสำคัญที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เพราะเด็กมักรู้สึกถูกทำร้าย ไม่มั่นใจ และทักษะการจัดการความโกรธ (anger management) จัดการอารมณ์ให้เหมาะสม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจบทบาท และอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและสนองนโยบายการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ครอบคลุมทั้ง 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางซ้าย อำเภอบางไทร อำเภอบางบาล อำเภอบางปะอิน อำเภอดอนสัก อำเภอลาดบัวหลวง และอำเภอเสนา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริมและบริหารจัดการในสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ครู หมายถึง ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายในการดูแล อบรม เลี้ยงดู และสนับสนุนการศึกษาและการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งอาจเป็นบิดา มารดา ญาติ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดูแลเด็กแทนบิดามารดา ทั้งนี้รวมถึงบุคคลที่มีบทบาทในการตัดสินใจและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมกวดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรังแก
 - 1.1 ความหมายของการรังแก
 - 1.2 รูปแบบพฤติกรรมการรังแก
 - 1.3 ลักษณะพฤติกรรม
 - 1.4 ผลกระทบของการถูกรังแก
 - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรังแก
2. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 - 2.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 - 2.2 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 - 2.3 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
 - 3.1 ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
 - 3.2 ความสำคัญของการศึกษาแบบเรียนรวม
 - 3.3 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
 - 3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน
 - 4.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน
 - 4.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
 - 4.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน
 - 4.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 - 4.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน
 - 4.6 ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

- 4.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน
- 4.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน
5. แนวคิดทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น
- 5.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 5.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 5.3 ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น
- 5.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น
6. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
- 6.1 ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ
- 6.2 ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
- 6.3 วิสัยทัศน์ และพันธกิจ
- 6.4 จุดเน้นและการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 7.1 งานวิจัยในประเทศ
- 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรังแก

1. ความหมายของการรังแก

การรังแก (bullying) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในหลากหลายสถานการณ์ เช่น ในโรงเรียน สถานที่ทำงาน หรือแม้กระทั่งในสังคมออนไลน์ โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายของการรังแกไว้ ดังนี้

นวิยา นิยมธรรม (2559, หน้า 3) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำพฤติกรรมรุนแรงอันมุ่งหวังที่จะทำร้ายเหยื่อ ไม่ว่าจะทางกายหรือจิตใจด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับขู่เข็ญ ข่มขู่ คุกคาม ทุบตี ล้อเลียน กีดกันออกจากสังคม หรือแม้แต่การจำกัดเสรีภาพ

สกล วรเจริญศรี (2559, หน้า 13) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยเป็นการกระทำอันมุ่งหวังให้ผู้ที่ถูกรังแก ตกอยู่ในความทุกข์ ทรมาน เจ็บปวด โดยผู้กระทำรู้สึกว่าคุณเองมีอำนาจเหนือกว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างซ้ำๆ ต่อเนื่อง และยาวนาน

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 12) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้แกล้ง หรือผู้กระทำกับเหยื่อ เป็นการกระทำใดๆ ก็ตามที่มุ่งหวังทำร้ายเหยื่อผ่านทางร่างกาย คำพูด และวิธีการอื่นใดเพราะต้องการแสดงความเหนือกว่า มีอำนาจมากกว่า การกรำพฤติกรรมเหล่านี้ อาจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยตรงซึ่งหน้า ยกตัวอย่างเช่น การใช้กำลัง ใช้ความรุนแรง หรือการใช้คำหยาบคายในการพูดโจมตีซึ่งหน้า หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทางอ้อม เช่น การปล่อยข่าวลือ การบิดเบือนเรื่องราว การเพิกเฉยและการ ขับไล่ไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งมีที่ยืนในสังคม อีกทั้งผู้กระทำมีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งรังแกเหยื่อหลายครั้งต่อเนื่อง หรือกระทำอย่างซ้ำๆ

วันชนก วงศ์เขียว (2563, หน้า 14) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง พฤติกรรมเชิงลบที่สังคมไม่ยอมรับ โดยตั้งใจกระทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเจ็บปวดจากการถูกรังแกโดยผู้รังแกที่รู้สึกว่าคุณตนเองมีอำนาจหรือพลังเหนือกว่าผู้ถูกรังแก (เหยื่อ) อีกทั้งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน

ปริญญา เรื่องทิพย์ (2563, หน้า 6) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง การกระทำใดๆ ทั้งทางกาย ทางเพศ ทางวาจา หรือทางจิตใจ เกิดขึ้นจากความตั้งใจและมีลักษณะที่คุกคามบุคคลอื่น และทำให้คนอื่นรู้สึกเจ็บทั้งกาย และเจ็บใจ และเป็นการกระทำที่ทำซ้ำๆ ซึ่งมีทั้งผู้กระทำหรือผู้รังแก ผู้ถูกรังแกหรือผู้ถูกรังแก ซึ่งเกิดในภายในโรงเรียน

ชญญาพัทธ์ ก้องวิธธาตาสิริ, พิชรินทร์ เสรี, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2564, หน้า 18) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง พฤติกรรมต่างๆ รวมถึง การข่มขู่ การคุกคาม การทำให้เกิดความหวาดกลัว การใช้คำพูดเหยียดหยัน เสียดสี ถากถาง ทั้งนี้ อาจ เกิดจากแรงกระตุ้นโดยความเกลียด หรือความอคติ ความไม่สนใจ ความกลัว

ปุณณภา จิราวัฒน์กุล (2564, หน้า 8) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง พฤติกรรมทางลบที่เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจจากบุคคลหนึ่งที่มีกระทำต่อบุคคลหนึ่งอย่างซ้ำๆ หลายครั้ง โดยมีเจตนาจะสร้างความเจ็บปวดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงความไม่สบายใจแก่ผู้ถูกรังแกผ่านการแสดงออกซึ่งความก้าวร้าวในหลากหลายช่องทาง เช่น ทางร่างกาย ทางคำพูด ทางพฤติกรรม

นุชิตา ทวีชีพ (2565, หน้า 20) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจและมีลักษณะที่คุกคามบุคคลอื่น และทำให้คนอื่นเจ็บทั้งกายและใจ และเป็นการกระทำที่ทำซ้ำๆ

เกลดเดน, และคนอื่นๆ (Gladden, et al., 2014, p.7) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง พฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงอันไม่พึงประสงค์ ซึ่งกระทำโดยเด็กหรือเยาวชนคนหนึ่ง หรือกลุ่มของเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ใช่พี่น้องหรือแฟน โดยพฤติกรรมดังกล่าวเกี่ยวข้องกับรับรู้ความไม่สมดุลระหว่างอำนาจ และมักจะกระทำการรังแกอยู่หลายครั้ง หรือมีแนวโน้มว่าจะกระทำซ้ำๆ การรังแกนี้

อาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเจ็บปวด เตื่อร้อนแก่เหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม หรือทางด้านการเรียนก็ตาม

สมิธ (Smith, 2016, p.519) ได้อธิบายว่า การรังแก หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่เกิดขึ้นซ้ำๆ เป็นความรุนแรงเชิงอำนาจซึ่งไม่สมดุล และเกิดขึ้นด้วยความประสงค์จะทำร้ายผู้อื่น

ดังนั้นสรุปได้ว่า การรังแก คือการแสดงพฤติกรรมเชิงลบเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดหรือหวาดกลัว อันเกิดจากความตั้งใจและทำให้ผู้อื่นรู้สึกแยะ เจ็บปวด เกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน

2. รูปแบบพฤติกรรมการรังแก

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 12) ได้อธิบายว่า การรังแกมีความหลากหลายซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1. การรังแกทางร่างกาย (physical bullying) เป็นรูปแบบการรังแกที่ชัดเจน ไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบความรุนแรงโดยตรงต่อร่างกาย (direct) อย่างเช่น การทำร้ายร่างกาย ชก ต่อยตี หรือรูปแบบที่ส่งผลทางอ้อม ไม่ส่งผลโดยตรงต่อร่างกาย (indirect) อย่างเช่น การทำลายข้าวของส่วนตัวของผู้อื่น การขโมย หรือเอาของส่วนตัวของผู้อื่นไป ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อร่างกายโดยตรง แต่การรังแกในทางอ้อมนั้น ก็ส่งผลเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยมากการรังแกจะค่อยๆ พัฒนาจากรูปแบบอื่นๆ มาสู่การรังแกทางร่างกาย ดังตาราง 1

ตาราง 1 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกทางร่างกาย

การกลั่นแกล้งรังแกทางร่างกายแบบโดยตรง (direct aggressive)	การกลั่นแกล้งรังแกทางร่างกายแบบทางอ้อม (indirect aggressive)
ข่มขู่ด้วยกำลัง ความรุนแรง	ขโมย/แย่งอาหารไป
ผลัก	ขโมย/แย่งกระเป๋านักเรียนไป
ดึงผม	ทำลายข้าวของ
ตบตี	ทำลายหนังสือเรียน
ชกต่อย	ขโมย/แย่งเสื้อผ้าไป หรือทำให้เสียหาย
เตะ	กล่องอุปกรณ์ถูกแย่งไปหรือทำให้เสียหาย
ขูดขาให้ล้มน	ไถเงิน
ถ่มน้ำลายใส่	ไถทรัพย์สินต่างๆ

ที่มา : ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 12)

2. การรังแกทางวาจา (verbal bullying) เป็นการกลั่นแกล้งทางวาจา เป็นรูปแบบการรังแกที่พบเห็นได้บ่อยที่สุดในโรงเรียน และเป็นอาวุธอันตรายพลังที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อเหยื่อ ถึงแม้ว่าจะมีการรังแกรูปแบบนี้ เกิดขึ้นกับทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ในหลายๆ กรณีการรังแกทางวาจา มักมีผลกับเพศหญิงมากกว่า เนื่องจากความอ่อนไหวทางอารมณ์ และมักจะใช้การรังแกทางวาจามากกว่าการรังแกทางร่างกาย เพื่อที่จะแสดงถึงความเหนือกว่าของตนเอง โดยความหมายของการรังแกทางวาจา หมายถึง พฤติกรรมการใช้คำพูด ภาษาในการทำให้ผู้อื่นอับอาย เยาะเย้ย หรือดูถูกแดกดันซึ่งต่างกับการรังแกทางร่างกายซึ่งส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ผลกระทบที่ปรากฏบนร่างกายหรือสิ่งของ ในขณะที่การรังแกทางวาจานั้นยากที่จะเห็นหรือหยุด นอกจากนี้ พฤติกรรมการรังแกทางวาจายังรวมไปถึงการใช้คำพูดในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นทำให้เกิดข่าวดู นินทา หรือปล่อยข้อมูลที่ไม่เป็นจริงของผู้อื่นไปสู่ผู้อื่น หรือกลุ่มนักเรียน โดยมีความต้องการที่จะทำให้เหยื่อเจ็บปวด ควบคุม หรือโจมตีอัตลักษณ์ของเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม สถานะทางครอบครัว เชื้อชาติ เป็นต้น

3. การรังแกทางสังคมหรืออารมณ์ (social/emotional bullying) การกลั่นแกล้งในรูปแบบนี้ มีความประสงค์ที่จะใช้สังคมหรือกลุ่มมาเป็นแรงกดดันและกีดกันบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อออกจากกลุ่ม นอกจากจะทำให้บุคคลคนนั้นไม่มีที่ยืนในกลุ่มเพื่อน หรือสังคมแล้ว ยังส่งผลให้เกิดความเสียใจ หรือรู้สึกเจ็บปวด ในสังคมญี่ปุ่นเอง การรังแกในรูปแบบนี้พบได้มากในกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยในสังคมที่ยังไม่ยอมรับในความแตกต่างผู้ที่แปลกแยกมักจะตกเป็นเหยื่อ โดยการรังแกในรูปแบบนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงทางตรงใดๆ ในการก่อให้เกิดผลกระทบกับเหยื่อ เพียงแค่การเมินเฉยหรือมองข้ามการมีตัวตนในสังคมของเหยื่อ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย เมินเฉย ไม่ให้ความร่วมมือ หรือปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่ม หรือร่วมกิจกรรม ก็สามารถก่อให้เกิดความรู้สึกเสียใจ เจ็บปวดแก่เหยื่อได้เช่นกัน

4. การรังแกทางโลกไซเบอร์ (cyberbullying) การกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์มีความคล้ายคลึงกับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม หากแต่แตกต่างกันตรงที่การกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์นั้น เกิดขึ้นบนพื้นที่ออนไลน์ ผ่านข้อความต่างๆ ที่ส่งผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ผู้กระทำอาจเป็นเพื่อนร่วมห้องเรียน คนรู้จักในอินเทอร์เน็ต หรือแม้กระทั่ง บุคคลนิรนามออนไลน์ กระนั้นในทางตรงกันข้ามกับเหยื่อผู้กระทำผิดมักจะรู้ว่าเหยื่อของพวกเขาเป็นใคร การรังแกทางโลกไซเบอร์สามารถทำลายข้อจำกัดของการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิมด้วยเงื่อนไขทางเวลา เพราะสำหรับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิมนั้น การเข้าโจมตีอีกฝ่ายนั้น จำต้องรอช่วงเวลาที่พบต่อหน้าเพื่อโจมตี การนินทาก็คงอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น หากแต่การมีอยู่ของอินเทอร์เน็ตนั้น เปิดโอกาสให้การโจมตีเหยื่อเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน สามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในเหตุดังกล่าวได้อีกด้วย

กรมสุขภาพจิต (2562, ย่อหน้า 2) ได้แบ่งประเภทของการรังแกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ทางร่างกาย เช่น การชกต่อย การผลัก การตบตี 2) ทางสังคมหรือด้านอารมณ์ เช่น กดดัน ยั่วยุ ให้เพื่อนๆ แยกแยะ ออกจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดหรือเสียใจ 3) ทางวาจา ทางคำพูด เช่น เยาะเย้ย ดุฎก เสียดสี นินทา โหมกบดเบือน เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด 4) cyberbullying คือ การรังแกบนโลกออนไลน์ ด้วยวิธีการโพสต์ข้อความโจมตีหลอกลวง ทำร้าย คุกคามทางเพศ ด้วย ถ้อยหาบคาย เป็นเท็จ เพื่อให้อีกฝ่ายอับอาย เจ็บปวดและเสียใจ

วันชนก วงศ์เขียว (2563, หน้า 12) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมการรังแก สามารถจำแนก ออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ ดังต่อไปนี้ 1) การรังแกด้านร่างกาย (physical bullying) เป็นลักษณะของ การทำร้ายร่างกายการชก การต่อย การผลัก การตบ การตี เป็นต้น 2) การรังแกด้านสังคมหรือด้าน อารมณ์ (social or emotional bullying) เป็นลักษณะของการใช้กลุ่มเพื่อนหรือสังคมกดดัน (peer pressure) และทำให้บุคคลแยกออกจากกลุ่มอันทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวด หรือเสียใจจาก การกระทำดังกล่าว ตัวอย่างการโน้มน้าวให้คนในกลุ่มไม่สนใจบุคคลที่ถูกรังแก การหลีกเลี่ยงไม่ให้มี ส่วนร่วมในกิจกรรมหรือไม่ให้บุคคลเข้ามาสัมพันธ์กับกลุ่ม อันเป็นผลทำให้บุคคลที่ถูกรังแกรู้สึกไร้ ตัวตน ไม่มีเพื่อน ไม่มีคนคุย และไม่มีวิถีทางที่จะหลบหนีสถานการณ์ดังกล่าว 3) การรังแกด้านคำพูด (verbal bullying) เป็นลักษณะการพูดที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกหรือทำให้เจ็บปวด จะเกิดขึ้นใน สถานการณ์ที่มีการยั่วยุ เย้าแหย่ เยาะเย้ย ช่มชู้ การพูดจาถูกเสียดสีกันในกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้อาจรวมถึง การวิจารณ์ด้วยคำพูดในลักษณะการประเคิมข่าว ข่าวลือ คำนินทา และการพูดจาโหมกบดเบือน ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเจ็บปวด และจะมุ่งต่อสิ่งทีนอกเหนือการควบคุม ของบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งรังแก เช่น รูปร่าง หน้าตา เชื้อชาติ ครอบครัวย สถานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการพูดจาที่รุนแรง โหดร้าย ทำให้เจ็บปวด อับอาย และรู้สึกเขินประหม่า 4) การรังแกบนโลกออนไลน์ (cyber bullying) เป็นประเภทหนึ่งของการกลั่นแกล้งรังแกที่เกิดขึ้น ใหม่และเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในสังคม โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้แก่ การใช้โทรศัพท์ อีเมล ข้อความสำเร็จรูป ข้อความที่เขียนขึ้นเอง และภาพ ทั้งนี้เป็นการใช้อุปกรณ์การสื่อสารในการเข้าถึง ประกอบด้วยโทรศัพท์ (mobile phone) คอมพิวเตอร์ (computer) เว็บไซต์ (website) บล็อก (blogs) ห้องสนทนา (chat room) เฟซบุ๊ก (facebook) เครือข่ายทางสังคมออนไลน์อื่นๆ การถ่าย คลิปที่มีการชกต่อย ตบตีกัน การถูกทารุณกรรม หรือการคุกคาม

ปุณณภา จิราวัฒน์กุล (2564, หน้า 10) ได้อธิบายว่า รูปแบบพฤติกรรมการรังแก มีดังนี้ 1) การรังแกทางร่างกาย (physical bullying) เป็นการใช้อำนาจทางกายภาพของผู้รังแกใน การโจมตีผู้ถูกรังแก เช่น การต่อย การตี การเตะ การผลัก การถ่มน้ำลาย เป็นต้น นอกจากนี้การรังแก ทางเพศ เช่น การจับอวัยวะเพศ การถอดกางเกง การเปิดกระโปรง การโชว์ของลับ เป็นต้น ให้อยู่ใน หมวดการรังแกทางร่างกายเช่นเดียวกัน 2) การรังแกทางคำพูด (verbal bullying) เป็นการสื่อสาร

ออกมาทางคำพูดหรือ การเขียนของผู้ถูกรังแกในการทำร้ายผู้ถูกรังแก เช่น การพูดเสียดสี ล้อเลียนชื่อ การเขียนหรือพูดจาข่มขู่ การวิจารณ์ด้วยคำพูดในทางไม่เหมาะสม การพูดบิดเบือนความจริง เป็นต้น 3) การรังแกทางสังคม (relational bullying) เป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้รังแกที่ตั้งใจ เพื่อก่อให้เกิดการทำลายชื่อเสียงหรือบั่นทอนความสัมพันธ์กับคนรอบข้างของผู้ถูกรังแก ตัวอย่างของการรังแกทางตรง เช่น การกีดกันไม่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เพิกเฉยผู้ถูกรังแก ตัวอย่างของการรังแกทางอ้อม เช่น การนิทาว่าร้าย การเขียนข้อความที่เสียหายออกสู่สาธารณชน การเผยแพร่รูปภาพที่น่าอายโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือรับรู้รับทราบ เป็นต้น 4) การรังแกที่ส่งผลเสียหายต่อทรัพย์สิน (damage to properties) เป็นการแสดงพฤติกรรมผ่านรูปแบบการขโมย การเปลี่ยนแปลงหรือทำลายทรัพย์สินของผู้ถูกรังแกให้เกิดความเสียหาย ยกตัวอย่างเช่น การขโมยทรัพย์สินโดยไม่คืน การลบข้อมูลส่วนตัวในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น 5) การรังแกทางโลกไซเบอร์ (cyberbullying) ซึ่งเป็นการกลั่นแกล้งผ่านการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความรุนแรง โดยลักษณะของการกลั่นแกล้งรังแกทางโลกไซเบอร์จะเป็นการแพร่กระจายข่าวสารออกไปได้อย่างรวดเร็วเป็นวงกว้าง ทำให้ลดข้อจำกัดในการเข้าถึง และระบุที่มาของผู้กระจายข่าวสารได้ค่อนข้างยาก การกลั่นแกล้งรังแกรูปแบบนี้สามารถเข้าถึงและเกิดขึ้นได้ง่ายเนื่องจากกลุ่มเยาวชนในปัจจุบันมีการใช้สื่อทางออนไลน์กันเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งรังแกทางโลกไซเบอร์ เช่น การได้รับข้อความหยาบคายที่สื่อเจตนาถึงการคุกคามหรือทำร้ายจิตใจ การถูกเผยแพร่รูปภาพจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การถูกใส่ร้าย การถูกสวมรอยตัวตน การแพร่กระจายข่าวลือผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

นุริดา ทวีชีพ (2565, หน้า 22) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมรังแกในโรงเรียนที่พบบ่อยมีดังต่อไปนี้ 1) การรังแกทางร่างกาย (physical bullying) การกลั่นแกล้งดังกล่าวเป็นประเภทที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเด็กใช้กำลังทางกายเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมายของพวกเขา ผู้รังแกมักจะมีขนาดตัวใหญ่กว่า แข็งแรงกว่า และก้าวร้าวกว่าผู้ตกเป็นเหยื่อ ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งประเภทนี้ได้แก่การเตะ ตี ต่อย ตบ ผลัก และการกระทำทางกายอื่นๆ การรังแกทางกายนั้นแตกต่างจากรังแกในรูปแบบอื่นๆ คือสามารถตรวจพบได้ง่ายที่สุด ผลคือการรังแกประเภทนี้กลายเป็นสิ่งที่คนคิดถึงมากที่สุดเมื่อนึกถึงการรังแก ยิ่งไปกว่านั้น การรังแกประเภทนี้ยังได้รับความสนใจในเชิงประวัติจากทางโรงเรียนมากกว่าการรังแกชนิดอื่นๆ ที่ไม่ชัดเจนเท่าอีกด้วย 2) การรังแกโดยคำพูด (verbal bullying) ผู้กระทำจะใช้คำพูด การระบุ หรือการเรียกชื่อเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย โดยปกติแล้วผู้แกล้งจะใช้การดูถูกกันอย่างไม่วางหน้าเพื่อดูถูกลดคุณค่า และทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด พวกเขาเลือกเป้าหมายจากรูปลักษณ์ภายนอก การกระทำ หรือพฤติกรรม การรังแกประเภทนี้ยังมักมุ่งเป้าไปที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย การรังแกด้วยคำพูดมักจะตรวจพบได้ยากมาก เนื่องจากการโจมตีมักเกิดขึ้นเมื่อผู้ใหญ่ไม่อยู่แถวนั้น ผลคือ

เป็นการพูดต่อกันมาแบบปากต่อปาก และยิ่งไปกว่านั้น ผู้ใหญ่หลายคนก็รู้สึกว่สิ่งที่เด็กพูดมักไม่ค่อยมีความสำคัญ พวกเขาจึงมักกลองเอยโดยการบอกให้เหยื่อของการถูกรังแก “ช่างมัน” แต่นักวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการรังแกด้วยคำพูดและการเรียกชื่อมีผลกระทบที่ร้ายแรงตามมาที่จริงแล้วการรังแกดังกล่าวสามารถทำให้เกิดบาดแผลลึกในใจได้เลยทีเดียว 3) การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ (relational bullying) การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพเป็นการรังแกที่ซ่อนเร้นและค่อยเป็นค่อยไป โดยที่ผู้ปกครองและครูมักไม่ได้สังเกต และบางครั้งอาจเรียกว่าการกลั่นแกล้งทางอารมณ์ การรังแกประเภทดังกล่าวเป็นชนิดหนึ่งของการควบคุมทางสังคมที่วัยก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นพยายามทำร้ายผู้ตกเป็นเหยื่อหรือทำลายสถานะทางสังคมของพวกเขา ผู้รังแกมักจะแบ่งแยกผู้อื่นออกจากกลุ่ม กระจายข่าวลือ ควบคุมสถานการณ์ และทำลายความมั่นใจ เป้าหมายเบื้องหลังการรังแกประเภทนี้คือการเพิ่มสถานะทางสังคมของตนโดยการควบคุมหรือการแกล้งผู้อื่นโดยทั่วไปแล้ว เด็กผู้หญิงมักใช้การรังแกประเภทนี้มากกว่าเด็กผู้ชาย โดยเฉพาะในช่วงระหว่างประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น (ป.5 ถึง ม.2) ผลคือเด็กผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการรังแกดังกล่าวมักถูกเรียกเป็นยัยตัวร้าย (mean girls หรือ frenemies) วัยรุ่นหรือเด็กก่อนวัยรุ่นที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพมักจะถูกแหย่ ถูกดูถูก เพิกเฉย แบ่งแยก และคุกคาม ถึงแม้ว่าการรังแกชนิดนี้จะพบได้บ่อยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่วัยรุ่นเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว เจ้านายประเภทที่ชอบกลั่นแกล้งและการกลั่นแกล้งในที่ทำงานก็มักเกี่ยวข้องกับการรังแกประเภทนี้เช่นกัน 4) การรังแกทางไซเบอร์ (cyberbullying) เมื่อเด็กก่อนวัยรุ่นหรือวัยรุ่นใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อตามรังควาน ช่มชู้ หรือทำให้อับอาย หรือพุ่งเป้าหมายไปที่คนอื่น สิ่งนี้จะเรียกว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ แต่หากมีผู้ใหญ่มาเกี่ยวข้องด้วยในการตามรบกวนดังกล่าว จะเรียกว่า cyber-harassment หรือ cyberstalking (ภาวะแอบเกาะติดชีวิตออนไลน์) ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์มีทั้งการโพสต์รูปที่ทำให้เกิดความเสียหาย การช่มชู้ทางออนไลน์ และการส่งอีเมลหรือข้อความที่ทำให้เกิดความเสียหายเนื่องจากวัยรุ่นและเด็กก่อนวัยรุ่นมักใช้อินเทอร์เน็ต การรังแกประเภทนี้จึงเป็นประเด็นที่กำลังขยายใหญ่ขึ้นในกลุ่มคนอายุน้อย และยังคงขยายวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากผู้กระทำสามารถตามรังควานเป้าหมายได้โดยมีความเสี่ยงที่จะถูกจับได้น้อยกว่ามาก ผู้รังแกด้วยวิธีนี้มักพูดว่าพวกเขาไม่กล้าเผชิญหน้าโดยตรง เนื่องจากเทคโนโลยีทำให้พวกเขา รู้สึกไร้ตัวตน มีเกราะกำบัง และห่างเหินจากสถานการณ์จริง ผลคือการกลั่นแกล้งทางออนไลน์มักจะโหดร้าย สำหรับเหยื่อแล้วจะรู้สึกเหมือนถูกคุกคามไม่รู้จบสิ้น ผู้กระทำสามารถเข้าถึงพวกเขาที่ไหนและเมื่อไรก็ได้ โดยเฉพาะแม้เมื่ออยู่ที่บ้านอย่างปลอดภัยก็ตาม ผลกระทบที่ตามมาจากการรังแกประเภทนี้ยังสำคัญอีกด้วย 5) การรังแกทางเพศ (sexual bullying) การกลั่นแกล้งทางเพศประกอบไปด้วยการกระทำต่างๆ ที่ทำให้เกิดความอับอายและความรำคาญแก่ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายในทางเพศ ตัวอย่างเช่น การเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ การแสดงความเห็นอย่างหยาบคาย ท่าทางที่หยาบโหล

การสัมผัสโดยที่ไม่ได้อนุญาต การยื่นข้อเสนอโดยมีนัยทางเพศและสื่อลามก ตัวอย่างเช่น ผู้รังแกอาจแสดงความเห็นอย่างหยาบคายเกี่ยวกับรูปร่างของเด็กผู้หญิง ความมีเสน่ห์ดึงดูด พัฒนาการทางเพศ หรือกิจกรรมทางเพศ ในกรณีที่ร้ายแรงมากๆ การกลั่นแกล้งทางเพศอาจนำไปสู่การทารุณกรรมทางเพศได้ เด็กผู้หญิงมักตกเป็นเป้าหมายของการกลั่นแกล้งชนิดนี้ ทั้งจากเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงคนอื่นๆ เด็กผู้ชายอาจสัมผัสพวกเธออย่างไม่เหมาะสมแสดงความเห็นหยาบคายต่อรูปร่างหรือสร้างเรื่องราวในอีกแง่หนึ่ง เด็กผู้หญิงอาจเรียกชื่อเด็กหญิงคนอื่นๆ เช่น “ร่า” หรือ “เรด” หรือแสดงความเห็นในเชิงดูถูกเกี่ยวกับรูปลักษณ์หรือรูปร่าง และอาจเกี่ยวข้องกับการทำให้อับอาย sexting ก็อาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งทางเพศได้ 6) การรังแกโดยอคติ (prejudicial bullying) การกลั่นแกล้งดังกล่าวขึ้นอยู่กับอคติที่เด็กก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นมีต่อผู้คนที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ การรังแกประเภทนี้อาจรวมกับการรังแกชนิดอื่นๆ รวมทั้งการรังแกทางออนไลน์ ทางคำพูด ความสัมพันธ์ทางกาย และบางครั้งก็เป็นการรังแกทางเพศด้วยเมื่อเกิดการรังแกโดยอคติ เด็กจะพุ่งเป้าไปยังคนอื่นที่แตกต่างจากพวกเขาและแบ่งแยกคนเหล่านั้นออกไป บ่อยครั้งที่การกลั่นแกล้งประเภทนี้รุนแรงและนำไปสู่อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (hate crime) ได้ เมื่อใดก็ตามที่เด็กถูกรังแกเนื่องจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ การรังแกดังกล่าวควรจะต้องถูกรายงานให้ทราบ

ดังนั้นสรุปได้ว่า รูปแบบพฤติกรรมกรังแก แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

- 1) การรังแกทางร่างกาย (physical bullying) 2) การรังแกทางคำพูด (verbal bullying)
- 3) การรังแกทางสังคม (relational bullying) 4) การรังแกที่ส่งผลเสียหายต่อทรัพย์สิน (damage to properties)
- 5) การรังแกทางเพศ (sexual bullying) และ 6) การรังแกทางโลกไซเบอร์ (cyberbullying)

3. ลักษณะพฤติกรรม

3.1 ลักษณะพฤติกรรมผู้รังแก

ผู้รังแกนี้ อาจมีความหมายถึงบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมในการกลั่นแกล้ง รังแก ข่มขู่ คุกคามผู้อื่นด้วยรูปแบบต่าง โดยลักษณะของผู้ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีพฤติกรรมกลั่นแกล้งผู้อื่นนั้น มักจะเป็นนักเรียนจำพวกที่ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎ หรือเคารพบรรทัดฐานของสังคม ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนหรือในชุมชนก็ตาม โดยการไม่ยินยอมหรือปราศจากความสามารถในการปฏิบัติตามกฎนี้เอง ทำให้บรรดานักเรียนเหล่านี้ มักมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมในหลายระดับด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นมักจะแสดงออกว่าตน หรือพวกตน ไม่ยอมรับคำแนะนำหรือความคิดเห็น รวมทั้ง ยังมีลักษณะของการขาดซึ่งความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและทักษะทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานในการเริ่มต้นและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคม (Marini, Spear, & Bombay, 1999, pp.39-55)

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 16) ได้อธิบายว่า ลักษณะพฤติกรรมผู้รังแก มีดังนี้ 1) ผู้รังแกแบบก้าวร้าว (aggressive bullies) เป็นกลุ่มที่พบได้มากที่สุดในบรรดารูปแบบ การกลั่นแกล้ง โดยผู้ที่มีลักษณะของผู้กลั่นแกล้งแบบก้าวร้าว นั้น มักจะมีรูปร่างแข็งแรง หุนหัน พลันแล่น อารมณ์ร้อน ก้าวร้าว ปราศจากความกลัว ชอบบีบบังคับ มีความมั่นใจในตนเอง และ ปราศจากความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง พวกเขามีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว และ มักจะมีความปรารถนาในอำนาจและต้องการที่จะควบคุมผู้อื่น โดยจากการศึกษาของเขายังพบว่า ผู้กลั่นแกล้งนั้น ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง ในความเป็นจริงแล้ว พวกเขา นั้นค่อนข้าง เชี่ยวชาญในการอ่านสัญญาณทางสังคม (social cues) ต่างๆ รวมไปถึงการทำความเข้าใจในบริบท ต่างๆ (perspective-taking) ได้ดีอีกด้วย หากแต่พวกเขา กลับนำไปใช้ในทางที่ผิด โดยการนำไปใช้ในการ หาจุดอ่อนในตัวของเขา 2) ผู้รังแกแบบนิ่งเงียบ (passive bullies) เป็นกลุ่มที่มีลักษณะต่างกับ กับพวกรังแกแบบก้าวร้าว กล่าวคือ พวกเขา มักรู้สึกไม่มั่นคง ไม่ได้ได้รับความนิยมนเหมือนพวกที่มี พฤติกรรมกลั่นแกล้งแบบก้าวร้าว หรืออย่างเปิดเผย มักจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ มีลักษณะอัน เป็นที่น่าชื่นชอบน้อยกว่า และมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับทางครอบครัวอีกด้วย พวกเขา ยังมักจะมีปัญหา ในการตั้งสมาธิและให้ความสนใจกับการเรียนในโรงเรียน มีการแสดงความรุนแรงและหรือ ความเกรี้ยวกราด นำมาซึ่งการมีปัญหากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน พวกเขา มักไม่เป็นฝ่ายเริ่มต้นเปิดฉาก กลั่นแกล้งก่อน โดยจะรอจนกว่าจะมีใครสักคนหนึ่งเริ่มกลั่นแกล้งขึ้นมา ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็น การช่วยพวกที่กลั่นแกล้งแบบก้าวร้าว ซึ่งเมื่อการกลั่นแกล้งเริ่มต้นขึ้น พวกกลั่นแกล้งแบบนิ่งเฉยก็จะ มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมด้วย 3) ผู้รังแกที่เคยตกเป็นเหยื่อมาก่อน (bully-victims) พวกเขา เป็นคนจำนวน เพียงส่วนน้อยที่เคยตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งมาก่อนหน้านี้ โดยลักษณะทาง กายภาพของพวกเขา มักจะอ่อนแอกว่าพวกคนที่กลั่นแกล้งเขา แต่ก็แข็งแรงกว่าเหยื่อที่พวกเขา กลั่นแกล้งเอง ในปกติแล้วพวกเขามักไม่เป็นที่นิยมในหมู่เพื่อน และมีอาการของความกังวลและกดดัน มากกว่ากลุ่มของผู้กลั่นแกล้งจำพวกอื่น

กรมสุขภาพจิต (2566, หน้า 6) ได้อธิบายว่า ผู้ที่รังแกคนอื่น อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ตั้งใจรังแก รู้สึกสนุกสนานเมื่อได้แกล้งคนอื่นหรือเห็นคนอื่นเจ็บปวด มักแสดง พฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ก่อให้เกิดความโกรธความเกลียด และบางครั้งก็คาดหวังจะได้ทรัพย์สินหรือ ต้องการให้ผู้ถูกรังแกสูญเสียโอกาสบางอย่าง 2) กลุ่มที่ไม่ตั้งใจรังแก แต่ไม่กล้าปฏิเสธ อาจเป็นเรื่อง อิทธิพลกลุ่ม บางคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและได้รับการยอมรับ จึงทำพฤติกรรมตามที่กลุ่ม ต้องการ ทั้งที่จริงๆ อาจไม่อยากทำ แต่ถ้าไม่ทำก็อาจจะเป็นเหยื่อในการถูกรังแกเสียเอง หรือบางคน เพียงพูดแหย่เพื่อนเล่น โดยไม่ได้มีเจตนาจะทำให้เพื่อนรู้สึกแค้น แต่ไม่ทันได้คิดว่าคำพูดบางคำของเรา อาจทำให้เพื่อนเสียใจ

3.2 ลักษณะพฤติกรรมผู้ถูกรังแก

นวิยา นิยมธรรม (2559, หน้า 7) ได้อธิบายว่า ลักษณะของเด็กที่มักจะถูกตกเป็น ผู้ถูกรังแก มีดังนี้ 1) ผู้ที่มีความเป็นผู้นำหรือมีความสามารถในบางด้านที่ผู้รังแกไม่มี หรือมีน้อยกว่าทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง และไม่ยอมให้ตนเองถูกลดความสำคัญ หรือถูกบดบัง 2) ผู้ที่มีความฉลาด สร้างสรรค์ 3) ผู้ที่มีสภาพจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง อ่อนแอ มีความเครียด หรือมีภาวะซึมเศร้า 4) ผู้ที่มีเพื่อน น้อย หรือไม่มีเพื่อน มีปัญหาในการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน 5) ผู้ที่เป็นที่นิยมในโรงเรียน 6) ผู้ที่มี ลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ 7) ผู้ที่มีอาการป่วย ไม่ว่าจะทางร่างกายหรือจิตใจ ก็ตาม 8) ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือเด็กพิเศษ เช่น Asperger's Autism ADHD dyslexia Down Syndrome หรือมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่าง 9) ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาที่ใช้กันใน โรงเรียนเป็นภาษาแม่ (เด็กต่างชาติ, เด็กอพยพ ฯลฯ) มักจะถูกตกเป็นเป้าหมายของการรังแกอยู่เสมอ

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 18) ได้อธิบายว่า ลักษณะของเด็กที่มักจะถูกตก เป็นผู้ถูกรังแก ได้ดังนี้ 1) มีทักษะในพัฒนาการทางสังคมน้อย หรือมีความลำบากในการสาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม 2) มีเพื่อนน้อย หรือแยกตัวออกจากสังคมเมื่ออยู่ในโรงเรียน 3) ไม่ค่อย มีความมั่นใจ หรือแสดงความอ่อนแอออกมา 4) ไม่มั่นคง และมีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย

ปุณณภา จิราวัฒน์กุล (2564, หน้า 14) ได้อธิบายว่า ลักษณะของเด็กที่มักจะถูกตก เป็นผู้ถูกรังแก เช่น เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (learning disability) จะถูกกลั่นแกล้ง รังแกจากเนืองภาวะความบกพร่องของตนเอง เนื่องจากจะเกิดความท้าทายทางการเข้าสังคมและ การสื่อสาร ทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะประสบกับการถูกปฏิเสธจากเพื่อน และเผชิญหน้ากับปัญหา การแก้ปัญหาและความสามารถทางสังคม

กรมสุขภาพจิต (2566, หน้า 5) ได้อธิบายว่า ผู้ถูกรังแกอาจมีลักษณะยอมคน ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าบอกความรู้สึกหรือความต้องการของตนเอง พุดน้อย วิดกกังวลง่าย หรืออาจ ไม่มีทักษะทางสังคม ไม่กล้าที่จะขอความช่วยเหลือหรือเล่าให้ผู้อื่นฟังจึงตกเป็นเหยื่อของผู้รังแกได้ง่าย รวมทั้งบ่อยครั้งที่ผู้รังแกข่มขู่ไม่ให้เอาเรื่องราว ที่ถูกรังแกไปบอกใคร ทำให้ผู้ถูกรังแกรู้สึกโดดเดี่ยว และมักเก็บเรื่องนี้ไว้คนเดียว

ฮิกซัน (Hixon, 2009, p.263) ได้อธิบายว่า ลักษณะของเด็กที่มักจะถูกตกเป็นผู้ถูกรังแกนั้นจะเป็นเด็กที่มีความแตกต่างจากเด็กทั่วไปในบางด้าน ซึ่งได้แก่ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นปัจจัยที่มีส่วนในการพัฒนาลักษณะการเป็นผู้ถูก กลั่นแกล้งรังแก

มาร์ช (Marsh, 2018, para.4) ได้อธิบายว่า ลักษณะของเด็กที่มักจะถูกตกเป็นผู้ถูกรังแกมักจะเป็นเด็กที่มีลักษณะร่างกายที่อ่อนแอจะมีแนวโน้มในการถูกกลั่นแกล้งรังแกจากเด็กที่มี ลักษณะร่างกายที่แข็งแรงกว่า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเพศ กล่าวคือ ลักษณะการกลั่นแกล้ง ทางร่างกายจะเกิดขึ้นในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในขณะที่ เพศหญิงจะมีรูปแบบการกลั่นแกล้งรังแก

จะเป็นในลักษณะเชิงความสัมพันธ์ เช่น การถูกนินทา การถูกต่อว่ามากกว่าเพศชาย อีกทั้งนักเรียนที่มีการระบุว่าเป็นเพศทางเลือก (LGBTQ) มีโอกาสที่จะประสบกับความรุนแรงในด้านร่างกาย คำพูด และทางความสัมพันธ์ มากกว่าเด็กนักเรียนที่ชอบเพศตรงข้ามผ่านพฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้งรังแก เช่น การถูกล้อทางเพศ การถูกทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมกรรังแกแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้รังแก ผู้ถูกรังแก และผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้รังแกอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มที่มีพฤติกรรมรังแก ช่มชู้ และคุกคามผู้อื่น มักเป็นนักเรียนที่ไม่ยอมรับกฎของสังคมและมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ผู้รังแกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้รังแกแบบก้าวร้าว ผู้รังแกแบบนิ่งเงียบ และผู้รังแกที่เคยเป็นเหยื่อมาก่อน ส่วนผู้ถูกรังแกมักมีลักษณะยอมตน ไม่มีความกล้าหรือความเชื่อมั่นในตนเอง หรือมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากคนอื่น เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายที่เห็นได้ชัดรวมถึงเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งจะได้รับผลกระทบด้านจิตใจและสังคม เช่น หวาดกลัว วิตกกังวล ซึมเศร้า และรู้สึกแปลกแยก และสำหรับผู้เห็นเหตุการณ์มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์การกลั่นแกล้ง สามารถเลือกที่จะสนับสนุนผู้รังแก หรือช่วยปกป้องผู้ถูกรังแกได้ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของผู้เห็นเหตุการณ์จะส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินหรือหยุดยั้งเหตุการณ์การกลั่นแกล้งรังแก

4 ผลกระทบของการถูกรังแก

วันชนก วงศ์เขียว (2563, หน้า 4) ได้อธิบายว่า ผลกระทบเชิงลบของการรังแกทางสังคมนั้นกว้างขวางมาก ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักจะมีระดับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำลง มีความวิตกกังวลมากขึ้นเห็นคุณค่าในตัวเองละนับถือตนเองต่ำ เครียดร้องไห้ในขณะนอนหลับ ทำร้ายตนเอง รู้สึกว่าตนเองแปลกแยกไปจากคนอื่น (feeling of alienation) อาจทำให้ผลการเรียนมีแนวโน้มที่แยลง รู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง อยากลาออกจากโรงเรียน ไม่อยากร่วมกิจกรรมในโรงเรียนรวมถึงไม่อยากไปโรงเรียน ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อบางคนมีแนวโน้มฆ่าตัวตาย หรือกระทำการฆาตกรรมอันเป็นผลมาจากแรงกดดันทางจิตใจและสังคมอย่างรุนแรง บุคคลที่ถูกรังแกในวัยเด็กอาจมีบาดแผลทางอารมณ์ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าการแบ่งแยกทางสังคมและการไร้ความสามารถในการตอบสนองที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นธรรม

โสภา ช้อยชต, และจินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2563, หน้า 303) ได้อธิบายว่า ผลกระทบของการรังแกนั้นทำให้เกิดความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของวัยรุ่น เนื่องจากมีผลทำให้ผู้ถูกรังแกนั้นรู้สึกหงุดหงิด อาละวาด เสียใจ และอับอายทำให้สุขภาพจิตเสียได้ง่ายและอาจยกระดับเป็นโรคซึมเศร้าทำร้ายตัวเองจากอารมณ์หุนหันพลันแล่นรวมถึงคิดฆ่าตัวตายได้

ปุณณภา จิราวัฒน์กุล (2564, หน้า 15) ได้อธิบายว่า ในสถานการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแก ไม่ว่าจะผู้รังแกหรือผู้ถูกรังแกต่างได้รับผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความรุนแรง โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกออกเป็นผลกระทบทางด้านร่างกาย ผลกระทบทางด้านจิตใจ

ผลกระทบทางด้านสังคม และผลกระทบทางด้านพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผลกระทบทางด้านร่างกาย นอกเหนือจากบาดแผลทางร่างกายที่เกิดขึ้นจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกนั้น ผลกระทบทางสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ อาการปวดหัว มวนท้องหรือปวดท้อง อาการเจ็บหน้าอก ซึ่งไม่สามารถวินิจฉัยสาเหตุได้จากปัจจัยทางด้านร่างกาย แต่เป็นอาการที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจจากการมีภาวะเครียดในระดับที่สูง ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการนอนหลับและการใช้ชีวิตผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกมีแนวโน้มเผชิญกับความวิตกกังวลที่เพิ่มมากขึ้น และรู้สึกไม่ปลอดภัย เนื่องจากเกิดความหวาดกลัว และหวาดระแวงต่อการถูกกลั่นแกล้งรังแก ประสบกับภาวะซึมเศร้าในระดับสูง ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้าได้ในระยะยาว และมีการมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำในระยะยาวเมื่อโตขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งสถานการณ์การกลั่นแกล้งรังแกส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้าง การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และการมีภาวะซึมเศร้า รวมถึงผลกระทบต่อด้านการเรียนและการทำงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เนื่องจากการศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านการศึกษา ผลกระทบระยะยาวที่เกิดขึ้นจึงรวมไปถึงความยากในการสื่อสารทางคำพูด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจะมีลักษณะมุมมองที่มีต่อตนเองในเชิงลบ กล่าวคือ จะรับรู้ว่าเป็นบุคคลที่มีปัญหา มีระดับความวิตกกังวลที่มากกว่าผู้อื่น ไม่ได้รับความนิยมน และรูปร่างลักษณะภายนอกไม่เป็นที่น่าดึงดูดใจให้ผู้อื่นรู้สึกสนใจและอยากมีปฏิสัมพันธ์ รวมไปถึงการมีระดับความฉลาดในด้านการเรียนที่ต่ำกว่าเด็กนักเรียนคนอื่น ยิ่งถูกกลั่นแกล้งรังแกบ่อยเท่าไร การรับรู้ต่อตนเองในเชิงลบและการมองไม่เห็นคุณค่าในตนเองจะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการทำร้ายตนเองเนื่องจากการมีมุมมองต่อตนเองแง่ลบร่วมกับภาวะสิ้นหวังจากการมีระดับซึมเศร้าที่ค่อนข้างสูง รวมไปถึงพฤติกรรม การโดดเรียน การใช้สารเสพติดและดื่มสุรา ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานการณ์การรังแกได้ส่งผลต่อลักษณะบุคลิกภาพและการแสดงออกของพฤติกรรม โดยผู้ถูกรังแกที่มีลักษณะแบบยอมจำนน จะมีบุคลิกลักษณะที่เก็บตัวเงียบ ไม่พูดไม่จา ร้องไห้ มีท่าทีที่กังวลและระมัดระวังตนเองอยู่เสมอ มีความยากในการเข้าสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการไม่ค่อยมีเพื่อน และมักถูกกลั่นแกล้งจากคนในสังคมแม้ว่าตนจะไม่ได้เป็นผู้ที่ใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นก็ตาม รวมไปถึงการไม่ตอบโต้เมื่อถูกโจมตี ซึ่งจะตรงกันข้ามกับผู้ถูกรังแกที่มีลักษณะการแสดงออกแบบก้าวร้าว โมโห ตอบสนองในลักษณะที่ไม่ยอมใครต้องการแก้แค้น ซึ่งบุคลิกดังกล่าวจะสามารถทำให้พัฒนาไปสู่การเปลี่ยนบริบทเป็นผู้รังแกผู้อื่นต่อไป กระบวนการทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสมอง เนื่องจากการรังแกส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวของสมองที่นำไปสู่ความบกพร่องทั้งทางด้านกระบวนการ ความคิดและอารมณ์ กล่าวคือ รอยแผลเป็นในสมองที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การกลั่นแกล้งรังแก หรือการถูกคุกคาม จะเข้าไปมีผลกระทบต่อระดับฮอร์โมน สารสื่อประสาท และการทำงานของสมอง ยกตัวอย่างเช่น การเกิดภาวะความเครียดเรื้อรังจากการมีฮอร์โมนความเครียดที่

สูง จะไปกระตุ้นสมองส่วนการได้รับรางวัลหรือความสุขให้ทำงานขึ้น จึงส่งผลต่อแนวโน้มในการหันไปพึ่งการใช้สารเสพติดหรือการดื่มสุรา เป็นต้น (Bates, 2015, p.23) อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้ที่ถูกรังแกทุกคนจะได้รับอาการบาดเจ็บทางสมองในระยะยาวที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และในปัจจุบันหากได้รับการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นก็จะน้อยลงและได้รับการเยียวยารักษาเช่นเดียวกัน

กรมสุขภาพจิต (2566, หน้า 10) ได้อธิบายว่า ผลกระทบของการรังแก ได้ดังนี้

1) ผลด้านร่างกาย คือ มีอาการทางกายที่มาจากปัญหาอารมณ์จิตใจ เช่น ปวดท้องจากความเครียด ปวดหัว นอนไม่หลับ ฝันร้ายบ่อย เบื่ออาหาร น้ำหนักลด 2) ผลด้านจิตใจ/อารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม คือ เกิดความเปราะบางทางอารมณ์ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง เครียด ซึมเศร้า คับแค้นใจ โหม่งง่ายกว่าปกติ มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ วิตกกังวล หวาดกลัว หวาดระแวง คิดฆ่าตัวตาย หรือคิดอาฆาตแค้นแค้น เก็บตัว แยกตัว เหม่อลอย ร้องไห้บ่อย ก้าวร้าว ทำร้ายตัวเองหรือคนอื่น 3) ผลด้านสังคม คือ เรื่องการเรียน ขาดสมาธิในการเรียน ไม่อยากไปโรงเรียน คนในครอบครัวไม่เข้าใจทำให้ผลการเรียนตกต่ำ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนจนถึงขั้นลาออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือรู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ ทำให้ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลงและอาจตกเป็นเหยื่อการคุกคามทางเพศ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การถูกรังแก คือการที่บุคคลฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่า “ผู้กระทำ” มุ่งหวังและแสดงพฤติกรรมในเชิงลบให้อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้ถูกรังแก” ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยการใช้วจนภาษาและวจนภาษาโดยเจตนา ในลักษณะการกระทำซ้ำๆ สม่ำเสมอ หรือทุกครั้งที่มีโอกาสก่อวน ทำให้ผู้ถูกรังแกเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ไม่สบายใจ เจ็บปวด ไม่ว่าจะผ่านทางร่างกายจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข อันจะนำมาซึ่งความหวาดกลัว หวาดระแวง กังวลใจ ไม่อยากอยู่ในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมนั้นๆ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา

5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรังแก

5.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis Theory)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1917, p.10) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นเกิดจากประสบการณ์ในวัยเด็กที่เกิดจากพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ประกอบไปด้วย Id, Ego และ Superego ที่จะทำงานร่วมกัน ดังนี้ 1) Id เป็นบุคลิกภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ประกอบไปด้วย แรงขับสัญชาตญาณพื้นฐาน ที่กระตุ้นให้บุคคลตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งอยู่ในจิตใต้สำนึกที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความพึงพอใจของตนเอง โดยไม่มีการคิดไตร่ตรองใดๆ 2) Ego เป็นบุคลิกภาพที่คอยควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นจริงที่สังคมนยอมรับได้ ซึ่งอีโก้นั้นเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล และมีหน้าที่ปรับให้อิดและซูเปอร์อีโก้แสดงออกอย่างเหมาะสม 3) Superego เป็นบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมความดี ค่านิยมหรืออุดมคติทางสังคมในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้รับจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ ครู หรือกระบวนการทางสังคม

การทำงานของซูเปอร์อีโก้นั้นจะขึ้นอยู่กับจริยธรรมที่เป็นลักษณะคำห้ามไม่ให้คิดได้รับการตอบสนอง โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม

แรงขับพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นแรงขับทางเพศ หรือแรงขับความก้าวร้าว ซึ่งจิตได้สำนึก จิตไม่สำนึก และจิตมีสำนึกต่างเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล หากบุคคลมีจิตได้สำนึกเป็นใหญ่ จะทำให้บุคคลมีความขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งฟรอยด์ เชื่อว่าสาเหตุของความก้าวร้าว นั้นก็เป็นผลมาจากสัญชาตญาณและแรงขับทางบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และได้แบ่งสัญชาตญาณออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต และสัญชาตญาณเพื่อความตาย เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ของสิ่งมีชีวิตจะถูกกำหนดโดยสัญชาตญาณแห่งความตายและสัญชาตญาณแห่งความตายนั้นจะผลักดันให้ความก้าวร้าวแสดงออกมา พยายามทำร้ายคนรอบข้าง และหาแพะรับบาปได้เมื่อไม่สามารถระบายออกกับสิ่งที่ตนเกลียด กล่าวคือ ร่างกายจะเกิดความพึงพอใจเมื่อรับการตอบสนอง และตรงกันข้ามคือ ถ้าแรงกระตุ้นไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความหงุดหงิดคับข้องใจ เช่น บุคคลที่โดนผู้ปกครองว่ากล่าวจากที่บ้าน และเมื่อถึงโรงเรียนก็จะพยายามระบายออกกับเพื่อนด้วยการรังแกคนอื่น เพื่อเป็นการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นเพื่อให้จิตใจกลับสู่ภาวะสมดุล

5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg' Moral Development)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, p.53) ได้อธิบายว่า บุคคลสามารถบรรลุ จริยธรรมขั้นสูงสุดได้เมื่อมีเหตุผล และมีความคิดที่เป็นผู้ใหญ่ จะมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล เป็นอุดมคติที่ไม่เข้าข้างตนเอง โดยโคลเบอร์ก ได้แบ่งขั้นทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน รวมทั้งสิ้น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ทางสังคม (pre-conventional level) เป็นระดับที่เด็กรับรู้กฎเกณฑ์การปฏิบัติตนที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าตนเอง โดยเด็กจะนึกรางวัลและการถูกลงโทษ ซึ่งในระดับนี้ยังแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นของการลงโทษและเชื่อฟัง (punishment and obedience orientation) ขั้นนี้อยู่ในวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี เป็นการที่เด็กมีการแสดงออกพฤติกรรมเพื่อให้ทราบว่าคุณหรือผิด เช่น การเล่นของเล่นโดยไม่เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย เด็กจะถูกลงโทษ และทำให้เด็กมีการเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อย เพื่อไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (naively egoistic orientation) ขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่ 7 ถึง 10 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ที่ทำแล้วได้รางวัลหรือคำชมเชยเป็นสิ่งตอบแทนเท่านั้น โดยเด็กไม่รับรู้ถึงความถูกต้อง แต่ต้องการที่จะได้รับคำชมเชยหรือรางวัลเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (conventional level) เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลให้ตรงตามความถูกต้องตามสังคมของตนเอง ซึ่งระดับนี้มี 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทำตามเพื่อน และสิ่งที่สังคมยอมรับ (interpersonal concordance of “good boy - nice girl” orientation) ขั้นนี้อายุระหว่าง 10-13 ปี เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งเพื่อนมีบทบาทต่อการปฏิบัติตนเป็นอย่างมาก ซึ่งเด็กในวัยนี้ต้องการเป็นที่รักและการยอมรับจากเพื่อนเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กวัยนี้มีการเลียนแบบ และปฏิบัติตนเพื่อให้ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นกฎและระเบียบ (law and order orientation) ขั้นนี้อายุระหว่าง 13-16 ปี เด็กวัยนี้เริ่มเรียนรู้และมีประสบการณ์ในแต่ละสังคมมีกฎระเบียบให้สมาชิกได้ปฏิบัติร่วมกัน โดยบุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามสังคมที่ตนเองอยู่ ซึ่งบุคคลที่ทำถูกต้อง คือ บุคคลที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับทางสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ทางสังคม (post-conventional level) เป็นพัฒนาการตัดสินมาตรฐานทางสังคม ตามความถูกต้อง ที่ขึ้นอยู่กับความคิดอย่างมีวิจารณญาณของตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทำตามสัญญา (social contract orientation) ขั้นนี้ เริ่มตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่จะเน้นจริยธรรมตามมาตรฐานทางที่คนส่วนใหญ่ของสังคมยอมรับ โดยนึกถึงประโยชน์และสิทธิของตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้น ก่อนจะยอมรับและยึดถือทำตามจะต้องมีการใช้เหตุผลและพิจารณาดูว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด อย่างไรก็ตาม บุคคลในขั้นนี้จะพยายามทำตามหน้าที่ของตนต่อสังคม เหมือนกับคำมั่นสัญญาที่ตนให้กับสังคมและสมาชิกทั้งหลาย ไม่เอา راحتเอาเปรียบผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนด้วย

ขั้นที่ 2 ขั้นอุดมคติสากล (universal ethical principle) ขั้นนี้อยู่ในช่วงผู้ใหญ่ขึ้นไป โดยบุคคลมีการสร้างอุดมคติและคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง ซึ่งบุคคลมีการตัดสินการถูกผิดจากอุดมคติของบุคคล

ดังนั้นจึงสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรังแกได้ว่า พฤติกรรมการรังแกมีรากฐานจากแรงขับสัญชาตญาณและจิตใต้สำนึกตามแนวคิดจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ประกอบกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ตที่ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีสะท้อนให้เห็นว่าการรังแกเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลและการเรียนรู้ทางสังคม การทำความเข้าใจในกรอบแนวคิดดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมและการกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาการรังแกได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

1. ความหมายของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์ (2561, หน้า 516) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความยากลำบากอย่างมากอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เมื่อเทียบกับผู้เรียนวัยเดียวกัน ซึ่งเขาต้องการความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ นอกเหนือจากการรับบริการทางการศึกษาแบบปกติทั่วไปที่จัดขึ้นในโรงเรียน ความสามารถทางร่างกายหรือปัญญาถูกระทบกระเทือนในระดับใดระดับหนึ่ง ทำให้ต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ และบริการพิเศษ เนื่องจากมีความบกพร่องที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

ประภาศรี นันทน์ถนอมิต (2564, หน้า 52) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (children with special needs) หมายถึง ผู้ที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเนื่องด้วยการขาดความสามารถ (disability) ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ความต้องการพิเศษเป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการวินิจฉัยอาการทางคลินิก (clinical diagnostic) และพัฒนาการทางด้านสมรรถภาพของร่างกาย

ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ, และพัชนี ประสิทธิธัญกิจ (2564, หน้า 110) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง บุคคลหรือเด็กหรือผู้เรียนหรือนักเรียนที่มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตและรับบริการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป อาจเนื่องมาจากสภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา จึงจำเป็นต้องได้รับบริการทางการศึกษาเป็นพิเศษตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

สุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากุล, และปิย สุตีสุสติ (2564, หน้า 273) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ จนขาดความสามารถในการเรียน และเด็กที่มีความสามารถพิเศษโดยเด็กทั้งหมดนี้ต่างก็ต้องการการจัดการศึกษาที่พิเศษและมีรูปแบบเฉพาะต่างจากเด็กปกติทั่วไป

ณัฐธาน นพแก้ว (2565, หน้า 1056) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือในปัจจุบันเรียกว่า เด็กพิเศษ (special child) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ นอกเหนือจากวิธีการปกติทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้และการเข้าสังคม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของตนเอง

ชนาดา อรศร, และคนอื่นๆ (2566, หน้า 65) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (special need children) หมายถึง เด็กกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเพิ่มเติมจากวิธีการตามปกติ ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการเข้าสังคม

เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของเขาเอง โดยออกแบบการดูแล ช่วยเหลือเด็ก ตามลักษณะความจำเป็น และความต้องการของเด็กแต่ละคน

ชูศักดิ์ ศรีเชียงพิณ (2566, หน้า 56) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหาทั้งทางสภาพร่างกาย จิตใจและสังคม ที่สามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติทางคลินิกได้ และต้องการความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตและการพัฒนาการด้านต่างๆ

สุพัตรา ปลั่งคโท, และคนอื่นๆ (2566, หน้า 96) ได้อธิบายว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟูและให้การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะความจำเป็นและความต้องการของเด็กแต่ละคน

วรรณิ พลสมักร, และชนิดา มิตรานันท์ (2567, หน้า 1709) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (children with special needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติการให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา และการประเมินผล

เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์ (2567, หน้า 21) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึงเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเนื่องจากความบกพร่องหรือข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ประสาทสัมผัส อารมณ์ และสังคม รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม อันเป็นเหตุให้เด็กมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิต หรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมให้สำเร็จตามบทบาทปกติ

ดังนั้นสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง นักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการประเมินโดยแพทย์หรือไม่ได้รับการประเมินโดยแพทย์ แต่เข้าข่ายลักษณะของผู้ที่มีความต้องการพิเศษ มีความบกพร่องในลักษณะต่างๆ ในด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษาการสื่อสารหรือด้านสติปัญญา ทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติชีวิตประจำวัน รวมถึงด้านการจัดการศึกษาซึ่งต้องจัดให้มีการจัดการศึกษาที่มีกระบวนการที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้ คือ มุ่งหวังให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือบริการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

2. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แบ่งประเภทของความพิการออกเป็น 7 ประเภท ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555, หน้า 22) แบ่งได้

ดังนี้ 1) ความพิการทางการเห็น 2) ความพิการทางการได้ยิน หรือสื่อความหมาย 3) ความพิการทางการเคลื่อนไหว หรือทางร่างกาย 4) ความพิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม 5) ความพิการทางสติปัญญา 6) ความพิการทางการเรียนรู้ 7) ความพิการออทิสติก

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งประเภทของคนพิการทางการศึกษา ออกเป็น 9 ประเภท ตามความในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 45) ดังนี้ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน

ตฤณ กิตติการอำพล (2561, หน้า 20) ได้อธิบายว่า ประเภทของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แบ่งได้ ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็น (ตาบอดสนิท) หรือพอเห็นแสงเลือนรางและมีความบกพร่องทางสายตาทั้งสองข้าง โดยมีความสามารถในการเห็นได้ไม่ถึงหนึ่งส่วนสองของคนสายตาปกติ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 เด็กตาบอด หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็น หรืออาจจะมองเห็นบ้างไม่มากนัก แต่ไม่สามารถใช้สายตาให้เป็นประโยชน์ในการเรียนได้

1.2 เด็กสายตาเลือนราง หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา สามารถมองเห็นแต่ไม่เท่ากับเด็กปกติ อาจจะใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อช่วยให้สามารถใช้สายตาในการเรียนได้

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียความสามารถทางการได้ยิน ทำให้ไม่สามารถรับฟังเสียงได้เหมือนเด็กปกติได้ ซึ่งอาจเป็นเด็กหูตึงหรือเด็กหูหนวกก็ได้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมี 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่ยังมีความสามารถทางการได้ยินอยู่บ้าง แม้ว่าจะใช้หรือไม่ใช้เครื่องช่วยฟังก็ตาม หากตรวจการได้ยินจะพบว่ามีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ซึ่งระดับของการได้ยินปกตินี้อยู่ระหว่าง 0-25 เดซิเบล

2.2 เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน อาจจะได้ยินบางเสียงในรูปของการสั่นสะเทือนเท่านั้น ซึ่งการตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินประมาณ 90 เดซิเบลขึ้นไป ไม่สามารถใช้การได้ยินได้เป็นประโยชน์เต็มประสิทธิภาพ คนหูหนวกนั้นอาจเกิดการสูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่กำเนิด หรือสูญเสียการได้ยินภายหลังได้

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษาและสติปัญญาล่าช้ากว่าเด็กปกติ เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน แล้วปรากฏว่ามีสติปัญญาล่าช้ากว่าเด็กปกติโดยทั่วไป ทำให้เกิดภาวะจำกัดชัดเจนต่อการดำรงชีวิต

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่อง ต่อส่วนใดส่วนหนึ่งร่างกายทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีการเคลื่อนไหวของแขนขาไม่สัมพันธ์กัน มีอาการสั้น เดินเซ

5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการรับรู้หรือ การเรียนรู้ที่มีความผิดปกติอย่างเดียวหรือหลายอย่างทำให้เกิดปัญหาต่อการการเข้าใจและการใช้ ภาษา การพูดหรือการเขียน จึงส่งผลให้เกิดการบกพร่องที่เกี่ยวกับการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน การสะกด การคำนวณ การใช้เหตุผล การรวบรวมความคิด ซึ่งการบกพร่องดังกล่าวไม่รวมถึงผู้พิการทางการมองเห็น การได้ยิน ทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์

6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไป และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ต่อสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะการเรียนรู้ ของตัวเด็กเองและผู้อื่น

7. เด็กออทิสติก

เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่ บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป และความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน ลักษณะของเด็กออทิสติก มีทั้งความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีความบกพร่องด้านการสื่อสาร ทั้งการใช้ ภาษาพูด ความเข้าใจภาษา การแสดงกิริยา สื่อความหมาย มีความบกพร่องด้านพฤติกรรมและ อารมณ์ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่น โบกมือไปมาหรือหมุนตัวไปรอบๆ เดินเขย่ง เท้าปลาย มีความบกพร่องด้านการรับรู้และประสาทสัมผัส มีความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่างๆ อย่างประสานสัมพันธ์กัน บางคนเคลื่อนไหวขยับงุ่มง่ามผิดปกติไม่คล่องแคล่ว ท่าทางเดินหรือวิ่งแปลก การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการหยิบจับไม่ประสานกัน มีความบกพร่องด้านจินตนาการ ไม่สามารถแยก เรื่องจริงเรื่องสมมุติ หรือประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปยังอีกเหตุการณ์หนึ่งได้

8. เด็กสมาธิสั้น

เด็กสมาธิสั้น คือ เด็กที่มีความผิดปกติในด้านของความสนใจและมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถ อยู่นิ่งได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอันเนื่องมาจากเรื่องของการขาดสมาธิ ซึ่งความผิดปกติดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นก่อนอายุ 7 ปี

9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องตั้งแต่ 1 อย่างขึ้นไปในบุคคลเดียวกัน เช่น บกพร่องทางการมองเห็น ทางการได้ยิน หรือแม้แต่บกพร่องทางร่างกาย ซึ่งการบกพร่องดังกล่าวนั้นแสดงร่วมกัน ซึ่งลักษณะความบกพร่องที่ซ้อนกันมากกว่า 2 อย่างนั้นจะมีความต้องการพิเศษที่แตกต่างกันต้องได้รับการช่วยเหลือตามความต้องการเพื่อพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

10. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึงเด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน และแสดงผลออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นๆ ที่อายุอยู่ในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมและประสบการณ์เดียวกัน

จรรยา ตรุษฎี (2562, หน้า 26) ได้อธิบายว่า ประเภทของเด็กพิเศษ แบ่งได้ ดังนี้

1) เด็กที่มีปัญหาทางร่างกาย (handicap children) 2) เด็กสมาธิสั้น (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder-ADHD) เป็นความผิดปกติของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุ และระดับพัฒนาการ เป็นก่อนอายุ 7 ปี แสดงออกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอไม่ต่ำกว่า 6 เดือน จนทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการเรียน 3) เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา (down's syndrome) ดาวน์ซินโดรม (down syndrome) เป็นกลุ่มอาการที่เกิดจากความผิดปกติของสารพันธุกรรม โดยเฉพาะโครโมโซมคู่ที่ 21 โดยร้อยละ 95 มีสาเหตุมาจากการที่มีโครโมโซมคู่ที่ 21 เกินมา 1 แห่งปกติคนเราจะมีโครโมโซม 23 คู่ หรือ 46 แห่ง แต่ในผู้ป่วยกลุ่มอาการดาวน์จะมีโครโมโซมทั้งหมด 47 แห่ง ในทางการแพทย์พบว่าปัจจัยเสี่ยง คือ การตั้งครรภ์ในหญิงที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มีความเสี่ยงที่ทารกจะเกิดความผิดปกติแบบกลุ่มอาการดาวน์สูง ยิ่งหญิงตั้งครรภ์มีอายุมากขึ้นเท่าไร ยิ่งเพิ่มความเสี่ยงมากขึ้น 4) เด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้/ความบกพร่องทางการเรียนรู้/ความบกพร่องทักษะในการเรียน (Learning Disabilities หรือ LD) ความบกพร่องทางการเรียนรู้/ความบกพร่องทักษะในการเรียน คือ กลุ่มโรคที่เกิดจากการทำงานผิดปกติในการเรียนรู้ของสมอง ส่งผลให้มีทักษะในการอ่าน สกกดคำ การเขียนหนังสือ หรือการคำนวณ ต่ำกว่าระดับเชาว์ปัญญาปกติอย่างน้อย 2 ชั้นปี และจะต้องไม่มีสาเหตุมาจากความผิดปกติของประสาทสัมผัสหรือการควบคุมกล้ามเนื้อ ภาวะสติปัญญาบกพร่อง ปัญหาด้านอารมณ์ หรือการขาดโอกาสในการเรียนรู้ ความบกพร่องในการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ความบกพร่องของทักษะการอ่าน, ความบกพร่องของทักษะการเขียน และ

ความบกพร่องของทักษะการคำนวณ 5) เด็กออทิสติก (autistic) คำว่า “autism” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “auto” ซึ่งแปลว่า self หมายถึง แยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตัวเอง เปรียบเสมือนมีกำแพงใสหรือกระจกเงา กั้นบุคคลเหล่านี้ออกจากสังคมรอบข้าง ลักษณะอาการคือ มีความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้าน แสดงอาการอย่างชัดเจนในวัยเด็ก ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและการสื่อสารไม่เป็นไปตามปกติ มีพฤติกรรม ความสนใจ และกิจกรรมที่ผิดปกติ กุญแจสำคัญที่เป็นตัวทำนายโรคออทิสติก ในเด็กอายุ 18 เดือนขึ้นไป มี 4 อาการหลักถ้าพบว่ามีอาการผิดปกติเหล่านี้ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป ควรนึกถึงโรคออทิสติก

ดังนั้นสรุปได้ว่า ในระบบการศึกษาได้แบ่งประเภทของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษออกเป็น 9 ประเภท ตามความในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) เด็กที่เป็นออทิสติก 9) เด็กพิการซ้อน

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์ (2561, หน้า 516) ได้อธิบายว่า ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก จากจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ณ ปัจจุบันที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการจัดระบบทางการศึกษาในหลากหลายหลายรูปแบบ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด จึงมีการจัดโรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนเรียนรวมสำหรับเด็กพิเศษเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ครู หรือผู้ดูแลจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ คุณสมบัตินานประการ ทั้งความเสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ และที่สำคัญการมีจรรยาบรรณในการทำหน้าที่ครู เป็นต้น ในบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยังคงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ดังนั้นโรงเรียนและครูผู้สอนก็ต้องพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กกลุ่มนี้โดยในพื้นที่ที่มีการพัฒนาศักยภาพครูในการสอนและการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวทางในการทำให้มนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้น ด้วยวิธีการต่างๆ และถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่น่ามาใช้ในการพัฒนาองค์กร เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นบุคลากรที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก อันนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต เพราะสามารถที่จะมีการพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางสุขภาพ มิติทางการศึกษา และมิติทางการเมือง

ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ, และพัชนี ประสิทธิ์ธัญกิจ (2564, หน้า 109) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ การจัดการศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education: IE) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนร่วมกันทั้งผู้เรียนปกติ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาศักยภาพคนพิการใหม่มีความเข้มแข็ง (empowerment) และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 เน้นการสร้างโอกาสและการเท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2019, p.26)

ณัฐธรา นพแก้ว (2565, หน้า 1060) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education: IE) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคน โดยสถานศึกษาจะต้องรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนรวมกับเด็กทั่วไป ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถเรียนได้ ซึ่งจะเรียกสถานศึกษานี้ว่าโรงเรียนเรียนรวม และจะยึดหลักการที่สำคัญในการจัดการศึกษาคือการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละระดับและแต่ละประเภท เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่มีข้อจำกัด และอุปสรรคใดๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะสามารถเรียนรู้ได้ โดยแนวคิดหลัก (major concepts) ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรวม มีดังนี้ 1) โอกาสที่เท่าเทียมกัน (equal opportunity) ในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนี้ครูจะต้องมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนต้องมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน 2) ความหลากหลาย (diversity) คงเป็นไปไม่ได้เลยที่จะเห็นว่าทุกคนเหมือนกัน การจัดการศึกษาที่ดี ควรคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน เด็กทุกคนในชั้นเรียนก็มีศักยภาพที่แตกต่างกัน เช่น เด็กคนนี้อาจเก่งดนตรีแต่เด็กคนนั้นอาจเก่งด้านภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ทุกคนควรยอมรับความแตกต่างของกันและกันด้วย 3) การยอมรับความแตกต่าง (individual differences) ถ้าเราเชื่อว่าเด็กทุกคนในห้องเรียนมีความแตกต่างกันไม่มีใครที่เหมือนกันสักคนเดียว ถ้าเราเชื่อเช่นนี้ เราก็สามารถยอมรับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนในชั้นได้ 4) เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน (mutual respect) เด็กควรได้รับการปลูกฝังให้เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ถ้าสามารถทำเช่นนี้ได้เด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมาโรงเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีการล้อเลียนหรือการกลั่นแกล้งกันที่ทำให้เพื่อนเกิดความอับอาย อย่างไรก็ตามครูต้องเป็นตัวแบบที่ดี (role model) ของเด็กทุกคน 5) สิ่งแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment) ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เป็นเด็กทั่วไปในสิ่งแวดล้อมที่เป็นปกติมากที่สุด ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรู้ทักษะทางวิชาการและสังคมไปด้วยกัน

ศิริพันธ์ ชัยธรรนาวัฒน์ (2565, หน้า 36) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนปกติทั่วไป แต่เน้นการกระตุ้นจุดแข็งของนักเรียน โดยสามารถทำตาม 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ค้นหาจุดแข็งนักเรียนของตนเอง จัดการเรียนการสอนโดยเก็บข้อมูลจุดแข็งของนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรม รวมถึงสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลด้านจุดแข็งของนักเรียน นอกจากนี้ครูสามารถสอบถามนักเรียนเพิ่มเติมว่ามีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ ชอบหรือไม่ชอบอะไร เป็นต้น 2) หาตัวอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางครั้งจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกัน แต่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นแรงบันดาลใจ และช่วยทำให้นักเรียนเชื่อว่า “เขาทำได้ ฉันก็ทำได้” 3) พัฒนาจุดแข็งควบคู่กับการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ เมื่อทราบจุดแข็งของนักเรียนแล้ว ให้ออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับจุดแข็งของนักเรียน เช่น หากนักเรียนวาดรูปเก่งมาก แต่อ่านหนังสือไม่ออก ขอให้เรียนอธิบายคำศัพท์ โดยการวาดรูปแทน หรือหากนักเรียนมีความสามารถในด้านลัทธิทอผ้า แต่ไม่เก่งเรื่องคิดคำนวณ ขอให้เรียนลัทธิทอถั่วละ 10 ก่อน จะเห็นได้ว่ามีไอเดียอีกมากมายที่สามารถผสมผสานกันเพื่อเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 4) การใช้เทคโนโลยีและการออกแบบตามหลักของ universal design มาเป็นเครื่องมือในโลกยุคปัจจุบัน เราสามารถใช้แอปพลิเคชันต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้และตอบโจทย์นักเรียนที่หลากหลายได้ เช่น แอปพลิเคชันที่ทำให้นักเรียนที่พูดเก่ง แต่เขียนไม่ได้ สามารถเป็นนักเขียนได้ โดยการแปลคำพูดเป็นข้อความ หรือการใช้แท็บเล็ตสำหรับเด็กออทิสติกที่มีปัญหาในการสื่อสาร ผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถฝึกพัฒนาการของนักเรียน 5) สนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้กับเพื่อนๆ การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรช่วยนักเรียนในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น การจับคู่กับเพื่อน การจับกลุ่มทิวหนังสือด้วยกัน การจับคู่บัดดี้ หรือการใช้การเรียนรู้ที่อิงสังคมเข้ามามีส่วนร่วม 6) ช่วยนักเรียนออกแบบอาชีพในอนาคต เด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายคนมักจะมีสภาพตนเองไม่ออกกว่าจะประกอบอาชีพอะไรในอนาคต หรือมักจะมีความคิดเชิงลบต่อตัวเอง ดังนั้นครูควรให้กำลังใจนักเรียน โดยการพยายามเชื่อมโยงจุดแข็งของนักเรียนให้เข้ากับอาชีพที่เหมาะสม เช่น นักเรียนเป็นโรคสมาธิสั้น (ADHD) ที่มักจะตอบสนองต่อการหลังสารอดรีนาลีน อาจจะเหมาะสมกับงานประเภทพนักงานดับเพลิง ส่วนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจจะชื่นชอบในงานศิลปะเป็นพิเศษ สามารถประกอบอาชีพเป็นศิลปินได้ในอนาคต 7) สร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนจุดแข็งของนักเรียนได้ เช่น เด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้น สามารถเรียนรู้ได้ดีผ่านการเคลื่อนไหว เช่น เขาสามารถเล่นกับลูกบอลในขณะที่กำลังทำการบ้านได้ หรือ นักเรียนที่เป็นดาวนซินโดรม ผู้ที่ชื่นชอบการเล่นแบบและมักมีอารมณ์ขัน คุณครู

สามารถสร้างโรงละครหุ่นกระบอก ที่เขาสามารถออกมาแสดงโจทย์ปัญหาทางการคณิตศาสตร์และรับฟังผลสะท้อนกลับได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษนั้น ควรเน้นการช่วยเหลือหรือการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ โดยที่ไม่มองว่าสิ่งนี้คือ ความพิการ หรือความผิดปกติ แต่มองว่าเด็กทุกคนมีความต้องการที่หลากหลาย จัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่แบ่งแยกว่าเด็กคนใดคือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือเป็นเด็กทั่วไป เด็กทุกคนได้เรียนเต็มเวลาในห้องเรียน ตลอดจนได้รับบริการที่เหมาะสมและจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยคำนึงถึง 1) โอกาสที่เท่าเทียมกัน 2) ความหลากหลาย 3) การยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน 5) สิ่งแวดล้อมที่มีความจำกั้น้อยที่สุดในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียน อีกทั้งการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง จะช่วยทำให้เด็กทุกคนสามารถประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

1. ความหมายของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

สุมาลี ศรีผิง (2561, หน้า 202) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในลักษณะที่เรียนรวมกับเด็กปกติในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งได้นำเอาฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ตัวเด็กเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ

จริยา ตรุษฎี (2562, หน้า 33) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

พุมพินิต คงแสง (2563, หน้า 21) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

มารีนา ศรีวรรณยศ, ชัชพลุต เทียมธรรม, และผกาภาศ นันทจิรววัฒน์ (2563, หน้า 5) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับโอกาสการพัฒนาการเรียนรู้ในมาตรฐานเดียวกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนให้

สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถของเด็กพิเศษเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้มีประสิทธิภาพ

ศิริธัญย์ ชัยธรรณาววัฒน์ (2565, หน้า 35) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง เป็นวิธีจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง โดยนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในชั้นเดียวกันกับเด็กปกติซึ่งเดิมการจัดการศึกษาให้แก่เด็กประเภทนี้จะจัดเป็นกลุ่มตามสภาพความพิการของเด็ก

ณัฐฐา นพแก้ว (2565, หน้า 1056) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ส่งเสริมให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติ

สุภัทสรสา จตุโชคุตม, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 19) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง ระบบการศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อให้ นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความแตกต่างของนักเรียนแต่ละบุคคล แต่ไม่มีการแบ่งแยกประเภทบกพร่อง เชื้อชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมีความบกพร่องเล็กน้อยจนถึงมากก็ตามจะต้องได้รับการจัดให้อยู่ในชั้นเรียนการศึกษาทั่วไปที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งอยู่ในโรงเรียนใกล้บ้านของนักเรียน เพื่อรับการเรียนการสอน การสนับสนุนที่มีคุณภาพสูง โดยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วรรณี พลสมัคร, และชนิดา มิตรานันท์ (2567, หน้า 1711) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติตามความสามารถของแต่ละบุคคล ได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็นพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้ได้เรียนรู้และอยู่ร่วมกันในสังคมปกติอย่างมีความสุข

ฟลอเรียน (Florian, 2014, p.23) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การออกแบบการสอน การช่วยเหลือ และสนับสนุนอย่างมีคุณภาพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในบริบทของการศึกษา จัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียน ได้รับการเอาใจใส่เสมือนไม่ได้มีความบกพร่องใดๆ ได้รับการและการช่วยเหลือสนับสนุนในชั้นเรียนจากเพื่อนและครูสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโรงเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ นักเรียนแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันทั้งโอกาสและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

อนาสตาซิอู, คอฟฟ์แมน, และนูโอโว (Anastasiou, Kauffman, & Nuovo, 2015, p.65) ได้อธิบายว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จัด

ขึ้นสำหรับนักเรียนให้สามารถเรียนร่วมกันในสภาพแวดล้อมชั้นเรียนปกติ ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนทุกคน นักเรียนจะได้รับการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ผ่านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชน ลดการกีดกันจากระบบการศึกษา นำไปสู่เป้าหมายของระบบการศึกษาทั้งระบบที่เอื้อให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนยอมรับได้ และความท้าทายภายในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ได้ที่รับต้องส่งเสริม ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล นักเรียนทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์แบบเฉพาะตน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติตามความสามารถของแต่ละบุคคล ได้รับความช่วยเหลือตามความจำเป็นพิเศษ และสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโรงเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ สนับสนุนให้นักเรียนแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันทั้งโอกาสและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนรวมที่เป็นสถานศึกษาที่มีการรับเด็กเข้ารับการศึกษาโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็ก หรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการตามความต้องการจำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล

2. ความสำคัญของการศึกษาแบบเรียนรวม

จริยา ตรุษฎี (2562, หน้า 35) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาแบบเรียนรวม ดังนี้ 1) ทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสเรียนรู้โลกและสภาพการณ์ที่เป็นจริง ประโยชน์ต่อตัวครู 2) ทำให้ครูมีโอกาสในการติดต่อประสานงานกับองค์กรหน่วยงานในชุมชนและครอบครัวมากขึ้น รู้จักเด็กและครอบครัวดีมากยิ่งขึ้น 3) ทำให้เด็กปกติ ได้มีโอกาสทำให้เข้าใจสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องความพิเศษของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 4) ประโยชน์ต่อโรงเรียน ได้ทำบทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนครบทุกด้านตามที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง 5) ประโยชน์ต่อครอบครัวหน่วยงานและองค์กร ได้ขยายขอบข่ายการดำเนินงานมีผลทำให้การดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 6) ประโยชน์ต่อรัฐบาล ประหยัดงบประมาณในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสิ่งอื่นที่จำเป็นและเร่งด่วน

พุมพนิต คงแสง (2563, หน้า 21) ได้อธิบายว่า การเรียนรวมในโรงเรียนปกติเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และให้ความเสมอภาคแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทมีโอกาสได้เรียนมากที่สุด แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ความสามารถของแต่ละบุคคล และมีการจัดบริการพิเศษให้ตามความต้องการจำเป็น เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข การเรียนรวมทำให้เด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ ดังนี้ 1) ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่ต้องเดินทางไปเรียนใน

โรงเรียนการศึกษาพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระแก่ผู้ปกครอง 2) การมีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง เด็กมีโอกาสน้อยที่จะมีโอกาส ประพฤติ ปฏิบัติในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ และเป็นการช่วยให้ครอบครัวเกิดความสนิทและตระหนักในการรับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่พยายามผลักภาระให้แก่ผู้อื่น 3) การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะช่วยให้เด็กปกติและผู้ปกครองของเด็กปกติมองโลกได้กว้างขึ้น ไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น นักเรียนช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพหรือภาพพจน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสังคมนิยมคิดกัน เด็กได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจความต้องการของเพื่อนและรู้วิธีที่จะช่วยเหลือกันและกัน และอยู่ร่วมกัน เนื่องจากทุกสังคมจะมีคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษ 4) ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ การอยู่ร่วมกันจะช่วยให้นักเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองที่มีความต้องการพิเศษด้วย 5) ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษหรือศูนย์การศึกษาพิเศษเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

มารีนา ศรีวรรณยศ, ธัชทฤต เทียมธรรม, และผกาภาส นันทจิรวัฒน์ (2563, หน้า 5) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการศึกษาแบบเรียนรวม คือ เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในอนาคต

ดังนั้นสรุปได้ว่าการศึกษาแบบเรียนรวมมีความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยเด็กได้มีโอกาสรับการศึกษาร่วมกับเพื่อนๆ ปกติ เกิดการเรียนรู้ด้านสังคม และได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนที่ปกติมีโอกาสทำความรู้จักและเข้าใจเพื่อนที่มีความบกพร่องได้ดียิ่งขึ้น

3. รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

ชลลดา สะอาดวงศ์ (2557, หน้า 24) ได้อธิบายว่า รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรวมไว้ 8 รูปแบบ ดังนี้ 1) เรียนรวมในชั้นเรียนปกติและปฏิบัติเหมือนนักเรียนปกติทุกประการ 2) เรียนรวมในชั้นเรียนปกติ แต่ได้รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ 3) เรียนรวมในชั้นเรียนปกติบางวิชาและเรียนในชั้นพิเศษเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องบางวิชา 4) เรียนในชั้นปกติทุกรายวิชา โดยมีครูการศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อยๆ ขณะครูประจำวิชาอธิบาย 5) เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเข้าไปเรียนรวม 6) เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเรียนรวมในบางวิชา แต่บางวิชานักเรียนทั่วไปแยกไปเรียนกับเด็กในท้องถิ่นและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแยกไปเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในห้องเรียนอื่น 7) เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียน

ปกติและร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนทั่วไป 8) เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จำเป็น

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2558, หน้า 46) ได้อธิบายว่า รูปแบบการจัดการเรียนร่วมมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับระดับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กพิการแต่ละคนตามโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ดังนี้ 1) ชั้นเรียนปกติเต็มวัน 2) ชั้นเรียนปกติเต็มวันที่มีบริการปรึกษาหารือ 3) ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับบริการครูเดินสอน 4) ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับบริการห้องสอนเสริม 5) ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ 6) ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

พุมพินิต คงแสง (2563, หน้า 22) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติสามารถกระทำได้ 6 วิธี ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ชั้นเรียนปกติเต็มวัน เป็นการจัดการเด็กที่มีความสามารถต้องการพิเศษเข้าเรียนกับเด็กปกติเต็มเวลา และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ อยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น

รูปแบบที่ 2 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือนักเรียนเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มวัน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่มีผู้ที่เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทั้งในเรื่องการศึกษาและการศึกษาพิเศษให้การปรึกษาหารือ เช่น นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นครูเดินสอน หรือการศึกษาพิเศษทำหน้าที่เป็นครูสอนเสริมในโรงเรียน บุคคลเหล่านี้จะไม่สอนเด็กโดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา และจัดหาบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ

รูปแบบที่ 3 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอนนักเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอยู่ในความรับผิดชอบครูประจำชั้น แต่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงจากครูเดินสอน ตามตารางที่กำหนด หรือเมื่อมีความจำเป็นครูเดินสอนอาจเป็นนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด ครูแก้ไขการพูด หรือครูการศึกษาพิเศษที่เดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่างๆ แก่เด็กพิเศษทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ยังให้บริการช่วยเหลือแก่ครูปกติโดยตรงด้วย เช่น ช่วยครูปกติในกรณีที่เด็กบางคนต้องการส่งเสริมหรือปรับพฤติกรรม

รูปแบบที่ 4 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการการสอนเสริม นักเรียนเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเพิ่มเติมหรือสอนเสริมกับครูการศึกษาพิเศษที่ประจำห้องสอนเสริมตามกำหนดตารางการเรียน โดยให้นักเรียนมาเรียนกับครูสอนเสริมบางเวลาและบางวิชา ครูสอนเสริมอาจสอนเนื้อหาที่เด็กมีความบกพร่อง หรือทักษะที่เด็กมีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility: O&M) สำหรับเด็กตาบอดหรือภาษามือสำหรับเด็กหูหนวก โดยอาจสอน

เฉพาะบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ ได้ ในปัจจุบันครูสอนเสริมใช้เวลาสอนเด็กพร้อมกับครูในชั้นเรียนมากกว่าที่จะนำเด็กออกมาสอนในห้องสอนเสริม

รูปแบบที่ 5 ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ นักเรียนเรียนในชั้นเรียนพิเศษ และเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติมากขึ้นตามความเหมาะสม โดยอาจเรียนร่วมในบางวิชา เช่น พลศึกษา ศิลปะ ดนตรี-นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษา ครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ รูปแบบนี้จะได้ทั้งระบบประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

รูปแบบที่ 6 ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ นักเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาร่วมกับเพื่อนพิการ ประมาณ 5-10 คน มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา เด็กจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไป เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติสวดมนต์ไหว้พระ การรับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา เป็นต้น

ดังนั้นสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรวมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา รูปแบบเรียนเรียนรวมในชั้นปกติมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา รูปแบบเรียนรวมในชั้นเรียนปกติรับบริการจากครูเสริมวิชาการ รูปแบบชั้นเรียนพิเศษเรียนรวมบางเวลา ซึ่งในแต่ละรูปแบบ มีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นพิเศษ ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทต่างๆ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการและความจำเป็นพิเศษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตามศักยภาพตนเอง และเพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเป็นที่ยอมรับของคนปกติ

4. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

พรเพ็ญ ทองโท, ผกามาศ นันทจิรววัฒน์, และดารณี อุทัยรัตนกิจ (2562, หน้า 56) ได้อธิบายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ ด้านบุคคล ได้แก่ ครู บุคลากร ผู้บริหาร ขาดความรู้ ความเข้าใจ ครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านนโยบาย ได้แก่ นโยบายขาดความชัดเจน ความไม่ต่อเนื่องของการกำกับและติดตามผล ด้านชุมชน ได้แก่ ขาดการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนจากชุมชน ด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ

วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 137) ได้อธิบายว่า ครูมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน ครูที่แสดงออกว่าพยายามช่วยเหลือและจัดการไม่ให้เกิดการรังแกกันในห้องเรียนจะมีส่วนช่วยสำคัญ ในขณะที่ครูที่เพิกเฉยหรือไม่แสดงท่าทีเข้าไปช่วยเหลือเด็กที่ถูกรังแกจะเป็นการส่งเสริมการรังแกกันในทางอ้อม ทั้งนี้ครูส่วนใหญ่จะเข้าไปจัดการกรณีการรังแกกันทางกายที่เห็นชัดเจนและรุนแรง แต่ยังไม่เท่าทันหรือไม่ได้เข้าไปจัดการการรังแกกันอื่นๆ เช่น ทางวาจา ความสัมพันธ์ สังคมออนไลน์ อีกทั้งความเชื่อหรือทัศนคติของผู้ใหญ่ทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และ

บุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อการรังแกกันในเด็กนักเรียนก็อาจส่งผลให้เกิดการรังแกกันได้มากขึ้น หรือเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน ความเชื่อผิดๆ ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น การรังแกกันเป็นเรื่องปกติเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโต หรือเด็กที่ถูกรังแกต้องผ่านมันไปให้ได้เอง ในบริบทโรงเรียนไทยที่พบได้บ่อยโดยเฉพาะการรังแกทางวาจา ล้อชื่อบุพการี ล้อเลียนสีผิวหรือรูปร่างหน้าตาก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือและจัดการ กลายเป็นวัฒนธรรมปกติที่ผู้ถูกรังแกต้องยอมรับและผ่านไปได้เอง ด้วยปัญหาเหล่านี้จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้ถูกรังแก

มารีนา ศรีวรรณยศ, ธัชพล เตียมธรรม, และผกาภาศ นันทจิรววัฒน์ (2563, หน้า 9) ได้อธิบายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ดังนี้ 1) ครูไม่สามารถวัดผลและประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้ และไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย เช่น ครูการศึกษาพิเศษครูผู้สอนเด็กเรียนรวมและผู้ปกครอง และไม่สามารถรายงานความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ ได้ 2) ความยากลำบากนำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและครูมีสื่ออุปกรณ์เพื่อช่วยในการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เพียงพอ 3) ครูไม่มีเวลาฝึกให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีทักษะในการใช้ชีวิตประจำวัน และครูไม่เวลาฝึกให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความพร้อมด้านอารมณ์และสังคมทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีภาระงานประจำที่มากทำให้ไม่ได้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) จำนวนห้องเรียนมีความไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สภาพห้องเรียนอาคารเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทและแสงสว่างไม่เพียงพอมีเสียงรบกวนจากด้านนอก สื่อการเรียนรู้นั้นไม่เพียงพอ 5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนน้อย ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือและขาดสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนหน่วยงานทางการแพทย์ให้และความช่วยเหลือบำบัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สุภัทสรุ จตุโชคอุดม, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 29) ได้อธิบายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ ขาดการสร้างเครือข่าย สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนหน่วยงาน หรือสร้างระบบการเชื่อมต่อด้านการศึกษา และการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งการส่งเสริมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ประสบความสำเร็จต้องมีการเชื่อมต่อระหว่าง โรงเรียน ประถม โรงเรียนมัธยม มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา และสุดท้าย คือ การประกอบอาชีพจนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมและที่สำคัญการมีทัศนคติทางลบของผู้ปกครองบางคนที่ยังไม่พร้อมเปิดใจยอมรับที่ลูกหรือหลานมีแนวโน้มเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงเกิดช่องว่างระหว่างครู ผู้ปกครองในการช่วยเหลือนักเรียน

วนภัทร์ แสงแก้ว, และวรัญญา เต็มรัตน์ (2566, หน้า 520) ได้อธิบายว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรมมารั้งแกในโรงเรียน โดยปัจจุบันระดับความรุนแรงของพฤติกรรมมารั้งแกได้ทวีคูณมากขึ้นซึ่งปัญหาที่ต้องการการแก้ไขที่ต้นตอ นั้นครูอาจจะไม่สามารถเข้าถึงปัญหาที่นักเรียนกำลังเผชิญเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และสร้างเกราะป้องกันสำหรับเด็กที่กำลังเผชิญกับสภาพสังคมที่มีปัจจัยเสี่ยงในการถูกรั้งแก

จากการศึกษาข้างต้นถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการขาดแคลนความร่วมมือหรือการให้การสนับสนุนต่างๆ และอุปสรรคด้านการขาดกำลังครู อาคารสถานที่รวมถึงงบประมาณ แต่อีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญไม่ต่างกันคือการจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมภายใต้สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย มีความสุขในชีวิต และไม่ต้องเติบโตด้วยความหวาดกลัวว่าจะตกเป็นเหยื่อของการรังแกหรือความรุนแรงใดๆ โดยการศึกษาวิจัยของมิชนา (Mishna, 2003, pp.70-79) พบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของการรังแก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นลักษณะความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือการตกเป็นเหยื่อการรังแกนั้นล้วนแต่ส่งผลต่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางด้านสังคม อารมณ์ และพฤติกรรมทั้งสิ้น สอดคล้องกันกับงานวิจัยอื่น ที่พบว่าเด็กที่มีภาวะความบกพร่องนั้น มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อการรังแกมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีภาวะดังกล่าว สืบเนื่องจากลักษณะบางอย่างภาวะที่พวกเขาเป็น โดยสาเหตุอาจกล่าวได้ว่า มาจากลักษณะบางอย่างของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการรังแก ซึ่งลักษณะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกหลายข้อนั้น สามารถพบได้ในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ดังนี้

1. การขาดทักษะทางสังคม ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือผู้ที่เป็นออทิสติกนั้น อาจแสดงออกแตกต่างออกไปหรือไม่เป็นไปตามแบบแผนของสังคม นอกจากนี้พวกเขายังอาจขาดทักษะทางสังคม หรือความมั่นใจที่จะอยู่ร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่น
2. จำนวนและคุณภาพของเพื่อนที่มีนอกจากการมีเพื่อนแล้ว ยังรวมไปถึงการมีเพื่อนที่ไว้ใจได้ และพร้อมจะยื่นหยัดเคียงข้างนั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อ
3. ถูกปฏิเสธและโดดเดี่ยวจากสังคม พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กว่าร้อยละ 25 - 30 ถูกเพื่อนของพวกเขาปฏิเสธ ในขณะที่เด็กที่ไม่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ กลับมีจำนวนเพียงร้อยละ 8 - 16 เท่านั้น
4. รูปลักษณ์ทางกายภาพ สาเหตุที่เด็กที่มีลักษณะความบกพร่องมักถูกรั้งแกนั้นเพียงเพราะพวกเขาแตกต่างจากเด็กทั่วไป เลยทำให้กลายเป็นเหยื่อของการรังแก

5. การขาดเรียน เมื่อเด็กที่มีลักษณะความบกพร่องต้องได้รับการรักษาหรือเข้าชั้นเรียนพิเศษอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาต้องขาดเรียน โดยอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของพวกเขาต่อเพื่อนร่วมชั้นได้

โดยสาเหตุที่อาจทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้รับผลกระทบจากการรังแกในระยะยาวจากการรวบรวมของสำนักงานคุ้มครองเด็กแห่งชาติ (National Children's Bureau, 2007, p.2) มีอยู่หลายสาเหตุ ซึ่งแยกออกได้ ดังนี้ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มักจะไม่ตระหนักว่าการรังแกคืออะไรพวกเขาอาจคิดว่าการถูกทำร้ายนั้น เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องพบเจอในแต่ละวัน และไม่จัดการใดๆ กับปัญหาดังกล่าว 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางส่วนอาจทราบว่าการรังแก แต่จะไม่แจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบถึงปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเพราะกลัวเกินไปที่จะแจ้ง หรือเพราะปัญหาที่เกิดจากการสื่อสาร อันจะทำให้ปัญหายิ่งยุ่งยากมากขึ้นเมื่อพวกเขาต้องสื่อสารให้ผู้ใหญ่รับฟังและเข้าใจว่าสิ่งที่พวกเขาต้องการคืออะไรก็ตาม 3) ผู้ใหญ่ที่ให้การดูแลหรือเกี่ยวข้องอาจไม่สามารถระบุได้ว่าเมื่อไรที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ถูกรังแก โดยบ่อยครั้งเมื่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ถูกรังแก พวกเขาจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยผู้ใหญ่จำนวนมากอาจคิดว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะความบกพร่อง มากกว่าที่จะคิดว่าเป็นผลมาจากการถูกรังแก 4) เมื่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ตัดสินใจแจ้งผู้ใหญ่ให้ทราบถึงปัญหาดังกล่าวบ่อยครั้งผู้ใหญ่ก็มักไม่ลงมือจัดการปัญหาอย่างเต็มที่หรือพยายามที่จะหยุดการรังแกนั้นๆ และเมื่อพิจารณาถึงเหตุที่เกิดขึ้นจากทัศนคติของผู้ใหญ่แล้ว พวกเขาก็มักจะมองว่าการรังแกเป็นปัญหาเล็กๆ ที่เด็กต้องเผชิญและเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโต และเด็กอาจไม่รู้ว่าจะจัดการกับปัญหาดังกล่าวอย่างไร ซึ่งทัศนคตินี้ย่อมแตกต่างออกไปในสายตาของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเอง 5) บ่อยครั้งที่เมื่อเกิดปัญหาการรังแกขึ้นแล้ว เด็กที่มีลักษณะความบกพร่องอาจไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนที่เหมาะสม แทนที่จะรับมือ แก่ไขกับปัญหาดังกล่าว พวกเขาอาจถูกย้ายหรือกักออกไปแทน ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนเองนั้น มักจะขาดซึ่งทักษะในการพัฒนาแนวทางการรับมือกับเด็กที่มีลักษณะความบกพร่อง

จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้แก่ ครูบุคลากรทางการศึกษาบางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดการให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง อีกทั้งทัศนคติของผู้ปกครองบางท่านที่ยังไม่ยอมรับสภาพการเป็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทำให้ขาดการส่งเสริมตามศักยภาพของเด็ก และที่สำคัญ คือ ในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมซึ่งมีเด็กพิเศษที่เรียนรวมกับเด็กปกตินั้นอาจเกิดปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียน ซึ่งครู บุคลากร ผู้ปกครองบางท่านยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง บางครั้งไม่สามารถจัดการกับปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนที่ต้นเหตุ

ได้ ดังนั้นประเด็นปัญหาการตกเป็นเหยื่อการรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในตนเอง สุขภาพจิต ทักษะทางสังคม รวมไปถึงพัฒนาการที่พึงได้จากทางโรงเรียน ซึ่งจะสร้างแรงกดดันที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน ก่อให้เกิดความกดดันและหลีกเลี่ยงออกจากสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ หากไม่จัดการอย่างเหมาะสมและปล่อยให้การรังแกเกิดขึ้นต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน

แนวทางป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีที่สุด คือ การดำเนินการทั้งโรงเรียน หรือ whole-school approach โดยเป็นการร่วมมือกันของทุกคน ในโรงเรียนตั้งแต่ นโยบาย ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ทุกคน เด็กนักเรียนทุกคน เจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียน รวมไปถึงพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมากกว่าเจาะจงเพียงรายบุคคล เนื่องจากกิจกรรมที่ทำเฉพาะกับเด็กอย่างเดียวมักไม่ค่อยได้ ผลมากนัก แต่ต้องรวมถึงครูและผู้ปกครองไปพร้อมกันรวมถึงการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพด้านสุขภาพจิตที่เชี่ยวชาญด้วยองค์ประกอบของแนวทางรูปแบบ หรือกิจกรรมเพื่อการป้องกันการรังแกกัน (Olweus, 1993, p.20) มีดังนี้

1. ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 26) ได้อธิบายว่าโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยจะพบว่าทั้งโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารครูเจ้าหน้าที่ภารโรง นักเรียน ผู้ปกครองมีความตระหนักให้ความสำคัญมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศสอดแทรกอยู่ตามกิจกรรมต่างๆ จนเป็นกิจวัตรประจำวันมีการจัดการพื้นที่และการปฏิบัติต่อกันที่ดีทั้งระหว่าง ผู้บริหาร-ครู, ครู-ครู, ครู-เจ้าหน้าที่/ผู้ปกครอง, ครู-นักเรียน, นักเรียน-นักเรียน, นักเรียน-เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ดังนั้น โรงเรียนต้องส่งเสริมวัฒนธรรมการรายงานเมื่อมีการรังแกกันว่าเป็นสิ่งไม่ผิด เมื่อนักเรียนรายงานครูแล้วจะปลอดภัยไม่เดือดร้อนจากการช่วยเหลือเพื่อน โดยเน้นการสื่อสารให้เด็กทุกคนเมื่อพบเห็นการรังแกกันไม่ปล่อยผ่าน มีการช่วยเหลือเพื่อนมีช่องทางแจ้งครูได้หลากหลายเพื่อสำหรับกรณีเด็กที่ไม่กล้าบอกด้วยตัวเองหรือกรณีการรังแกกันบนโลกออนไลน์ ครูต้องไม่ประจานเด็กไม่ทำให้เด็กเกิดความอับอายมีการสื่อสารรับฟังเด็กคู่กรณีทันที

บาร์เบโร, และคนอื่นๆ (Barbero, et al., 2012, p.1656) ได้อธิบายว่า โครงการหรือกิจกรรมป้องกันการรังแกกันสามารถช่วยลดปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนได้ยังมีรูปแบบที่เข้มข้นมาก ก็จะมีประสิทธิผลมากขึ้น โดยกิจกรรมป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนส่วนมาก ได้ผลดีในเด็กโตหรือวัยรุ่น (ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป) มากกว่าเด็กชั้นประถมศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากวุฒิ ภาวะและพัฒนาการของวัยรุ่นที่สามารถเรียนรู้ เข้าใจและปฏิบัติตามแนวทาง/กิจกรรมนั้นๆ ได้ดีกว่าเด็กวัย

เรียน อย่างไรก็ตามเด็กชั้นประถมศึกษาอายุอ่อนได้รับประโยชน์มากจากกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างทักษะทางสังคม และทักษะการปฏิเสธ (assertive skill) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการใช้จัดการสถานการณ์การรังแกกันในระยะยาว ซึ่งแนวทางป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีที่สุด คือ การดำเนินการทั้งโรงเรียน หรือ whole-school approach โดยเป็นการร่วมมือกันของทุกคนในโรงเรียนตั้งแต่ นโยบาย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคน เด็กนักเรียนทุกคน เจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียนรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนมากกว่าเจาะจงเพียงรายบุคคล เนื่องจากกิจกรรมที่ทำเฉพาะกับเด็กอย่างเดียวมักไม่ค่อยได้ผลมากนัก แต่ต้องรวมถึงครูและผู้ปกครองไปพร้อมกัน รวมไปถึงการทำงานร่วมกันกับสหวิชาชีพด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องด้วย (Centre for Education Statistics and Evaluation (CESE), 2017, p.3)

พีพลอร์, และเครก (Pepler, & Craig, 2018, p.2) ได้อธิบายว่า จุดเริ่มต้นสำคัญ คือ นโยบายของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการรังแกกันแบบทั้งโรงเรียน ครอบคลุมความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียนทั้งครู บุคลากรอื่นๆ และนักเรียน การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เข้มงวด และมีระเบียบวินัย ทุกคนในโรงเรียนรับรู้และปฏิบัติตาม รวมถึงมีบทลงโทษสำหรับผู้รังแกผู้อื่นอย่างชัดเจน และครอบคลุมการรังแกกันทางออนไลน์ด้วย 10 ประเด็นสำคัญ คือ การเสริมสร้างวัฒนธรรมการรายงานเมื่อเกิดเหตุการณ์รังแกกัน โรงเรียนต้องมีช่องทางการรายงานการรังแกกันที่ชัดเจน และสร้างความมั่นใจว่าผู้รายงานจะได้รับการคุ้มครองและจะไม่เดือดร้อน การเปิดช่องทางรายงานทางออนไลน์จะช่วยให้เด็กเรียนรู้สึกว่าเป็นเรื่องง่ายขึ้นและควรมีมาตรการจัดการการรังแกกันที่ชัดเจน ทันทีและสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้รายงานและผู้ถูกรังแกรู้สึกปลอดภัยและได้รับการดูแลช่วยเหลือ และช่วยลดอัตราการเกิดเหตุรังแกกันได้ในขณะที่เดียวกันด้วย ในมุมมองแนวคิดทางบวก (positive approach) ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างวัฒนธรรมดีในโรงเรียน ส่งเสริมและชื่นชมพฤติกรรมดี การสื่อสาร ด้วยภาษาที่สร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน ทั้งระหว่างนักเรียนด้วยกัน ครู-นักเรียน และครู-ครู โดยการประกาศนโยบายต่อต้านการรังแกกันแบบ “ทั้งโรงเรียน” ถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนนโยบาย เป็นการแสดงออกให้นักเรียนและครูทราบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญและเอาจริง ทำให้เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียนเป็นการตกลงร่วมกันในเรื่องการรังแกกันในโรงเรียน คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายในโรงเรียน ควรประกอบด้วยตัวแทนจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน นักเรียนผู้ปกครอง รวมไปถึงผู้นำชุมชนใกล้เคียง และบุคลากรภายนอกที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรังแกกัน เช่น ตำรวจ บุคลากรสาธารณสุข นักจิตวิทยา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียน

นโยบายที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีการประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น “ประกาศเป็นโรงเรียนปลอดการรังแกกัน” และสื่อสารย้ำเตือนเป็นระยะๆ 2) มีกิจกรรมที่เพิ่มความตระหนักเกี่ยวกับการรังแกกัน เช่น การรณรงค์การไม่รังแกกัน สัปดาห์การรณรงค์ทุกปี การศึกษา 3) มีคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียน มีตัวแทนจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง 4) แจ้งบุคลากรในโรงเรียนทุกคนให้ทราบโดยทั่วกัน และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน 5) มีกิจกรรม รูปธรรมที่ช่วยกันดำเนินการทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง 6) ผู้บริหารติดตาม ต้องมั่นใจว่าทุกคนในโรงเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามนโยบาย

แนวทางพัฒนาเป็นโรงเรียนปราศจากการรังแกกันได้ ควรดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ 1) ประเมินสถานการณ์เบื้องต้นในโรงเรียน ทั้งระดับความรุนแรง และรูปแบบที่พบของการรังแก ความถี่ จำนวน การต้องการส่งต่อมาปรึกษากับครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยาโรงเรียนรวมทั้งประเมินความต้องการของนักเรียน ในเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับออกแบบมาตรการ และการติดตามผล 2) ประกาศเป็นนโยบายที่ชัดเจนของโรงเรียนในการต่อต้านการรังแกกันในโรงเรียนทุกรูปแบบและทำพันธสัญญาร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่เกี่ยวข้องกับดำเนินการ 3) ฝึกอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ในการจัดการกับการรังแกกัน ทั้งการป้องกันก่อนเกิดเหตุการณ์ (การฝึกทักษะชีวิต ทักษะสังคมให้ นร. ทักษะการจัดการชั้นเรียน) และการรับมือการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและพฤติกรรม เมื่อมีเหตุการณ์การรังแกกันทั้งในห้องเรียนบริเวณโรงเรียน และบนโลกออนไลน์ 4) ครูเรียนรู้การทดลองสอน และช่วยนักเรียนในการเรียนรู้ว่าการรังแกกันคืออะไร การสังเกตพฤติกรรมการรังแกกันในแต่ละรูปแบบรวมทั้งการรับมือเมื่อเกิดการรังแกขึ้น ทักษะที่ดีในการเป็นเพื่อนทักษะสำหรับคนที่เห็นหรืออยู่ในเหตุการณ์ และโรงเรียนมีการวางแผนระบบส่งต่อในกรณีที่มีผลกระทบรุนแรงที่ครูผู้ดูแลห้องเรียนจัดการไม่ได้ หรือการเชื่อมโยงกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือมีการจัดการในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 5) การติดตาม วัดผลลัพธ์ของการนำไปโปรแกรมไปใช้ โดยอิงกับข้อมูลพื้นฐานที่ประเมินในขั้นแรก

นอกจากนี้การปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและห้องเรียน และสนามเด็กเล่น เช่น การค้นหาจุดที่เกิดการรังแกกันบ่อยๆ ในโรงเรียน และแก้ไขจุดเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย เป็นวิธีที่ได้ผลดี และใช้งบประมาณน้อย การมีผู้ใหญ่ดูแลกำกับนักเรียนช่วงพักและในสนามเด็กเล่น (playground supervision) เป็นวิธีการสำคัญและได้ผลดีมาก เนื่องจากการรังแกกันมักเกิดขึ้นในช่วงพักกลางวัน หรือช่วงเปลี่ยนคาบเรียนส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์และน่าสนใจในช่วงพักกลางวันหรือช่วงเย็น ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกลดโอกาสในการรังแกกันในช่วงชั่วโมงว่าง หรือ ในสนามเด็กเล่น โดยมีครู หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนคอยดูแลกำกับ ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ทำได้ง่ายที่สุดไม่ลงทุนมาก และได้ผลดี (Downes, & Cefai, 2016, p.43) โดยสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียน ควรให้ความสำคัญ ทั้งสถานที่ในโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือรวมถึงพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ที่เด็กๆ ใช้ เนื่องจากการรังแก

กัน มักเกิดขึ้นบริเวณลับตา เช่น ในห้องน้ำ มุมอับสายตา บริเวณสนามเด็กเล่น หน้าโรงเรียนช่วงเวลาที่ไม่มีครูหรือผู้ใหญ่ดูแล แต่การรังแกกันทางวาจา มักเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ในขณะที่การรังแกกันทางสื่อสังคมออนไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา มักเกิดรุนแรงขึ้นอย่างมากช่วงประณมปลายหรือเข้าสู่วัยรุ่น ครูผู้ดูแลจึงควรมีเด็ก ๆ แคนนำที่คอยช่วยสอดส่องในพื้นที่หรือช่วงเวลาที่ไม่ผู้ใหญ่ดูแล (กรมสุขภาพจิต, 2561, ย่อหน้า 25)

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายที่ชัดเจนในการต่อต้านการรังแกกัน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียน รวมถึงผู้ปกครอง เกิดทัศนคติที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของทุกคนไม่เว้นแม้กระทั่งนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษา จนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและการสื่อสารที่ปลอดภัย รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรมการรายงานเมื่อมีการรังแกกันว่าเป็นสิ่งที่ไม่ผิด

2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

ซินดนัย ศิริสมฤทัย (2560, หน้า 25) ได้อธิบายว่า การรังแกเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข โดยเริ่มจากการสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ เมื่อมีการรับรู้ว่าการรังแกเป็นสิ่งที่ไม่ดีแล้ว ย่อมจะแสดงออกถึงทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมการรังแกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการหาทางป้องกันหรือหยุดการรังแกกัน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 25) ได้อธิบายว่า ทัศนคติมีผลต่ออารมณ์และการแสดงออกความรู้สึกออกมาให้เห็นเป็นพฤติกรรมซึ่งมีความแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยในหลายด้าน เช่น การเลี้ยงดูจากครอบครัวโรงเรียนและสังคมรอบตัว รวมถึงพื้นฐานอารมณ์ของเด็กแต่ละคน การที่จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกันพื้นฐานสำคัญคือเด็กต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าพฤติกรรมใดคือการรังแกก่อนที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ถูกต้องว่า “การรังแกกันไม่ใช่เรื่องปกติ และยอมรับไม่ได้ในโรงเรียนหรือไม่ว่าไปทำที่ใด” ทั้งนี้ ความเข้าใจและทัศนคติของเด็กมีระดับที่แตกต่างกันไปตามช่วงวัยและพัฒนาการเฉพาะของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมักมีความเสี่ยงสูง เช่น เด็กสมาธิสั้นมักมีพฤติกรรมเล่นแรงชอบแหย่ ขาดทักษะการเล่น หรือเด็กบกพร่อง ทางสติปัญญาเด็กออทิสติกมักเป็นเด็กที่เป็นเป้าหมายของการถูกรังแก จากเด็กอื่นๆ โดยเทคนิคสำคัญในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน คือ การประยุกต์การสอนมาใช้ในชั้นเรียน และชีวิตประจำวัน ร่วมกับการจัดกิจกรรมเฉพาะในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน โดยครูจะต้องมีหลักการและความเข้าใจพื้นฐานประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การกำกับพฤติกรรมเด็กในระดับที่เหมาะสม ไม่ควบคุมบังคับหรือปล่อยปะจนเกินไป โดยหลักสำคัญของการกำกับพฤติกรรมเด็กที่ดีครูจะต้องไม่ใช่ความรุนแรงเป็นต้นแบบ 2) เด็กเรียนรู้ผ่านต้นแบบที่ดี เช่น การรับผิดชอบหน้าที่ในห้องเรียน/โรงเรียนของเพื่อนนักเรียนและครูหรือ

บุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน 3) ลดการตอบสนองในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น เด็กแสดงออกพฤติกรรมที่ก้าวร้าวจะต้องไม่ตามใจอาจได้รับการเพิกเฉยหรือลงโทษ ตัดสิทธิพิเศษ ตามกติกาที่ศักดิ์สิทธิ์

4) การเสริมแรงบวก ใช้คำชมเชยรางวัล สิทธิพิเศษต่างๆ

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2567, หน้า 8) ได้อธิบายว่า ครูและผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียน ควรมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญของการ bully เข้าใจพฤติกรรมและผลกระทบ สามารถรับฟังประสบการณ์จากมุมมองของเด็กและตอบสนองความรู้สึกเด็กๆ ได้ เป็นคนสำคัญที่จะสังเกตและประเมินสถานการณ์เป็นผู้สื่อสารกับผู้ปกครองช่วยให้ปรับพฤติกรรมและพัฒนาศักยภาพของเด็กๆ รวมถึงช่วยพัฒนานโยบายต่อต้าน bully กับทางโรงเรียนด้วย

พีพลอร์, และเครก (Pepler, & Craig, 2018, p.3) ได้อธิบายว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน และเป็นพี่พี่ของนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนควรได้รับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในการเสริมสร้างและรักษาความปลอดภัยและพฤติกรรมดีในโรงเรียนการใช้ระเบียบวินัยในห้องเรียน ควรมีกฎระเบียบในการจัดการการรังแกกันที่เข้มงวด จัดการเด็กที่รังแกผู้อื่นอย่างเด็ดขาดและทันที เช่น พูดคุยอย่างจริงจัง ตัดอภิสิทธิ์บางอย่างต้องทำงานให้ครู หรือส่งพบผู้อำนวยการหรือครูฝ่ายปกครอง มีการให้ความรู้ความเข้าใจและปรับทัศนคติต่อการรังแกกัน และการรังแกกันทางออนไลน์ที่ถูกต้อง รวมถึงทักษะในการจัดการความขัดแย้งและการจัดการชั้นเรียนควรเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ครูควรได้รับการฝึกฝน

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการประยุกต์การจัดการเรียนสอนในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน รวมถึงการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และมีการจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ว่าพฤติกรรมใดคือการรังแก ก่อนที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ถูกต้องว่าการรังแกกันไม่ใช่เรื่องปกติและยอมรับไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา รวมถึงสร้างทัศนคติที่ดีต่อเด็กนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เน้นการเห็นอกเห็นใจ และการเห็นคุณค่าของผู้อื่น

3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 37) ได้อธิบายว่าการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนนั้น มีความสำคัญที่จะต้องให้ทุกคนในโรงเรียนเข้าใจว่าการรังแกกันคือ “ปัญหา” การสร้างความร่วมมือและการทำความเข้าใจของบุคลากรทุกระดับในโรงเรียน ควรมีการจัดเวลาที่พูดคุย และทำความเข้าใจต่อการรังแกกันในโรงเรียนให้ตรงกัน กิจกรรมที่สมควรและไม่สมควรทำในการปรับทัศนคติบุคลากรในโรงเรียนมี ดังต่อไปนี้ 1) โรงเรียนควรสร้างความมั่นใจว่าเป็นสิทธิของเด็กนักเรียนทุกคนที่จะรู้สึกปลอดภัยในโรงเรียน 2) โรงเรียนควรสร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมในสังคมของเด็กซึ่งเป็นความรับผิดชอบของครูทุกคนที่จะทำให้เกิดขึ้น 3) โรงเรียนควรเน้น

การสร้างแรงเสริมเชิงบวกให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดีช่วยดูแลเพื่อนช่วยป้องกันการรังแกเพื่อที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กคนอื่น 4) ครูควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันสะท้อนประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับปัญหาการรังแกความสำเร็จและล้มเหลวในการจัดการปัญหา 5) ครูควรเน้นความสำคัญของบทบาทครูในการเสริมแรงใจให้นักเรียนการป้องกันตัวเองการปฏิเสธ 6) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนและความทุกข์จากการถูกรังแกรวมถึงปัญหาทางอารมณ์ความเครียดเรื่องเพื่อนในห้องเรียน/กิจกรรมวิชาต่างๆ 7) ครูควรสะท้อนให้นักเรียนทุกคนเห็นถึงผลกระทบของการเพิกเฉย การมีส่วนร่วมให้รังแกกันรุนแรงและการนิ่งเฉยเมื่อพบเห็นการรังแกกัน 8) นักเรียนควรได้รับการสร้างความตระหนักในปัญหาและความรู้เกี่ยวกับปัญหาการรังแกกัน

วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 137) ได้อธิบายว่า ครูมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน ครูที่แสดงออกว่าพยายามช่วยเหลือและจัดการไม่ให้เกิดการรังแกกันในห้องเรียนจะมีส่วนช่วยสำคัญ ในขณะที่ครูที่เพิกเฉยหรือไม่แสดงท่าทีเข้าไปช่วยเหลือเด็กที่ถูกรังแกจะเป็นการส่งเสริมการรังแกกันในทางอ้อม อีกทั้งความเชื่อหรือทัศนคติของผู้ใหญ่ทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อการรังแกกันในเด็กนักเรียนก็อาจส่งผลให้เกิดการรังแกกันได้มากขึ้นหรือเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน ความเชื่อผิดๆ ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น การรังแกกันเป็นเรื่องปกติ เป็นส่วนหนึ่งของการเติบโต หรือเด็กที่ถูกรังแกต้องผ่านมันไปให้ได้เอง

ธนภฤติ บุตรจัน, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 2) ได้อธิบายว่า ควรมีการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการรังแก โดยสร้างความคิดเชิงบวกหรือทัศนคติที่ดีต่อทั้งเยาวชนและบุคลากรภายในโรงเรียนรวมถึงระดับผู้บริหารสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนซึ่งควรเริ่มกระทำตั้งแต่ครอบครัวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมพฤติกรรมร่วมกับการดูแลส่งเสริมจากโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ในการใช้ชีวิต และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และชุมชนซึ่งต้องร่วมกันสอดส่องดูแลตักเตือนเมื่อพบเห็นพฤติกรรมการรังแก

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 26) กล่าวถึงลักษณะของครูที่มีส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมการรังแกกันในโรงเรียน มีดังนี้ 1) การสร้างวินัยแบบควบคุม (authoritarian teaching style) การสร้างวินัยแบบควบคุมนั้นคือ การใช้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรมเด็ก โดยเชื่อว่าการทำให้เด็กกลัว ย้ำเกรงจะเป็นการควบคุมพฤติกรรมเด็กได้ มักจะเห็นตัวอย่างได้ในการใช้วินัยเชิงสบบคุมเด็กและมักจะทำให้เกิดการรังแกกันมากขึ้น ทำให้เด็กเสียแบบการใช้อำนาจกับเพื่อน และส่งเสริมความก้าวร้าวทางตรงและทางอ้อม 2) ครูที่ใช้คำพูดทำร้ายจิตใจเด็ก (the active bullying teacher) ครูที่ใช้การตำหนิ ลงโทษ คำพูดแรงๆ ในการจัดการพฤติกรรมเด็ก การแสดงออกของครูมักมีคำพูดที่ดูหมิ่น ถากถาง ไม่เคารพในตัวเด็กหรือใช้คำพูดแรงๆ ให้เด็กเสียกำลังใจ ซึ่งถือว่าเป็นการรังแกกันเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ครูเขียนในหน้ากระดาษของเด็กนักเรียนด้วยตัวหนังสือสีแดงใหญ่ๆ ว่า "ลายมือแย่มาก" หรือครูพูดถากถางเด็กนักเรียนเช่น "มันง่าย

มาก กนกอรยังทำได้เลย" อีกทั้งครูพูดติดอ่างล้อเลียนนักเรียนที่มีปัญหาติดอ่าง รวมถึงครูเรียกเด็กผู้ชายที่ไว้ผมยาวว่าเป็นเด็กผู้หญิง 3) ครูที่เพิกเฉย (the disinterested teacher) ครูที่เพิกเฉยและไม่ใส่ใจปัญหา มักมีทัศนคติว่าเด็กที่ถูกรังแกเป็นคนสร้างปัญหาขึ้นเองและไม่เข้าไปช่วยเหลือทำให้นักเรียนที่ถูกรังแกรู้สึกหมดหวังมากขึ้น ตัวอย่าง : การที่ครูขาดการสื่อสารและขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ขาดความใส่ใจเวลาที่นักเรียนเข้าหาเพื่อปรึกษาปัญหา 4) ครูที่ตามใจนักเรียน (the permissive teacher) การที่ครูแสดงความไม่สนใจ ไม่สังเกต ไม่สะท้อนต่อพฤติกรรมของเด็ก และไม่พยายามสร้างความรู้สึกลดท้อให้กับเด็ก หรือพยายามสร้างความสะดวกสบายมากกว่ายื่นมือในความถูกต้อง ส่งสัญญาณให้นักเรียนได้รู้ว่าการรังแกกันเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ เป็นความสนุก หรือบทเรียนเพื่อความอยู่รอด ตัวอย่าง : ครูร่วมหัวเราะกับการแก่งัดกันในโรงเรียน

อีแวนส์, และคนอื่นๆ (Evans, et al., 2015, p.301) ได้อธิบายว่า การปรับทัศนคติและความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรังแกกัน และแนวทางหรือขั้นตอนการจัดการเมื่อถูกรังแก หรือเมื่อพบเห็นการรังแกกัน เด็กผู้เห็นเหตุการณ์ (Bystander) นั้นมีความสำคัญเทียบเท่ากับคู่กรณี เน้นการสร้างความตระหนัก และบทบาทในการช่วยเหลือเพื่อนที่ถูกรังแก โดยโรงเรียนต้องสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้เด็กที่รายงานและช่วยเหลือเพื่อน ซึ่งพบว่าได้ผลดีมากในการเปลี่ยนแปลงกลไกภายในกลุ่ม เพื่อน (group dynamic) และช่วยลดการรังแกกันได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษา มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรังแกในโรงเรียนว่าคือ “ปัญหา” เพื่อสร้างทัศนคติที่ตรงกันในการตระหนักและสร้างความร่วมมือเพื่อป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน มีการรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสะท้อนประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับปัญหาการรังแกที่พบเจอ มีความเข้าใจและหมั่นสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มักพบว่ามีความไว้มากจะตกเป็นเป้าของการรังแก

4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ประสาท อิศรปริดา, และธีรประภา ทองวิเศษ (2560, หน้า 216) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนนั้นเน้นการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด วาจา ภาษา ท่าทาง และการปฏิบัติต่อกันและกันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศระหว่างการจัดการเรียนการสอน โดยสัมพันธ์ภาพแบบครูเป็นผู้นำ การช่วยเหลือ การเป็นมิตร และความเข้าใจนักเรียนของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และความเพียรพยายามของนักเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 52) ได้อธิบายว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนรวมถึงความรู้สึกเชื่อใจได้รับการสนับสนุนและได้รับการยอมรับและมีการควบคุมพฤติกรรมเชิงบวกนั้นส่งผลเป็นพื้นฐานสำคัญของการป้องกันการรังแก

กันในห้องเรียน ซึ่งวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ได้แก่ 1) วงกลมกัลยาณมิตร โดยครูควรมีช่วงเวลาที่ชั้นเรียนได้มาพูดคุยกันทุกวัน เลือกเหตุการณ์มาสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นกัน ครูเป็นตัวอย่างในการรับฟัง ชวนให้เด็กคิด แก้ปัญหา ไม่ตัดสิน ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด ความรู้สึกของครูต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกับเด็ก ให้คุณค่ากับความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันในห้องเรียน และสร้างทัศนคติกับนักเรียนว่าเราสามารถทำผิดพลาดและเรียนรู้จากความผิดพลาดได้ 2) สร้างความสนใจในตัวเด็ก โดยครูควรรหาโอกาสทำความรู้จักตัวเด็ก หรือเข้าร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียน เช่น การแสดงดนตรีของเด็ก การแข่งฟุตบอลของเด็ก การทักทายเรียกชื่อเด็กเวลาที่เจอ 3) คาดหวังอย่างเหมาะสมในตัวนักเรียนและแสดงออกถึงความหวังในตัวนักเรียนเสมอ โดยครูควรสื่อสารทั้งทางภาษาพูดและภาษากายว่ามีความหวังกับนักเรียนอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเอง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ให้การสนับสนุนในการบรรลุเป้าหมายของนักเรียน 4) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของชั้นเรียน โดยตั้งแต่เริ่มต้น ชั้นปีควรให้เด็กนักเรียนได้ออกความเห็นและมีส่วนร่วมต่อกระบวนการในชั้นเรียน เช่น การทำเวร การกำหนดการเลือกหัวหน้าห้อง การจัดตารางชั้นเรียนบางอย่างให้นักเรียนบอกความต้องการของตนเองอย่างเช่นต้องการที่จะถูกปฏิบัติอย่างไรจากครูและเพื่อนนักเรียนและเขียนติดไว้ที่บอร์ด 5) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและชุมชน โดยสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรในโรงเรียน เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ สนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือโรงเรียนและชุมชน เช่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมช่วยเหลือการเรียนรู้น้อง สื่อสารกับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอถึงแนวทางที่สามารถช่วยพัฒนานักเรียนได้

มิตี โอซซานนท์, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2563) ได้อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ผลรวมของการรับรู้ของครูและของนักเรียนที่มีต่ออีกฝ่าย ส่งผลกระทบต่อกันและกัน และปฏิสัมพันธ์กันในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งการรับรู้เหล่านี้จะถูกเก็บไว้ในความทรงจำและเป็นสิ่งที่จะชี้นำในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในอนาคต ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นตัวแปรที่อยู่เบื้องหลังปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ว่าจะเป็นสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเด็กกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 26) กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างครูกับนักเรียนรวมถึงความรู้สึกเชื่อใจ ได้รับการสนับสนุน และได้รับการยอมรับ และมีการควบคุมพฤติกรรมเชิงบวกนั้นส่งผลเป็นพื้นฐานสำคัญของการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน การอบรมเด็กนั้นแบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) การสอนด้วยความเอาใจใส่ (authoritative teaching style) คือ การที่ครูมีความชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ยอมรับได้และยอมรับไม่ได้ มีความคงเส้นคงวา และติดตามผล ครูให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนไม่ทำให้นักเรียนเป็นตัวตลกและถากถาง

2) การสอนอย่างควบคุม (authoritarian teaching style) การที่ครูออกคำสั่งให้เด็กเกรงกลัว บางครั้งใช้คำพูดในการถากถางเพื่อที่จะควบคุมชั้นเรียน 3) การสอนแบบตามใจ (permissive teaching style) ไม่คงเส้นคงวาไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ทำได้และทำไม่ได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ให้เกิดความรู้สึกเชื่อใจ ได้รับการสนับสนุน และได้รับการยอมรับ โดยครูเน้นการสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับนักเรียนด้วยการสร้างความสนใจในตัวเด็ก แสดงออกถึงความคาดหวังในตัวนักเรียนเสมอ และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของชั้นเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมทั้งกับโรงเรียนและชุมชน

5. ด้านการจัดการชั้นเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 55) ได้อธิบายว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนซึ่งรวมถึงการสร้างระเบียบวินัย กฎกติกาในห้องเรียนเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในห้องเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนช่วยให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันการรังแกกัน การสร้างวินัยเชิงบวก คือการปลูกฝังเด็กให้มีพฤติกรรมที่ดีโดยผู้ใหญ่ไม่ใช้ความรุนแรง และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเพื่อเสริมสร้างความสามารถความเชื่อมั่นในตนเองเข้าใจพฤติกรรมของตนเองปลูกฝังให้เด็กมีกระบวนการคิดเชิงบวกและปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ด้วยตนเองทั้งในระยะสั้นและระยะยาวซึ่งต่างจากการลงโทษที่มุ่งเน้นเพียงแต่ควบคุมพฤติกรรมของเด็กในขณะนั้น โดยการสร้างวินัยเชิงบวก ดังนี้ 1) พูดคุยตกลงกันถึงกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติ 2) ปลูกฝังการมีวินัยในตนเองสามารถคิดได้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ 3) เคารพในเด็กและมองในด้านบวก 4) เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม 5) คุณครูคอยรับฟังปัญหาของเด็กและเป็นตัวอย่างที่ดี 6) กระทำต่อเด็กโดยปราศจากความรุนแรงทั้งทางวาจาและการกระทำ 7) บอกถึงผลเสียเมื่อเด็กพูดคุยกันในห้องว่าจะเป็นการรบกวนสมาธิเพื่อนคนอื่น

วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน (2562, หน้า 139) ได้อธิบายว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กทั้งหมด (universal program) ได้ผลดีกว่าการเจาะจงเฉพาะบางกลุ่ม เนื้อหาของกิจกรรมมีสองประเด็นหลัก ประเด็นแรก คือ การเสริมสร้างทักษะชีวิตพื้นฐานที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางสังคม การจัดการอารมณ์ รวมทั้งการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตัวเอง ค้นหาจุดแข็งของตนเองและใช้ให้เป็นประโยชน์ส่งเสริมการสื่อสารและพฤติกรรมเชิงบวก แนวทางที่มีการนำไปใช้มาก คือ social emotional learning ซึ่งไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อลดการรังแกกันโดยตรง แต่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียน

อัสนี อนุตธโต, พาสนา จุลรัตน์, และนฤมล พระใหญ่ (2563, หน้า 86) ได้อธิบายว่า แนวทางการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนด้านการจัดการชั้นเรียน มีดังนี้

- 1) ครูควรเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะนักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักมีพฤติกรรมการข่มเหงรังแกสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการเรียนรู้ของนักเรียน หากครูมีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ก็จะช่วยทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่บวก มีความรู้สึกพอใจเพียงมันคงกับชีวิต ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น มีการยอมรับนับถือตนเอง และมีความพึงพอใจต่อตนเอง
- 2) ครูควรเสริมสร้างการกำกับตนเองเพื่อให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยการเสริมทักษะให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนรับรู้ว่ามีสิ่งไหนถูกและสิ่งไหนผิด และนักเรียนจะไม่ได้ไม่แสดงความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกไป
- 3) ครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นควรนำแบบวัดหรือแบบคัดกรองพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งข่มเหงรังแกของนักเรียน เพื่อที่ครูจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน อันจะช่วยลดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งข่มเหงรังแกของนักเรียน

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2567, หน้า 19) ได้อธิบายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และวิธีการเข้าหาผู้อื่นได้ดีเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อกัน มีการปรับทัศนคติให้เข้าใจตรงกันว่าว่าการรังแกคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะอาจทำให้เพื่อนคนอื่นเดือดร้อน ซึ่งครูผู้สอนควรเน้นย้ำให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการรังแกกัน

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนด้านการจัดการชั้นเรียน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการสร้างระเบียบวินัย กฎกติกาในห้องเรียน ในการเรียนรวมกันระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในห้องเรียน เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันการรังแกกัน

6. ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

ในปัจจุบันมีการพูดถึงเด็ก ๆ ในยุคสมัยนี้ที่อยู่ในสมัยที่เร่งรีบโดยใช้คำว่า the hurried child syndrome หมายถึง ภาวะที่เด็ก ๆ ถูกเร่งรีบในหลายๆ เรื่อง เร่งรีบ ถูกผลักดันในเรื่องการเรียน อาจแสดงพฤติกรรมกินยัย พฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ ทั้งการพูดจา แต่งหน้า แต่งตัว เนื่องด้วยเด็กยุคนี้มีสิ่งต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ เครื่องโทรศัพท์สมาร์ทโฟน เกมออนไลน์รวมถึงการสื่อสารในบ้านที่เร่งรีบในที่ส่งผลให้เด็กวัยเรียน และบุคคลรอบตัวเด็ก มีความสะดวกสบายในชีวิตมากขึ้นแต่ก็อาจส่งผลต่อการปรับตัวในการใช้ชีวิตเช่น การเกิดกรณีสังคมนกัมหน้าเพราะแต่ละคนจะมีโทรศัพท์ส่วนตัวคนละเครื่องและสื่อสารผ่านหน้าจอของตนเอง (หัทธยา ดำรงผล, 2560, หน้า 271-276) ส่งผล

ทำให้เด็กอาจขาดการเรียนรู้ทักษะการดำเนินชีวิตผ่านผู้ใหญ่ในบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยทักษะชีวิต คือ ความชำนาญในการใช้ความสามารถทางจิตวิทยาหรือพฤติกรรมในทางบวกในการที่จะเผชิญชีวิตทุกๆ วัน มีการกล่าวถึงโดยทั่วไปหลากหลายทักษะ เช่น ความอดทนและการฟันฝ่าอุปสรรค ความยืดหยุ่นปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ความมีวินัย ความพอเพียง ความปลอดภัย เป็นผู้รักการอ่าน ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความสามัคคีแบ่งปัน การอดออมความขยัน การรักษาสีทิตินเอง บอกความต้องการตนเอง และการให้อภัยแต่อาจแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจได้ดังนี้ คือ

IQ intelligence quotient คือ ความฉลาดทางสติปัญญา

EQ emotional quotient คือ ความฉลาดทางอารมณ์ adversity quotient คือ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค

MQ moral quotient คือ ความมีคุณธรรม

SQ social quotient คือ ทักษะทางสังคม การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ทักษะต่างๆ เหล่านี้ล้วนสำคัญสำหรับเด็กวัยเรียนทั้งสิ้นเป็นทักษะสำคัญที่เด็กๆ จะเอาตัวรอดในสังคมปัจจุบันได้ ทั้งนี้ครูแต่ละท่านส่วนใหญ่มีพื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตของนักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งหากนักเรียนมีพื้นฐานของการมีทักษะชีวิตที่ดีจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการรังแกกัน (problem solving) ได้ดังนี้ 1) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการคิดหาทางเลือก (problem solving) หมายถึง การรับรู้สาเหตุของปัญหา วิธีการผ่อนคลายนปัญหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการเบี่ยงเบนไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม และไม่เกิดปัญหา 2) ความสามารถการแก้ไขปัญหา และการคิดหาทางเลือก (problem solving) มีประโยชน์กับเด็กอย่างไรเด็กสามารถวิเคราะห์ปัญหาด้วยได้ตนเอง วิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นได้ สามารถวางแผนแก้ไขปัญหา ใช้ข้อมูลที่มี 3) ครูช่วยให้เด็กเกิดความสามารถการแก้ไขปัญหา และการคิดหาทางเลือก (problem solving) ได้อย่างไรให้โอกาสเด็กได้คิดแก้ไขปัญหาอิสระ และให้คิดหลายวิธี ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ไขปัญหา ชี้ให้เห็นทางเลือก สอนจากปัญหาในชีวิตประจำวัน

วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 139) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีลักษณะซึ่กั้ว ซึ่กั้วล เด็กที่มีปัญหาการปรับตัวและเข้าสังคม ไม่มีเพื่อน แยกตัว รวมถึงเด็กพิเศษ เด็กชายขอบหรือชนกลุ่มน้อยมักจะถูกกลั่นแกล้งรังแก อีกทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบปกป้องมากเกินไป (overprotective) และแบบเข้มงวดมากเกินไป (authoritarian style) ส่งผลกระทบให้เด็กขาดความมั่นใจและไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นความเสี่ยงต่อการถูกรังแกได้ง่าย ซึ่งหากคนรอบข้าง เช่น พ่อแม่ ครูไม่ยื่นมือช่วยเหลือ อาจยังทำให้เกิดความรู้สึกหมดหวังและซึมเศร้าและอาจทำร้ายตัวเองได้ ทั้งนี้ความเสี่ยงที่จะเกิดการรังแกกันจะยิ่งเพิ่มขึ้นหากโรงเรียนขาดการรับรู้หรือเพิกเฉยต่อพฤติกรรมรุนแรงและ

การรังแกกันในหมู่นักเรียน ดังนั้นในการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกควรได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารที่มีส่วนช่วยกำกับ ดูแลการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ

ธนภฤติ บุตรจีน, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 2) ได้อธิบายว่า การรังแกกันในโรงเรียน เป็นจุดเริ่มต้นและปลุกฝังเยาวชนเรื่องความรุนแรงซึ่งมีผลกระทบต่ออารมณ์จิตใจและร่างกาย เยาวชนที่ถูกรังแกมักเกิดอาการเครียด ซึมเศร้า และหากถูกกดดันรุนแรงอาจนำไปสู่การทำร้ายคนอื่น เพื่อแก้แค้น ส่วนนักเรียนที่รังแกคนอื่น เมื่อทำบ่อยครั้งก็จะกลายเป็นความเคยชิน มีปัญหาในเรื่อง ความก้าวร้าว ความรุนแรงต่อผู้อื่น ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เป็นอันตรายหรืออาชญากรได้ ดังนั้น การรังแกเป็นปัญหาที่จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยอาศัย กระบวนการที่เหมาะสม และความร่วมมือจากหน่วยงานสังคมที่ส่งอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนในการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนมุมมองต่อการรังแกกันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การจะแก้ไขและป้องกันปัญหา การรังแกกันควรเริ่มกระทำตั้งแต่ครอบครัวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมพฤติกรรม ร่วมกับการ ดูแลส่งเสริมจากโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ในการใช้ชีวิต และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และ ชุมชนซึ่งต้องร่วมกันสอดส่องดูแลตักเตือนเมื่อพบเห็นพฤติกรรมกรังแกกัน

เทย์เลอร์, และคนอื่นๆ (Taylor, et al., 2017, p.58) ได้อธิบายว่า การจัดกิจกรรม สำหรับเด็กทั้งหมด (Universal Program) ได้ผลดีกว่าการเจาะจงเฉพาะบางกลุ่มเนื้อหาของกิจกรรม มีสองประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือการเสริมสร้างทักษะชีวิตพื้นฐานที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็น ทักษะทาง สังคม การจัดการอารมณ์ รวมทั้งการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตัวเอง (self-esteem) ค้นหาจุด แข็งของตนเองและใช้ให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมการสื่อสารและพฤติกรรมเชิงบวกแนวทางที่มีกำไปใช้ มาก คือ Social Emotional Learning (SEL) ซึ่งไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อลดการรังแกกันโดยตรงแต่มุ่งเน้น การเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนช่วยลดพฤติกรรมกรังแกกันและ ความรุนแรงในโรงเรียนได้ดี ช่วยสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีการดึงนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เช่น ต่างด้าว ยาอกจน เพศที่สาม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในสังคม นอกจากนี้การเสริมสร้างทักษะสัมพันธภาพ มีเพื่อนที่พูดคุยได้ ช่วยลดการตกเป็นเหยื่อรังแกได้ดี

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน หมายถึง ครูมีการส่งเสริมให้มีการนำทักษะชีวิตที่ หลากหลายมาบูรณาการในการสอนนักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจาก ทักษะชีวิตคือทักษะ ที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ เช่น ความอดทนและการฟันฝ่าอุปสรรค ความยืดหยุ่นปรับตัวได้ตามสถานการณ์ ความมีวินัย ความพอเพียง ความปลอดภัย เป็นผู้รักการอ่าน ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความสามัคคีแบ่งปัน การอดออม ความขยัน การรักษาสีทิตนเอง บอกความต้องการตนเอง และการให้อภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

7. ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 69) ได้อธิบายว่า การให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียนจะช่วยให้เกิดความร่วมมือเพิ่มความรู้สึกร่วมกัน และเป็นเจ้าของซึ่งมีความสำคัญในการลดและป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนอย่างชัดเจน เช่น การเปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เสนอความคิดเห็นและติดตามตรวจสอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีการประชุมกับผู้ปกครองและตัวแทนเป็นระยะเพื่อให้ข้อมูลความรู้และรับเอาความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ อีกทั้งผู้ปกครองควรได้รับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาการรังแกกันรวมถึงบทบาทของครอบครัวที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหาและมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การให้ความรู้ผ่านการประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (classroom meeting) กิจกรรมตามบริบทโรงเรียนที่มีอยู่ แผ่นพับ จดหมายข่าว เว็บไซต์ของโรงเรียน เป็นต้น

กนกวรรณ สุภารานู (2564, หน้า 1) ได้อธิบายว่า บทบาทของครอบครัวพบว่าสำคัญที่สุดต่อการป้องกันพฤติกรรมรังแกกันในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากครอบครัว คือ จุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กให้เติบโตขึ้นมาเป็นคนลักษณะแบบใดแบบหนึ่ง ส่วนบทบาทของโรงเรียนก็สำคัญไม่แพ้กัน โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กมาใช้ชีวิต และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกัน ด้วยความที่เด็กแต่ละคนต่างเติบโต และถูกสั่งสอนมาคนละแบบ การเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีย่อมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา บทบาทของครูและบริบทแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการอยู่ร่วมกันของเด็ก และบทบาทของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหารังแก คือการร่วมกันเป็นหูเป็นตา ช่วยกันสอดส่อง รายงานและตักเตือนเมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งที่อยู่เพื่อลดโอกาสการใช้สถานที่ที่เป็นที่รวมตัวทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม หากคนในชุมชนไม่เพิกเฉยต่อพฤติกรรมสุ่มเสี่ยง และตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหารังแกต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งบางส่วนก็อาจกระทบมาถึงลูกหลานของตน การร่วมมือร่วมใจกันจึงเป็นแนวทางที่ทำได้โดยง่ายและช่วยลดโอกาสเกิดพฤติกรรมรังแกในกลุ่มเด็กและเยาวชนอีกทางหนึ่ง

วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 137) ได้อธิบายว่า การรังแกกันไม่ใช่แค่เรื่องระหว่างเด็กที่รังแกและเด็กที่ถูกรังแกเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวโยงไปถึงครอบครัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน โดยเพื่อนมีบทบาทสำคัญมากในสถานการณ์การรังแกกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมรังแก ผู้ช่วยเหลือ ผู้ชม หรือผู้ยับยั้งการรังแก ครูมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างวัฒนธรรม

ในห้องเรียน ครูที่แสดงออกว่าพยายามช่วยเหลือและจัดการไม่ให้มีการรังแกกันในห้องเรียนจะมีส่วนช่วยสำคัญ

ดาวนส์, และเซฟา (Downes, & Cefa, 2016, p.2) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้การป้องกันและการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนได้ผลดีมาก โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ทุกคนแบบ universal prevention ที่ได้ผลดีกว่า ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความตระหนักให้ ความรู้เรื่องการรังแกกันและการจัดการการรังแกกันที่เหมาะสม ในการประชุม ผู้ปกครอง และการพบผู้ปกครองในระดับรายบุคคลในกรณีกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาบางครั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มากเกินไปหรือไม่เหมาะสมอาจทำให้สถานการณ์แย่ลง นอกจากนี้การจัดอบรม การเลี้ยงดูที่เหมาะสม (parent training) การจัดการอารมณ์และผ่อนคลายความเครียดของพ่อแม่ เสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว จะมีส่วนช่วยเสริมภูมิคุ้มกันให้เด็กได้ดี

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน จะช่วยให้เกิดความร่วมมือ เพิ่มความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ ซึ่งมีความสำคัญ ในการลดและป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนอย่างชัดเจน

8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561, หน้า 79) ได้อธิบายว่า หลักสำคัญ ในการจัดการปัญหาหรือจัดกิจกรรมเมื่อพบการรังแกกัน ดังนี้ 1) ยึดหลักไม่ตำหนิ “no blame approach” ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาพูดคุย จัดการปัญหาหรือจัดกิจกรรมเมื่อพบการรังแกกัน 2) การแก้ปัญหาที่ได้ผลเน้นการส่งเสริมความเข้าใจและกิจกรรมสำหรับเด็กทุกคน (universal program) ได้ผลดีกว่าการจัดการเฉพาะคู่อริที่รังแกกัน 3) กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจะช่วยลดความรุนแรงของปัญหา

โดยเป้าหมายทักษะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม คือ 1) การปรับทัศนคติและความเชื่อ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรังแกกัน 2) การส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะการเข้าสังคม การจัดการอารมณ์ เช่น การฝึกทักษะการจัดการอารมณ์โกรธ ความคิดลบ ทักษะการสื่อสารเชิงบวก เป็นต้น 3) การเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง (self-esteem) และค้นหาจุดแข็งให้เป็นประโยชน์ 4) แนวทาง/ขั้นตอนการจัดการ เมื่อถูกรังแกหรือเมื่อพบเห็นการรังแกกันที่เหมาะสม

โดยการจัดการปัญหา แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีที่ครูพบเห็นการรังแกกันด้วยตนเอง

ครูที่พบเห็น ควรเข้าไปหยุดเหตุการณ์ในทันทีและสอบถามเหตุการณ์จากทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์ไม่มีการรังแกนั้นดำเนินต่อไปได้ และเป็นโอกาสที่จะทำให้เด็กผู้รังแกได้ฟังความรู้สึก

จากเพื่อนๆ ในเหตุการณ์ จากนั้นให้ครูที่ดูแลและรู้จักเด็กคู่กรณี เรียกเด็กเข้าไปคุยเพื่อทำความเข้าใจ ปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหาหารือกันระหว่างผู้ถูกรังแกและผู้รังแก หากพบกรณีมีเด็กที่เป็นผู้เห็น เหตุการณ์จำนวนมาก แต่ไม่ช่วยเหลือเพื่อน หรือรังแกซ้ำด้วยการถ่ายรูป หรือซ้ำเติม ครูควรจัด กิจกรรมสำหรับเด็กทั้งชั้นเรียน หรือมีกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้เข้าใจการรังแกกันร่วมกันในโรงเรียน

2. กรณีที่ครูไม่ได้พบเห็นการรังแกกันด้วยตนเองแต่มีผู้มารายงานให้ทราบ

2.1 รับฟังข้อเท็จจริง เมื่อได้รับรายงานการรังแกกันไม่ว่าจะมาจากผู้พบเห็น เหตุการณ์หรือมาจากเด็กผู้ถูกรังแก ให้ครูใช้เวลารวบรวมข้อเท็จจริง ค้นหาสาเหตุที่ได้ถูกรังแก และ ดูว่าเด็กคนไหนเกี่ยวข้องบ้าง

2.2 เข้าไปคุยกับเด็กทั้งสองฝ่าย โดยแยกคุยที่ละฝ่ายเพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และทำการประเมินเบื้องต้นว่าเด็กแต่ละฝ่ายยังขาดทักษะในด้านไหน ทำไม เหตุการณ์การรังแกกันจึงเกิดขึ้น แล้วหาวิธีเสริมทักษะหรือวิธีจัดการเพื่อไม่ให้เกิดการรังแกกันอีกครั้ง ต่อไป

ธนภุติ บุตรจีน, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 69) ได้อธิบายว่า บุคคลที่ควรมึบทบาทในการ ป้องกันการรังแกกันมากที่สุด คือ ครูอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครองของนักเรียนซึ่งมีความใกล้ชิดกับ นักเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ การบูรณาการและความร่วมมือจากองค์กรภายนอกที่มีความรู้เฉพาะ ทาง เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เป็นต้น โดยมีวิธีการในการป้องกันการรังแก คือ การคอยดูแลและสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดพฤติกรรมการรังแก การทำงานร่วมกันด้วยการบูรณาการกับฝ่ายปกครองของโรงเรียนใน การปรับเปลี่ยนและดูแลพฤติกรรมของนักเรียน การจัดอบรมให้ความรู้ หรือสร้างกิจกรรมซึ่งเกี่ยวกับการ รณรงค์ป้องกันการรังแก สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการรังแก สร้างความคิดเชิงบวก โดยจะต้องกระทำต่อนักเรียน และบุคลากรภายใน รวมไปถึงระดับผู้บริหารโรงเรียน

บรูเนซ (Brunecz, 2017, p.40) ได้อธิบายว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์รังแกกันขึ้นในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการลงโทษผู้รังแกโดยตรง (direct sanction) โดยมาตรการการลงโทษอาจ แตกต่างกันไป เช่น ตาหนี ประณาม เรียกผู้ปกครองแยกจากห้องเรียนปกติชั่วคราว ตัดอภิสิทธิ์ บางอย่าง กักบริเวณ พักการเรียน ไปจนถึงไล่ออก ซึ่งวิธีการนี้มี ข้อดีคือเป็นการจัดการที่เด็ดขาดที่สุด และช่วยลดพฤติกรรมการรังแกกันได้ จึงเป็นที่นิยมใช้กันมากในโรงเรียน ทั้งนี้ บทลงโทษต่อผู้ที่รังแก ผู้อื่นควรมีระดับของการลงโทษตามความรุนแรง อย่างไรก็ตามงานวิจัยพบว่า วิธีการดังกล่าว มักไม่ได้ผลในการลดการรังแกกันในระยะยาว รวมทั้งอาจทำให้เหยื่อถูกรังแกมากขึ้นจากความโกรธแค้น หรือในกรณีที่ลงโทษรุนแรง เช่น ไล่ออก อาจเป็นการตัดโอกาสในการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยน ตัวเองของเด็กและนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมทางสังคมที่รุนแรงขึ้นได้ วิธีการจัดการการรังแกกันที่ ได้ผลดีและมีหลักฐานวิจัยรองรับมาก คือ การจัดการแบบ สมานฉันท์ (restorative approach) ซึ่ง

พัฒนามาจากระบบการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการให้เด็กที่ถูกรังแกบรรยายความรู้สึกและผลกระทบจากการถูกรังแก ส่วนเด็กที่รังแกพูดถึงความคิดที่ทำให้รังแกและความคิดในตอนนั้น จากนั้นให้ทั้งสองตกลงกันว่าจะทำอย่างไรต่อไป โดยคาดว่าทั้งคู่จะขอโทษกันและแก้ตัวในความผิด วิธีการนี้ถูกใช้อย่างแพร่หลายในสหราชอาณาจักรและออสเตรเลีย พบว่าช่วยหยุดการรังแกกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และเป็นวิธีที่ได้ผลดีที่สุด ส่วนการรังแกกันทางออนไลน์ อาจมีบางกรณีที่ผิดกฎหมายที่ต้องได้รับการดำเนินการทางกฎหมาย เช่น กฎหมายเด็กและเยาวชน ความรุนแรง ความผิดทางเทคโนโลยี หรืออาชญากรรมในกรณีการ social stalking นอกจากนี้ยังมีการศึกษาแนวความคิดการจัดการการรังแกกันแบบอื่นๆ เช่น การไกล่เกลี่ยที่มีครูหรือนักเรียนเป็นคนกลางระหว่างคู่กรณี ซึ่งพัฒนามาจากแนวความคิดการจัดการความขัดแย้ง แต่วิธีนี้มีข้อเสียคืออาจทำให้เด็กที่ถูกรังแกรู้สึกว่ามีส่วนผิดด้วย หรือรู้สึกขัดแย้งในใจและรู้สึกแย่กว่าเดิม ส่วนการทำกลุ่มบำบัดผู้รังแกเป็นวิธีที่ไม่ได้ผลและมีความเสี่ยงที่จะรวมกลุ่มพวกในการรังแกผู้อื่นมากขึ้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน หมายถึง ครูมีแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ไม่ว่าจะเป็น ผู้ถูกรังแก ผู้รังแก และผู้เห็นเหตุการณ์ นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับผลกระทบทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์และปัญหาพฤติกรรมอื่นๆ ได้ไม่ต่างกัน ดังนั้นทักษะสำคัญที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เพราะเด็กมักรู้สึกถูกทำร้าย ไม่มั่นใจ และทักษะการจัดการความโกรธ (anger management) จัดการอารมณ์ให้เหมาะสม

แนวคิดทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์และระบุปัญหาหรือความต้องการในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมหรือโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและหน่วยงานการศึกษา แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการวางแผนการศึกษาและการพัฒนา โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้แตกต่างกัน ดังนี้

พรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560, หน้า 144) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพที่เป็นจริงไป

ยังสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกำหนดความแตกต่างของสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นจริง แล้วทำการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างและเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นมากที่สุดมาแก้ไข

วรรณิศา พิมพร (2561, หน้า 11) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง เพื่อป้องกันปัญหาหรือสิ่งซึ่งบุคลากรในสถานศึกษาต้องการ นำไปสู่การเลือกวิธีการแก้ปัญหาหรือการสนองตอบที่ตรงประเด็น ซึ่งต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

ศิริเพ็ญ ทองดี (2561, หน้า 9) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดความแตกต่างหรือผลลัพธ์ (Outcome gaps) ระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน และนำมาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เพื่อหาความต้องการจำเป็นที่แท้จริงมาใช้เพื่อแก้ปัญหาต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช (2562, หน้า 105) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็นจริง โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ว่าสมควรเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงทางบวก

อัมพิกา สิริพรม (2564, หน้า 126) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การประเมินความต้องการจำเป็นในเบื้องต้น ก่อนที่จะจัดทำสิ่งใดๆ เป็นการประเมินที่มีประโยชน์ต่อการวางนโยบายและวางแผน เพื่อให้ได้แนวคิดของการดำเนินงานที่สามารถสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้

บุญญาสา เปงยาวงษ์ (2565, หน้า 21) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ช่วยในการจัดลำดับความสำคัญในความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสภาพที่ต้องการ โดยข้อมูลที่ได้จากบุคคลสามารถนำมาสู่การจัดลำดับ ความสำคัญเพื่อใช้ในการตัดสินใจ วางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม และข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวกหรือเชิงสร้างสรรค์

เขาวลิต ยิ้มแย้ม (2566, หน้า 38) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพปัจจุบันที่สังเกตได้กับสภาพที่พึงประสงค์ที่ควรจะเป็น แล้วนำผลของความแตกต่างนั้นมาจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหามาได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

ณภัทร์ ศรีทองพนาบุญ (2566, หน้า 60) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

พีเกวรวัว, และคนอื่นๆ (Figueroa, et al., 2019, p.4) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง การประเมินบางสิ่งบางอย่างที่ขาดแคลน หรืออาจจะไม่ขาดแคลนแต่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์บางอย่าง หรือแรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือความจำเป็นในการดำรงชีวิต

แทน, และคนอื่นๆ (Tan, et al., 2021, p.2) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง การประเมินสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็นจริง แล้วเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นมากที่สุดมาแก้ไข เพื่อพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล (2560, หน้า 118) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ ทำให้เกิดการศึกษาสภาพจริงของตัวแปรไปสู่การเพิ่มการศึกษา สภาพที่คาดหวัง แล้วให้ค่าความต้องการจำเป็นดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งทำให้สามารถนำไปใช้ประกอบการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น

วรัณนิตา พิมพร (2561, หน้า 12) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพที่เป็นอยู่จริงภายในสถานศึกษา นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

ศุภมาส ชุมแก้ว (2561, หน้า 89) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ ทำให้ทราบความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพควรจะเป็น และทำให้ทราบว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาส่วนใดตามลำดับความสำคัญ

มนตรี อินตา (2562, หน้า 28) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือสามารถสะท้อนภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน นำไปสู่การวางแผน กำหนดแนวทางพัฒนาองค์กร กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานให้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง และสนองความต้องการขององค์กรทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานป้องกันการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์

สุวิมล ว่องวานิช (2562, หน้า 107) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญสำหรับการวางแผนแบบครบวงจรและเป็นกระบวนการที่สำคัญและมีประโยชน์ ดังนี้ ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นข้อมูลที่ สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการขององค์กร ป้องกันการสูญเสียทรัพยากร และนำมาช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจน มั่นใจได้ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรนั้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

พิศิษฐ์ ชำนาญนา, สุพรรณณี จงวิวัฒน์สกุล, และวรศิริ ผลเจริญ (2564) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญในวงจรการประเมิน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ระบุสภาพปัญหาและความต้องการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร อันมีความสำคัญต่อขั้นตอนการวางแผนช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บทบาทของการประเมินจึงมีทั้งการสรุปผลและการประเมินความก้าวหน้า ทำให้การพัฒนาองค์กรมีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงทิศทางมากขึ้นพัฒนากิจกรรม/โครงการ/บุคลากรและขั้นตอนการวางแผนการประเมินต่อไป

ธัญภรณ์ สังข์เมือง (2565, หน้า 17) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกำหนดความแตกต่างที่ได้จากการประเมินมาจัดเรียงลำดับความสำคัญและเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นมากที่สุดมาแก้ไขเพื่อแก้ไขและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เขาวลิต ยิ้มแย้ม (2566, หน้า 7) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญสำหรับการวางแผนและเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการพัฒนาการบริหารขององค์กร เพราะผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง และนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาให้เกิดผลตามสภาพที่พึงประสงค์ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้

ณภัทร์ ศรีทองพนาบุลย์ (2566, หน้า 60) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญในกระบวนการศึกษาความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นอย่างเป็นระบบทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

จาริณี วงษ์นาค, อรพรรณ บุตรกัตถุญ, และชลธิป สมานิติ (2566, หน้า 903) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ ช่วยเสริมการวางแผนการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนากิจกรรมหรือการแก้ปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง

ดังนั้นสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ คือ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นให้เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงว่าควรพัฒนาส่วนใดก่อนตามลำดับ และนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนาหรือการแก้ปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงและมีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2562, หน้า 279) กล่าวว่า กล่าวว่าการประเมินความต้องการจำเป็นโดยทั่วไปมีขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นอธิบายเหตุผลที่จำเป็นต้องทำการประเมินความต้องการจำเป็น 2) กำหนดองค์กรหรือบุคคลที่ต้องการระบุความต้องการจำเป็นเนื่องจากความต้องการจำเป็นมีหลายระดับ ผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็นต้องกำหนดว่าความต้องการจำเป็นนั้นเป็นของผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ หรือเป็นทรัพยากรที่ต้องการในทางการศึกษา 3) กำหนดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่ต้องการประเมิน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น 4) ออกแบบการประเมินความต้องการจำเป็น 4.1) กำหนดผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็น เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานมีหลายกลุ่ม ในทางการศึกษามีทั้งนักเรียนอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นต้น 4.2) กำหนดวิธีการประเมินความต้องการจำเป็น วิธีการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายวิธี ผู้ที่รับผิดชอบต้องมีการพิจารณาว่าวิธีการใดที่มีความเหมาะสมควรนำมาใช้ในการประเมิน โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกได้แก่ ลักษณะของความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลระยะเวลา ทรัพยากรที่มีอยู่ 4.3) กำหนดผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็น ผู้ให้ข้อมูลเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความต้องการจำเป็นนับว่าสำคัญมากต่อการได้ความต้องการจำเป็นที่ถูกต้องเหมาะสมผู้ที่สร้างหรือจัดหาเครื่องมือต้องทำความเข้าใจว่าข้อมูลที่ต้องการคืออะไร การนิยามความหมายของความต้องการจำเป็นส่งผลต่อข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ 4.4) กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นไม่ได้แตกต่างไปจากการเก็บข้อมูลการวิจัยหรือการประเมินอื่น แต่การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นให้ความสำคัญกับการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนั้นสถิติหรือเทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเน้นที่การจัดลำดับความสำคัญ 4.5) กำหนดวิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น การทำการประเมินความต้องการจำเป็นจะถือว่าสิ้นสุดสมบูรณ์ต่อเมื่อมีการระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด เทคนิควิธีที่ใช้ในการจัดลำดับจึงนับว่ามีความสำคัญ 4.6) กำหนดแนวทางเพื่อจัดความต้องการจำเป็น งานในขั้นตอนนี้ คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุ/ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความต้องการจำเป็นนั้นๆ

วราลี ถนอมชาติ, และนภัส ศรีเจริญประมง (2561, หน้า 10) ได้ให้ความหมาย วิธีการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายรูปแบบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้ 1) การสำรวจความต้องการจำเป็น (needs survey) เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อระบุความต้องการจำเป็น เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลในแนวกว้างจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เป็นต้น 2) กระบวนการกลุ่ม การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment research) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลทั้งส่วนของการระบุความต้องการจำเป็น สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และทางเลือกในการแก้ไขปัญหา สามารถใช้วิธีวิจัยแบบผสมหรือวิจัย บูรณาการ เช่น การวิจัยสำรวจ การวิจัยเชิงบรรยาย เป็นต้น และวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถกำหนดได้หลายแบบเพื่อให้ได้คำตอบที่ครบถ้วน ทั้งการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์หาสาเหตุ และการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายวิธี ผู้วิจัยขอเสนอวิธีประชุมกลุ่ม (focus group) ซึ่งเป็นวิธีวิจัยที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น มีหลายวิธี ทั้งนี้ผู้ใช้ต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เวลา งบประมาณ เพื่อเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

วิตคิน, และอัลท์ชูลด์ (Witkin, & Alschul, 1995, p.16) กล่าวถึง การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นการประเมินความต้องการจำเป็น แบบสมบูรณ์ (complete needs assessment) โดยมีขั้นตอนที่ประกอบด้วย การระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นทั้งหมด การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (need analysis) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่นำไปสู่การเกิดความต้องการจำเป็นนั้นๆ และการกำหนดแนวทางการแก้ไข (need solution) เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นให้หมดไป โดยมีการประเมินขั้นสุดท้ายว่าทางเลือกใดที่สมควรนำไปปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งได้เสนอโมเดลการประเมินความต้องการจำเป็นที่เรียกว่า three-phase model โดยแบ่งขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมิน (pre-assessment) ระยะนี้เป็นการสำรวจ ผู้ประเมินพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่รู้แล้วที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น กำหนดขอบเขตและประเด็นของความต้องการจำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายของความต้องการจำเป็น แหล่งที่มาของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ในระยะที่ 1 ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นต้องพัฒนาแผนการดำเนินงานสำหรับระยะที่ 2 และกำหนดเกณฑ์สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นในแต่ละขั้นตอน

ระยะที่ 2 การประเมิน (assessment) ระยะนี้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นและคณะกรรมการประเมินทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นจัดเรียง ลำดับความต้องการจำเป็นก่อน-หลัง และวิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 หลังการประเมิน (post-assessment) ระยะนี้เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลและแผนการดำเนินงานที่ได้รับ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน งานหลักคือเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรียงลำดับความสำคัญของแนวทางการแก้ไขปัญหাজัดทำแผนปฏิบัติงาน ข้อมูลที่ได้รับจากการประเมิน ความต้องการจำเป็นจะนำเสนอแก่ผู้ตัดสินใจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจัดเตรียมสำหรับการดำเนินการเพื่อจัดความต้องการจำเป็นด้วยกระบวนการของมันเองจะดำเนินการในระยะที่ 3

รูดา, และคูซี (Rouda, & Kusy, 2012, p.255) ได้แบ่งขั้นตอนการทำการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หาความแตกต่าง (perform a gap analysis) เป็นการสำรวจการทำงาน ที่แท้จริงของหน่วยงานหรือพนักงาน โดยสำรวจสภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งความแตกต่างของช่องว่างระหว่างสภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง จะได้มาซึ่งความต้องการจำเป็น 2) การจัดลำดับความสำคัญ (identify priorities and importance) เมื่อได้ประเด็นของความต้องการจำเป็นซึ่งอาจจะมีประเด็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในแต่ละประเด็น โดยการเลือกประเด็นที่สามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุด 3) การระบุสาเหตุของปัญหา (identify causes of performance problems and/or opportunities) เมื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดแล้ว หลังจากนั้นให้ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา 4) การระบุวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ (identify possible solutions and growth opportunities) เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาต่อไป

ดังนั้นสรุปได้ว่า ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นมีขั้นตอนการดำเนินงานเหมือนกับการวิจัยทั่วไป คือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบการวิจัย ประเมินความต้องการจำเป็น เทคนิควิธีการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงาน และผลการใช้การประเมินความต้องการจำเป็น และที่สำคัญการประเมินความต้องการจำเป็นจะมีความสมบูรณ์ ถ้าในขั้นตอนสุดท้ายมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

4. การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, หน้า 275) ได้กล่าวว่า เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (dual-response format)

มักปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตรฐานค่า โดยให้ระบุข้อมูลทั้งสองชุด คือ ระดับของ สภาพที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็น รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (discrepancy model) วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่าง

วิธีการที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างพบว่าเป็นที่นิยมใช้กันมาก เป็นวิธีที่มีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่จากมาตรวัดที่แสดงระดับความสำคัญ ($I = \text{Importance}$) ของข้อความนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล ($D = \text{Degree of Success}$) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Is” สูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีดังนี้

1.1 วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า rank order of difference scores

$$\text{MDF} = I - D$$

1.2 วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้ (Witkin, 1984, pp.343-366) ได้ สร้างดัชนีชื่อว่า Priority Needs Index (PNI Modified) ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่งความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับที่เป็นอยู่จริง (mean difference) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I และ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I

$$\text{PNI} = (I - D) \times I$$

1.3 วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI Modified) เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ $(I - D)$ แล้วหาร ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$\text{PNI}_{\text{modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

2. การจัดลำดับความสำคัญ

นัทธิรัตน์ พิระพันธุ์ (2561, หน้า 99) ได้กล่าวว่า การวิจัยบรรยายมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการกำหนดความต้องการจำเป็น การระบุความต้องการจำเป็น โดยไม่จัดเรียงลำดับความสำคัญ ถือว่ายังทำการประเมินความต้องการจำเป็นไม่ครบถ้วน ข้อมูลที่นำมาใช้จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นอาจมาจากการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือกระบวนการกลุ่ม วิธีการจัดลำดับความสำคัญ นวัตกรรมที่นำเสนอในหนังสือนี้มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มวิธีที่กำหนดจากข้อมูลที่มาจากการตอบสนองเดี่ยว และกลุ่มวิธีที่กำหนดจากข้อมูลที่มีการตอบสนองคู่ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI)

วราลี ถนอมชาติ, และนภัส ศรีเจริญประมง (2561, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การกำหนด Priority Needs Index หรือดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($\text{PNI}_{\text{modified}}$) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้หลักการการนิยามความแตกต่าง เช่นเดียวกับ MDF ดัชนี PN ดัดแปลงสูตรการคำนวณค่าสถิติของวิธีการ MDF โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I (Importance) และ D (Degree of Success) ด้วยน้ำหนักความสำคัญของสูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ $\text{PNI} = (I-D) \times \text{การถ่วงน้ำหนักความสำคัญด้วยค่า I}$ หรือค่าความสำคัญของสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) ก็เพื่อต้องการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น เนื่องจากมีบางครั้งที่ค่า MDF ให้ผลเท่ากัน ทั้งที่ระดับ ความสำคัญของสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นน้ำหนักแตกต่างกัน

ฐานะมาศ หาดยาว (2564, หน้า 277) ได้ให้ความหมาย การจัดลำดับความสำคัญ (priority setting) ของความต้องการจำเป็น ขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น ซึ่งจะทำการประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับ (sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย จะช่วยให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นทราบถึงความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก่อนปัญหาอื่นๆ ซึ่งการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมีหลายวิธี ซึ่งวิธีที่นิยมใช้มาก คือ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ได้จากการสำรวจและแบ่งวิธีการตามลักษณะข้อมูล ที่ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลจากการตอบสนองเดี่ยว (single-response) และข้อมูลจากการตอบสนองคู่ (duel-response) ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้

วิธีการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Need Index (PNI_{modified}) คำนวณโดยการหาค่าผลต่างของ (I-D) หารด้วย ค่า D ซึ่ง Modified Priority Need Index ใช้เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่องว่างกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐาน ในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม วิธีจัดลำดับความสำคัญแบบนี้มีข้อดี คือ คำนวณง่าย ได้ข้อสรุปที่ดี ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลไม่มาก และเมื่อถ่วงน้ำหนักจะทำให้ได้ความแตกต่างที่ชัดเจนขึ้น ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือ ข้อตกลงเบื้องต้นเป็นข้อมูลระดับอันตรายภาคที่ไม่ค่อยเหมาะสม และเป็นการพิจารณาแยกกันระหว่างสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง ผลต่างที่มีค่าเท่ากันในระดับต่ำกว่ากับระดับสูงยากในการจัดเรียง

ดังนั้นจะเห็นว่าการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมีหลายวิธีและถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์ สามารถนำผลไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป โดยในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการวิเคราะห์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่เลขที่ 43/20 หมู่ที่ 2 ถนนกิตติขจร ตำบลสามกอ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอ่างทอง
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี

หรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 12) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

3. วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

3.1 วิสัยทัศน์

“องค์กรคุณภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ สู่อำนาจแห่งความสุข”

3.2 พันธกิจ

3.2.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท

3.2.2 พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

3.2.3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาและสนับสนุนให้มีการสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา

3.2.4 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มรรษณะตามศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มรรษณะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21

3.2.5 จัดการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลายและน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3.2.6 เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

4. จุดเน้นและการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4.1 นโยบายระยะเร่งด่วน (quick win) สพฐ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้แก่

- 1) ปลุกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติและน้อมนำพระบรม-ราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ
- 2) จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์หน้าที่พลเมือง ศิลธรรมและประชาธิปไตย
- 3) ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- 4) ส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้น
- 5) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 6) จัดการศึกษาแบบเรียนรวม
- 7) จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ
- 9) เพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
- 10) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.2 ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล
- 2) การแก้ไขปัญหาหนี้สินครู
- 3) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา 4) ลดภาระการประเมินของสถานศึกษา 5) สร้างความตระหนักในการป้องกันการทุจริต 6) การสื่อสาร และประชาสัมพันธ์องค์กร

4.3 ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ 1) การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (anywhere anytime) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) สร้างความเข้มแข็งระบบแนะแนว การชี้แนะ (coaching) และการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน 3) ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต (credit bank) 4) 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ 5) เสริมสร้างทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างความสะดวกในโอกาสทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนสู่นาคตที่ยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 85) ได้ศึกษาเรื่อง การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์กลั่นแกล้งในระดับมหาวิทยาลัย โดยศึกษากรณีของผู้ที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งยังบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ อาจารย์ บุคลากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไข และจัดการปัญหาการกลั่นแกล้ง ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย ที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษพบเจอบ่อยครั้ง ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางสังคม และการกลั่นแกล้งทางวาจา ซึ่งสาเหตุของการถูกกลั่นแกล้งเกิดขึ้นจาก 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความไม่เข้าใจในลักษณะอาการหรือพฤติกรรมที่แตกต่าง และพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างจากผู้อื่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเมื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการกลั่นแกล้งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ และผลกระทบทางด้านการศึกษาเป็นหลัก นอกจากนี้ บทบาทของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอาจารย์ และเพื่อนร่วมชั้นเรียนนั้น อาจเป็นได้ทั้ง ผู้ช่วยเหลือ ทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ปกป้องหรือให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดการกลั่นแกล้ง และในขณะเดียวกัน อาจเปลี่ยนบทบาทกลายเป็นผู้กลั่นแกล้ง หรือผู้ให้การสนับสนุนการกลั่นแกล้งได้เช่นกัน

ชญญาพัทธ์ ก้องวิธาตาสิริ, พัชรินทร์ เสรี, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2564, หน้า 16) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรังแกในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรังแกในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผลการศึกษา จากการศึกษพบว่าพฤติกรรมการรังแกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการรังแกของผู้ถูกรังแกแตกต่างกันในด้านวาจาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างของพฤติกรรมการรังแกด้านวาจา ร่างกาย และสัมพันธภาพในผู้รังแกและผู้ถูกรังแกระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กับเด็กปกติ

อัสรี อนุตธโต, พาสนา จุฬรัตน์, และนฤมล พระใหญ่ (2563, หน้า 77) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ ความคับข้องใจ การควบคุมตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว และการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 23.00

วันชนก วงศ์เขียว (2563, หน้า 184) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาและตรวจสอบแบบวัดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และการวิเคราะห์กลุ่มแฝง โดยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) วิเคราะห์กลุ่มแฝงของการกลั่นแกล้งรังแกในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับกำหนดจุดตัดของคุณลักษณะพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแก ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกในฐานะผู้กลั่นแกล้งรังแก กับแบบประเมินพฤติกรรมความก้าวร้าว และแบบวัดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแก ในฐานะผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก มีค่าเท่ากับ .353 และ .561 ตามลำดับ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่าแบบวัดพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแก ในฐานะผู้กลั่นแกล้งรังแก มีความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในมีค่าระหว่าง .630 ถึง .989 และผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ประกอบด้วย 19 องค์ประกอบ คือ ทักษะคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแก พฤติกรรมกรถูกกลั่นแกล้งรังแก พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกที่พบเห็น และพฤติกรรมที่กระทำการกลั่นแกล้งรังแก โดยแต่ละพฤติกรรมจำแนกออกเป็น ประเภทการกลั่นแกล้งรังแก : บนอินเทอร์เน็ต การล่วงละเมิดทางเพศ การกลั่นแกล้งรังแกเกี่ยวกับวัตถุ ด้านร่างกาย ด้านคำพูด และด้านสังคมหรืออารมณ์ (social or emotional bullying) พบว่าตัวแปรที่วัดแต่ละตัวเป็นเอกมิติ และเมื่อพิจารณาร้อยละของความแปรปรวนขององค์ประกอบ พบว่าค่าอยู่ระหว่าง 45.862 ถึง 82.528

ปทุมณา จิราวัฒน์กุล (2564, หน้า 91) ได้ศึกษาเรื่องผลของการบำบัดโดยใช้ธาตุทรายเป็นสื่อต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการบำบัดโดยใช้ธาตุทรายเป็นสื่อต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ ระหว่าง 15-18 ปี มีประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแกรูปแบบต่างๆ และมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในเชิงลบ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้นในระยะจัดกระทำและระยะติดตามผลเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนในระยะเส้นฐาน โดยส่งอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับสูง จำนวน 4 คน และระดับปานกลาง จำนวน 1 คน

ไชยชาญ เพ็ญคล้าย (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม วัตถุประสงค์ของบทความวิชาการนี้เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นแกล้งรังแก ประเภทของการกลั่นแกล้ง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการกลั่นแกล้งรังแก ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งรังแก การแสดงออกเชิงพฤติกรรมของผู้ถูกกลั่นแกล้งเมื่อถูกกลั่นแกล้งรังแก วิธีที่คุณครูจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกและทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้แนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมบรรลุเป้าหมายได้อย่างสำเร็จ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและรวมถึงนักเรียนด้วย ที่จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน จากการศึกษาบทความวิชาการในครั้งนี้พบว่าแนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning : SEL) ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นแกล้งรังแก (bullying) ประเภทของการกลั่นแกล้ง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการกลั่นแกล้งรังแก ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งรังแก การแสดงออกเชิงพฤติกรรมของผู้ถูกกลั่นแกล้งเมื่อถูกกลั่นแกล้งรังแก วิธีที่คุณครูจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกและทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning : SEL) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้แนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning : SEL) บรรลุเป้าหมายได้อย่างสำเร็จ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และรวมถึงนักเรียนด้วย ที่จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ศิวกร ศรีสุข, ลักษณ์ ฉิมวงษ์, และปริยาภรณ์ กุลศิริรัตน์ (2565, หน้า 130) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัย 2) เพื่อประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัยเป็นการวิจัย รูปแบบวิจัยและพัฒนา มีเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัย 2) แบบประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมพลศึกษา โดยใช้กิจกรรมเกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัย ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.93 ถือว่ามี ความเหมาะสม และ 2) การประเมินคุณภาพของการพัฒนากิจกรรมพลศึกษาด้านความเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บาร์เบโร, และคนอื่นๆ (Barbero, et al., 2012, p.1646) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโครงการโรงเรียนต่อต้านการรังแกกัน: การทบทวนอย่างเป็นระบบ ตามระดับหลักฐาน ผลการวิจัยพบว่าศูนย์การศึกษาควรมีโครงการป้องกันหรือลดจำนวนความรุนแรงในโรงเรียน โดยพบว่าประสิทธิภาพของโครงการป้องกันการลดการรังแกกันในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินจำเป็นต้องมีการปรับปรุงในระยะยาว ซึ่งมาตรการที่มีประสิทธิผลมากที่สุดดูเหมือนจะมุ่งเป้าไปที่การปรับปรุงทักษะทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการปรับเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากการรังแกกันในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม และการตกเป็นเหยื่อและความถี่ของพฤติกรรมรุนแรง

กว็อก เทียน เลอ (Quoc Tien Le, 2017, pp.483-500) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์และการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมในเวียดนาม ประชากรนักเรียนทั้งหมด 763 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ช่วงอายุระหว่าง 13-15 ปี โรงเรียนในฮานอย ไฮฟอง และไฮเตือง ประเทศเวียดนาม ผลวิจัยพบว่ามีจำนวนนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์สูง โดยเหยื่อมักจะกระทำการกลั่นแกล้งเพียงเล็กน้อยแต่จะตระหนักถึงความร้ายแรงของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพ และรวมไปถึงชีวิตประจำวัน ผู้ถูกกลั่นแกล้งจะมีวิธีการป้องกันการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ที่แตกต่างกัน เช่น การรับคำแนะนำจากเพื่อน คำแนะนำจากผู้ใหญ่ เป็นต้น ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการเมื่อถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ รวมถึงในเรื่องของปัจจัยต่างๆ เช่น ความถี่ของการกลั่นแกล้ง ภูมิภาคที่พำนัก ระดับการศึกษา ปีเกิด เพศ การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยอิสระที่คาดการณ์ความถี่ของกลุ่มผู้กลั่นแกล้ง

ฮอลล์, และแชปแมน (Hall, & Chapman, 2018, p.507) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของโรงเรียนในการนำนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียนไปปฏิบัติเพื่อปกป้องนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าการกลั่นแกล้งเป็นปัญหาสำคัญในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีการนำนโยบายมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อลดการกลั่นแกล้งในโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคเนื่องจากมีกระบวนการที่ยุ่งยากและซับซ้อน ขาดการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ครูและบุคลากรดำเนินงานในทางปฏิบัติในการลดการกลั่นแกล้งและคุ้มครองนักเรียน ซึ่งในการศึกษานี้ได้รวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในโรงเรียนจำนวน 505 คน จากจำนวนโรงเรียน 324 แห่ง นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารมีแนวโน้มในการนำนโยบายมาใช้ในอยู่ในระดับมัธยมสูงกว่าระดับประถมศึกษา และพบว่าขนาดโรงเรียน และจำนวนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียนไปปฏิบัติเพื่อปกป้องนักเรียน

สมิธ, บาวแมน, และหว่อง (Smith, Bauman, & Wong, 2019, p.2) ได้ศึกษาเรื่อง ความท้าทายและโอกาสของโครงการต่อต้านการกลั่นแกล้ง ผลการวิจัยพบว่า มาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแกในโรงเรียนที่ใช้ได้จริงในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียนแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ แต่โดยทั่วไปจะรวมถึงองค์ประกอบบางอย่างในการสร้างความตระหนักรู้ บทบาทของผู้ที่เห็นเหตุการณ์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์การรับมือ และในบางกรณี องค์ประกอบการสนับสนุนจากเพื่อน ซึ่งนักเรียนสามารถให้คำแนะนำได้ อย่างไรก็ตามสำหรับมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ครูมีแนวทางที่ชัดเจน มีบทบาทที่สำคัญและเป็นผู้นำ โดยปกติแล้วครูจะนำเสนอโครงการต่อต้านการกลั่นแกล้ง ผลงานหลายอย่างมุ่งเน้นไปที่บทบาทของครู รวมถึงทัศนคติและการปฏิบัติของครู บุคลากร และนักเรียนคนอื่นๆ โดยผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการรับรู้แนวปฏิบัติและให้ความร่วมมือเพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จ

ริกบี้ (Rigby, 2024, p.106) ได้ศึกษาเรื่อง มุมมองเชิงทฤษฎีและแบบจำลองเชิงอธิบายสองแบบของการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองตามทฤษฎีพฤติกรรม การวางแผนเกิดจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและส่วนบุคคลอาจส่งผลให้เกิดการกลั่นแกล้ง เช่น การรับรู้ บรรทัดฐานทางสังคมและทัศนคติที่ยั่งยืนต่อการกลั่นแกล้ง ซึ่งเห็นได้จากประวัติความเป็นมาของการถูกบังคับ โรงเรียนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาคารกั่นแกล้งในโรงเรียนได้โดยการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกและส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้การกลั่นแกล้งนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรู้สึกถึงความไม่สมดุลของอำนาจซึ่งในบางกรณีอาจสอนให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาในการแก้ไขปัญหาคารกั่นแกล้ง ได้แก่ ความบกพร่องทางพันธุกรรม ภูมิหลังทางบ้าน และจริยธรรมของโรงเรียนที่มีบทบาทด้านแรงจูงใจและสภาพจิตใจที่มีแนวโน้มที่จะถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมาจากความหลากหลายของบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

ดังนั้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงสรุปได้ว่า ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกเกิดขึ้นได้ในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย โดยมีทั้งรูปแบบการกลั่นแกล้งทางวาจา ทางร่างกาย ทางสังคม และทางออนไลน์ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากปัจจัยด้านความแตกต่างของผู้เรียน ความเข้าใจผิด การควบคุมตนเอง การคับข้องใจ สภาพครอบครัว และทัศนคติของสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งด้านจิตใจ การเรียนรู้ และคุณค่าในตนเองนอกจากนี้ งานวิจัยหลายชิ้นยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทครู เพื่อน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา ที่อาจเป็นทั้งผู้ช่วยเหลือหรือผู้สนับสนุนการรังแกได้ในบางสถานการณ์ ขณะเดียวกัน การพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการนำโครงการหรือนโยบายป้องกันการรังแกมาใช้อย่างเป็นระบบ ถูกยืนยันว่ามีส่วนช่วยลดพฤติกรรมกรังแกได้อย่างมีนัยสำคัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (development research) เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 115 โรงเรียน (ระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวม, 2567) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 119 คน และครูจำนวน 1,148 คน รวมทั้งสิ้น 1,267 คน (ข้อมูลอัตรากำลังครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2566, ย่อหน้า 2)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, pp.727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 305 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกำหนดสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครู 30:70 เพื่อให้ได้ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้โดยเมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และจำนวนครู 213 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 305 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา (ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่)

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นผู้บริหารและครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ขนาด	ประชากร (N)			กลุ่มตัวอย่าง (n)		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
สถานศึกษา						
ขนาดเล็ก	43	330	373	34	61	95
ขนาดกลาง	67	711	778	51	132	183
ขนาดใหญ่	9	107	116	7	20	27
รวม	119	1,148	1,267	92	213	305

ที่มา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (22 กรกฎาคม 2567)

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ, ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวม, และศูนย์การศึกษาพิเศษ, ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ที่มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากที่สุด (อ้างอิงจากระบบบริหารจัดการข้อมูล โรงเรียนเรียนรวม) และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมา 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ดังนี้

1. แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา จำนวน 6 ข้อ และแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของ

นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1976, pp.4-10) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดระดับคะแนนที่ให้ความหมาย ดังนี้

1. เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่องการดำเนินการของสถานศึกษาในสภาพปัจจุบัน
 - ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก
 - ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง
 - ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย
 - ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อยที่สุด
2. เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่องการดำเนินการของสถานศึกษาในสภาพที่พึงประสงค์
 - ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
 - ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
 - ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
 - ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกัน และการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ในการกำหนดตัวแปรและประเด็นในการตั้งคำถาม

1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและตัวแปรที่ศึกษา

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาจากกรอบแนวคิด ประกอบด้วยคำถามเป็นรายข้อเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการพัฒนาขึ้น และมีการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (subject matter specialists) จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ครอบคลุมความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหาในแต่ละข้อ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ที่แสดงว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ (สุพัฒนา หอมบุปผา, 2558, หน้า 160-161) จากการกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- + 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ซึ่งในการการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ครั้งนี้ปรากฏว่าข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอน บาค (alpha coefficient method) (Cronbach, 1971, p.160) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.979

1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและหาความเชื่อมั่นแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

2.2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่ได้จากการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

2.3 ผู้วิจัยทำการสร้างแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์เสนอแนะให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไปจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์ทำแบบบันทึกเสนอคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อออกหนังสือในการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เห็นชอบ และแนบหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขออนุญาตไปยังโรงเรียนโดยตรง เพื่อส่งไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานงานกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (google form) และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (google form) เรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4. นำข้อมูลที่จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. จัดทำแบบบันทึกเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

6. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 6 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษรวม 2 คน, ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษรวม 2 คน, ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษรวม 2 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากที่สุด (อ้างอิงจากระบบบริหารจัดการข้อมูล โรงเรียนเรียนรวม) และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นและจัดลำดับตามค่า PNI_{modified} โดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI) แบบปรับปรุง และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้ (Best, 1981, pp.179-184)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันที่อยู่ในระดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1973, p.727) โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N	แทน	ขนาดของประชากร
e	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร ดังนี้ (Rovinelli, Hambleton, 1977, pp.49 -60)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
	ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	R	แทน	คะแนนข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha - coefficient) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 117)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\Sigma s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อคำถามของแบบวัด
	S_i^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม t

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การหาค่าร้อยละ (percentage) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561, หน้า 38) โดยใช้สูตร

$$\rho = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	ρ	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ค่าความถี่ที่แปลค่าเป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.2 การหาค่าเฉลี่ย (mean) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553, หน้า 352) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	คะแนนค่าเฉลี่ย
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

3.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564, หน้า 65) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ	S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X_i	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มตัวอย่าง
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

3.4 การหาค่าความต้องการจำเป็น และจัดลำดับตามค่า PNI_{modified} ด้วยวิธี Priority Need Index (PNI) ของนางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2562, หน้า 279) โดยใช้สูตร

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

เมื่อ	PNI_{modified}	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ
	Importance (I)	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean) ของสภาพที่พึงประสงค์
	Degree of Success (D)	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean) ของสภาพปัจจุบัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (arithmetic mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
$PNI_{modified}$	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Need Index)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 5) ด้านการจัดการชั้นเรียน 6) ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 7) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 8) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน โดยภาพรวมและเสนอเป็นรายด้าน

2. การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 5) ด้านการจัดการชั้นเรียน 6) ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 7) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 8) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน โดยภาพรวมและเสนอเป็นรายด้าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้ข้อคำถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อนำคำตอบที่ได้มาพัฒนาเป็นแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ต่อไป

4. การกำหนดแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษรวม 2 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษรวม 2 คน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ รวม 2 คน นำมาสังเคราะห์และสรุปเพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สำหรับหน่วยงานในระดับนโยบายและหน่วยงานในระดับปฏิบัติต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	78	25.57
หญิง	227	74.43
รวม	305	100.00
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	55	18.03
30 – 40 ปี	129	42.30
41 – 50 ปี	90	29.51
50 ปีขึ้นไป	31	10.16
รวม	305	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	168	55.08
สูงกว่าปริญญาตรี	137	44.92
รวม	305	100.00
4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
ผู้บริหารสถานศึกษา	92	30.16
ครู	213	69.84
รวม	305	100.00
5. ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	76	24.92

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
5-10 ปี	123	40.33
11-15 ปี	77	25.25
มากกว่า 15 ปี	29	9.50
รวม	305	100.00
4. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	95	31.15
ขนาดกลาง	183	60.00
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	27	8.85
รวม	305	100.00

จากตาราง 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74.43 มีอายุ 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 55.08 ปฏิบัติงานในตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 69.84 มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.33 และปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.00

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 5) ด้านการจัดการชั้นเรียน 6) ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 7) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 8) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน โดยภาพรวมและเสนอเป็นรายด้าน ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม 8 ด้าน

การป้องกันและจัดการการรังแก ในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ในโรงเรียน	3.42	0.58	ปาน กลาง	8	4.65	0.55	มาก ที่สุด	7
2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	3.45	0.55	ปาน กลาง	7	4.63	0.55	มาก ที่สุด	8
3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	มาก	3	4.68	0.51	มาก ที่สุด	6
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	3.75	0.54	มาก	2	4.73	0.47	มาก ที่สุด	2
5. ด้านการจัดการชั้นเรียน	3.76	0.56	มาก	1	4.73	0.47	มาก ที่สุด	2
6. ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	3.72	0.58	มาก	5	4.72	0.48	มาก ที่สุด	4
7. ด้านการประสานความร่วมมือ กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและ แก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	มาก	3	4.72	0.49	มาก ที่สุด	4
8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	3.58	0.56	มาก	6	4.74	0.47	มาก ที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	3.64	0.57	มาก		4.70	0.50	มาก ที่สุด	

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่

ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.56) 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.54) 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.59) และด้านการประสานความร่วมมือกับผู้บริหารเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.59) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ($\bar{X}=3.42$, S.D.=0.58)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านแนวทาง การจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ($\bar{X}= 4.74$, S.D.=0.47) 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และด้านการจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.47) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ต้องต่อการรังแกกัน ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.55)

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ ประกาศนโยบาย การต่อต้าน การรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร	3.45	0.55	ปาน กลาง	1	4.74	0.55	มาก ที่สุด	1

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ สนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนัก และ ความสำคัญของการปราศจาก การรังแก	3.36	0.56	ปาน กลาง	5	4.58	0.59	มาก ที่สุด	4
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ ทบทวนความ รับผิดชอบของ ผู้บริหาร และครูในการจัดการ พื้นที่ในโรงเรียนเพื่อลดโอกาส การรังแกอย่างสม่ำเสมอ	3.45	0.55	ปาน กลาง	1	4.69	0.52	มาก ที่สุด	2
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ กำหนดช่องทางที่หลากหลาย ในการ รายงานเหตุการณ์รังแก ที่เป็นความลับและปลอดภัย	3.38	0.59	ปาน กลาง	4	4.55	0.58	มาก ที่สุด	5
5. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการ ส่งเสริมทักษะของครูในการจัด การชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย และเกิดการสื่อสารที่ดี	3.41	0.66	ปาน กลาง	3	4.69	0.51	มาก ที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	3.42	0.58	ปาน กลาง		4.65	0.55	มาก ที่สุด	

จากตาราง 5 สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X}=3.42$, S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.55) และผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนความรับผิดชอบของผู้บริหารและครู ในการจัดการพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อลดโอกาสการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.55) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของการปราศจากการรังแก ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.56)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.55) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนความรับผิดชอบของผู้บริหารและครู ในการจัดการพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อลดโอกาสการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.52) และผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.51) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดช่องทางที่หลากหลายในการรายงานเหตุการณ์รังแกที่เป็นความลับและปลอดภัย ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.58)

2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผล กระทบของการรังแกให้แก่ นักเรียน ทุกคนอย่างสม่ำเสมอ	3.40	0.54	ปาน กลาง	5	4.57	0.58	มาก ที่สุด	5
2. ครูมีการออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการบูรณาการ เนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดี ต่อนักเรียนทุกคน	3.48	0.64	ปาน กลาง	2	4.68	0.53	มาก ที่สุด	2
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมี การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคล ต้นแบบในการไม่ใช้ความ รุนแรงภายในสถานศึกษา	3.45	0.52	ปาน กลาง	3	4.61	0.56	มาก ที่สุด	3
4. ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลาย ในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสม ร่วมกับการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับ ชั้นเรียน	3.49	0.53	ปาน กลาง	1	4.70	0.50	มาก ที่สุด	1
5. ครูมีการส่งเสริมให้ นักเรียนมี ส่วนร่วมในการออกแบบและ ดำเนินกิจกรรมป้องกันการ รังแกผ่านการจัด กิจกรรมที่ หลากหลาย	3.43	0.54	ปาน กลาง	4	4.60	0.58	มาก ที่สุด	4

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
รวมเฉลี่ย	3.45	0.55	ปาน กลาง		4.63	0.55	มาก ที่สุด	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกันในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.53) 2) ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน ($\bar{X}=3.48$, S.D.=0.64) และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.52) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกให้แก่ นักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.54)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.50) 2) ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.53) และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.56) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกให้แก่ นักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.58)

2.3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. บุคลากรมีความตระหนัก อย่างชัดเจนว่าการ ป้องกันการรังแก เป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ภายใน สถานศึกษาไม่ใช่แค่ ความรับผิดชอบของใคร ผู้ใดผู้หนึ่ง	3.92	0.62	มาก	2	4.70	0.49	มากที่สุด	1
2. บุคลากรมีความรู้และ ทักษะที่ หลากหลาย ในการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนที่มี แนวโน้มจะถูกรังแก	3.48	0.51	ปานกลาง	4	4.66	0.51	มากที่สุด	5
3. บุคลากรมีความเข้าใจอย่าง ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของ การรังแก ที่มักจะเกิดขึ้นกับ นักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ	3.46	0.54	ปานกลาง	5	4.67	0.53	มากที่สุด	3
4. บุคลากรมีการสอดส่อง ดูแล นักเรียนที่มีความ ต้องการ พิเศษที่มีแนวโน้ม จะถูกรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.65	มาก	3	4.67	0.51	มากที่สุด	3

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการ รังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
5. บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อ การทำงานร่วมกันกับบุคลากร อื่น ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไข ปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน	3.93	0.62	มาก	1	4.70	0.51	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	3.74	0.59	มาก		4.68	0.51	มากที่สุด	

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียนในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันกับบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.62) 2) บุคลากรมีความตระหนักอย่างชัดเจนว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.62) และ 3) บุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของการรังแกที่มักเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ($\bar{X}=3.46$, S.D.=0.54)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) บุคลากรมีความตระหนักอย่างชัดเจนว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.49) และ บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันกับบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.51) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2) บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ

รูปแบบของการรังแกที่มักจะเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.53) และบุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.51) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลายในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มจะถูกรังแก ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.51)

2.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.98	0.50	มาก	1	4.81	0.42	มากที่สุด	1
2. ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.47	0.51	ปานกลาง	4	4.71	0.47	มากที่สุด	3
3. ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ	3.45	0.51	ปานกลาง	5	4.70	0.49	มากที่สุด	5

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
4. ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้แสดงความสามารถของ ตนเองในกิจกรรมต่างๆ เพื่อ ส่งเสริมความภาคภูมิใจใน ตนเอง อย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.60	มาก	3	4.71	0.47	มากที่สุด	3
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำ กิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.59	มาก	2	4.72	0.48	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	3.75	0.54	มาก		4.73	0.47	มากที่สุด	

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และ ความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.50) 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}= 3.93$, S.D.=0.59) และ 3) ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองในกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}= 3.92$, S.D.=0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.51)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.42) 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48) 3) ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.47) และครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองในกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.47) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.49)

2.5 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน

ด้านการจัดการชั้นเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน เพื่อปลูกฝัง การมีวินัยในตนเอง ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.04	0.56	มาก	1	4.77	0.43	มากที่สุด	1
2. ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.44	0.52	ปานกลาง	5	4.73	0.45	มากที่สุด	2

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านการจัดการชั้นเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เคารพในความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.59	มาก	2	4.72	0.49	มากที่สุด	3
4. ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ	3.92	0.59	มาก	3	4.71	0.51	มากที่สุด	4
5. ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้ นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.49	0.52	ปานกลาง	4	4.70	0.48	มากที่สุด	5
รวมเฉลี่ย	3.76	0.56	มาก		4.73	0.47	มากที่สุด	

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.56) 2) ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เคารพในความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.59) และ 3) ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.59) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.52)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.43) 2) ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.45) และ 3) ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เคารพในความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.48)

2.6 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่าง ในนิสัยความสามารถ และ ความถนัดของนักเรียน แต่ละ คนและมี ทศนคติที่ดีต่อการ ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	3.91	0.60	มาก	3	4.70	0.51	มาก ที่สุด	5

ตาราง 10 (ต่อ)

ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
2. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน เข้าใจ ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรม ที่หลากหลาย	3.93	0.62	มาก	1	4.73	0.46	มาก ที่สุด	1
3. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน ได้รับการพัฒนาทักษะการ สื่อสารและการเจรจาต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์ และการจัดการความเครียด อย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.61	มาก	2	4.72	0.48	มาก ที่สุด	2
4. ครูมีการฝึกทักษะการแก้ ปัญหาและการตัดสินใจอย่าง มีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย	3.43	0.58	ปาน กลาง	4	4.72	0.48	มาก ที่สุด	2
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ เรียนรู้วิธีการปฏิเสธและขอ ความช่วยเหลือในสถานการณ์ ที่ถูกรังแกเพื่อให้สามารถ จัดการกับสถานการณ์ที่ไม่พึง ประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.41	0.51	ปาน กลาง	5	4.71	0.48	มาก ที่สุด	4
รวมเฉลี่ย	3.72	0.58	มาก		4.72	0.48	มาก ที่สุด	

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ในภาพรวม

เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.62) 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเจรจา ต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการจัดการ ความเครียดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.61) และ 3) ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่างในนิสัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิเสธและขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ถูกรังแก เพื่อให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.51)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.46) 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48) และครูมีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่างในนิสัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.51)

2.7 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

ด้านการประสานความร่วมมือกับ ผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไข การรังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัด ประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันการรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.59	มาก	3	4.71	0.51	มาก ที่สุด	4
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส ให้ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมใน การวางแผนและดำเนิน กิจกรรมป้องกัน การรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.44	0.58	ปาน กลาง	4	4.70	0.52	มาก ที่สุด	5
3. บุคลากรมีช่องทางการประชา สัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการป้องกัน และจัดการการรังแกในที่หลากหลาย	3.44	0.59	ปาน กลาง	5	4.72	0.49	มาก ที่สุด	2
4. บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลาย ในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ทันที เมื่อมีเหตุการณ์รังแก เกิดขึ้น	3.94	0.63	มาก	2	4.72	0.49	มาก ที่สุด	2
5. บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือ กันในการติดตามและประเมินผล การแก้ไขปัญหาการรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.96	0.57	มาก	1	4.75	0.46	มาก ที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	3.74	0.59	มาก		4.72	0.49	มาก ที่สุด	

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.57) 2) บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.63) และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.59) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.58) และบุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.59) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.46) 2) บุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.49) และบุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.52)

2.8 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ครูมีมาตรการช่วยเหลือ และ คุ้มครองผู้ถูกรังแก ที่เป็น ระบบชัดเจน	3.45	0.54	ปาน กลาง	4	4.74	0.46	มาก ที่สุด	2
2. ครูหมั่นสังเกตอาการพฤติกรรม และอารมณ์ ของเด็กที่ถูก รังแก อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้ง สร้างความไว้วางใจ และกระตุ้นให้นักเรียนกล้า ที่จะเล่าปัญหาของตนเอง	3.70	0.63	มาก	1	4.73	0.49	มาก ที่สุด	4
3. ครูมีการสืบสวน เหตุการณ์ อย่างรอบคอบ เป็นธรรม รวมถึงการให้การปรึกษา อย่างสม่ำเสมอ	3.43	0.51	ปาน กลาง	5	4.72	0.48	มาก ที่สุด	5
4. ครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติ ผู้ปกครองและนักเรียน อย่างเหมาะสม	3.70	0.49	ปาน กลาง	1	4.78	0.45	มาก ที่สุด	1
5. ครูมีการติดตามผล และ ประเมินประสิทธิภาพของ การแก้ไขปัญหาการรังแก อย่างต่อเนื่อง	3.64	0.60	มาก	3	4.74	0.48	มาก ที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	3.58	0.57	มาก		4.74	0.47	มาก ที่สุด	

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกันในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูหมั่นสังเกตอาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.63) และครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.49) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมาคือครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบเป็นธรรม รวมถึงการให้การปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.43$, S.D.=0.51)

สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกันในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.45) 2) ครูมีมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกรังแกที่เป็นระบบชัดเจน ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.46) และครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.48) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบเป็นธรรม รวมถึงการให้การปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.48)

2. การวิเคราะห์ดัชนีต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 5) ด้านการจัดการชั้นเรียน 6) ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 7) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 8) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน โดยภาพรวมและเสนอเป็นรายด้าน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมทั้ง 8 ด้าน

การป้องกันและจัดการการรังแก ในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ในโรงเรียน	3.42	0.58	4.65	0.55	0.3596	1
2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	3.45	0.55	4.63	0.55	0.3420	2
3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	4.68	0.51	0.2513	8
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	3.75	0.54	4.73	0.47	0.2613	6
5. ด้านการจัดการชั้นเรียน	3.76	0.56	4.73	0.47	0.2580	7
6. ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานใน การป้องกันการรังแกกัน	3.72	0.58	4.72	0.48	0.2688	4
7. ด้านการประสานความร่วมมือ กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและ แก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	4.72	0.49	0.2620	5
8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	3.58	0.56	4.74	0.47	0.3240	3
รวมเฉลี่ย	3.64	0.57	4.70	0.50	0.2912	

จากตาราง 13 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2912) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน (PNI=0.3596) 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่

ถูกต้องต่อการรังแกกัน (PNI=0.3420) 3) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน (PNI=0.3240) 4) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน (PNI=0.2688) 5) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน (PNI=0.2620) 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน (PNI=0.2613) 7) ด้านการจัดการชั้นเรียน (PNI=0.2580) 8) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน (PNI=0.2513)

1.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ดังตาราง 14

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร	3.45	0.55	4.74	0.55	0.3739	2
2. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญ ของการปราศจากการรังแก	3.36	0.56	4.58	0.59	0.3631	3
3. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการทบทวนความรับผิดชอบ ของผู้บริหารและครู ในการจัดการพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อลดโอกาสการรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.45	0.52	4.69	0.52	0.3594	4

ตาราง 14 (ต่อ)

ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยใน โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการ กำหนดช่องทาง ที่หลากหลาย ในการรายงาน เหตุการณ์ร้ายแ กที่เป็นความลับ และปลอดภัย	3.38	0.59	4.55	0.58	0.3462	5
5. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการ ส่งเสริมทักษะของครู ในการจัด การชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียน รู้สึกปลอดภัย และเกิดการ สื่อสารที่ดี	3.41	0.66	4.69	0.51	0.3754	1
รวมเฉลี่ย	3.42	0.58	4.65	0.55	0.3596	

จากตาราง 14 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.3596) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี (PNI=0.3754) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร (PNI=0.3739) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของการปราศจากการรังแก (PNI=0.3631) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดช่องทางที่หลากหลายในการรายงานเหตุการณ์ร้ายแวกที่เป็นความลับและปลอดภัย (PNI=0.3462)

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
ดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ครูมีการเข้าร่วมอบรม เพื่อสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบ ของการรังแกให้แก่ นักเรียนทุก คนอย่างสม่ำเสมอ	3.40	0.54	4.57	0.58	0.3441	3
2. ครูมีการออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการบูรณาการ เนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อ นักเรียนทุกคน	3.48	0.64	4.68	0.53	0.3448	2
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการ พัฒนาตนเอง เพื่อเป็นบุคคล ต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรง ภายในสถานศึกษา	3.45	0.52	4.61	0.56	0.3362	5
4. ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลาย ในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสม ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	3.49	0.53	4.70	0.50	0.3467	1
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน มี ส่วนร่วมในการออกแบบและ ดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแก ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	3.43	0.54	4.60	0.58	0.3411	4
รวมเฉลี่ย	3.45	0.55	4.63	0.55	0.3426	

จากตาราง 15 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.3426) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน (PNI=0.3467) 2) ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน (PNI=0.3448) 3) ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกให้นักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.3441) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา (PNI=0.3362)

1.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. บุคลากรมีความตระหนักอย่างชัดเจนว่าการป้องกัน การรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใคร ผู้ใดผู้หนึ่ง	3.92	0.62	4.70	0.49	0.1990	3

ตาราง 16 (ต่อ)

ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการ รังกั้นในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
2. บุคลากรมีความรู้และทักษะ ที่หลากหลายในการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนที่มี แนวโน้ม จะถูกรังแก	3.48	0.51	4.66	0.51	0.3391	2
3. บุคลากรมีความเข้าใจอย่าง ชัดเจน เกี่ยวกับรูปแบบของ การรังแก ที่มักจะเกิดขึ้นกับ นักเรียน ที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ	3.46	0.54	4.67	0.53	0.3497	1
4. บุคลากรมีการสอดส่องดูแล นักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ ที่มีแนวโน้มจะถูกรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.65	4.67	0.51	0.1944	5
5. บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวก ต่อ การทำงานร่วมกันกับบุคลากร อื่น ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไข ปัญหา การรังกั้นในโรงเรียน	3.93	0.62	4.70	0.51	0.1959	4
รวมเฉลี่ย	3.74	0.59	4.68	0.51	0.2513	

จากตาราง 16 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังกั้นในโรงเรียน
ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2513) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับ
ความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจน
เกี่ยวกับรูปแบบของการรังแกที่มักจะเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (PNI=0.3497)
2) บุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลายในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มจะถูก

รังแก (PNI=0.3391) และ 3) บุคลากรมีความตระหนักรู้เป็นอย่างดีว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง (PNI=0.1990) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.1944)

1.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังตาราง 17

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับ นักเรียนได้ ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย	3.98	0.50	4.81	0.42	0.2085	3
2. ครูใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้น ให้นักเรียนรู้จักการคิด อย่างมี วิจารณญาณ	3.47	0.51	4.71	0.47	0.3573	2
3. ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรม ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรม นอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ	3.45	0.51	4.70	0.49	0.3623	1

ตาราง 17 (ต่อ)

ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
4. ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้แสดงความสามารถของ ตนเอง ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อ ส่งเสริม ความภาคภูมิใจใน ตนเอง อย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.60	4.71	0.47	0.2015	4
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน ทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือ ชุมชน อย่างสม่ำเสมอ	3.93	0.59	4.72	0.48	0.2010	5
รวมเฉลี่ย	3.75	0.54	4.73	0.47	0.2613	

จากตาราง 17 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในภาพรวม
เฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2613) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความต้องการ
จำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่ หลากหลายเพื่อส่งเสริม
การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ
(PNI=0.3623) 2) ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียนเพื่อ
กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (PNI=0.3573) 3) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง
ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
(PNI=0.2085) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรม
อาสาช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.2010)

1.5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน ดังตาราง 18

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน

ด้านการจัดการชั้นเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน เพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเอง ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.04	0.56	4.77	0.43	0.1807	5
2. ครูมีการปรับวิธีการสอน ให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.44	0.52	4.73	0.45	0.3750	1
3. ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ที่เป็นมิตรเคารพในความแตกต่าง ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่าง สม่ำเสมอ	3.93	0.59	4.72	0.49	0.2010	4
4. ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ	3.92	0.59	4.71	0.51	0.2015	3
5. ครูมีการสร้างความมั่นใจ ในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.49	0.52	4.70	0.48	0.3467	2
รวมเฉลี่ย	3.76	0.56	4.73	0.47	0.2580	

จากตาราง 18 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2580) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย (PNI=0.3750) 2) ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.3467) 3) ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ (PNI=0.2015) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.1807)

1.6 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ดังตาราง 19

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่าง ในนิสัย ความสามารถ และ ความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการ ส่งเสริมทักษะ ชีวิตของนักเรียน	3.91	0.60	4.70	0.51	0.2020	5
2. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน เข้าใจ ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นผ่าน การทำกิจกรรม ที่หลากหลาย	3.93	0.62	4.73	0.46	0.2036	4

ตาราง 19 (ต่อ)

ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
3. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน ได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการเจรจาต่อรอง รวมถึง การควบคุมอารมณ์และการจัด การความเครียดอย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.61	4.72	0.48	0.2041	3
4. ครูมีการฝึกทักษะการแก้ ปัญหา และการตัดสินใจอย่าง มีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย	3.43	0.58	4.72	0.48	0.3761	2
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียน ได้ เรียนรู้วิธีการปฏิเสธและขอ ความช่วยเหลือในสถานการณ์ ที่ถูกรังแก เพื่อให้สามารถจัดการ กับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.41	0.51	4.71	0.48	0.3812	1
รวมเฉลี่ย	3.72	0.58	4.72	0.48	0.2688	

จากตาราง 19 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ในภาพรวม
เฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2688) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับ
ความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้
วิธีการปฏิเสธและขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ถูกรังแกเพื่อให้สามารถ จัดการกับสถานการณ์ที่
ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (PNI=0.3812) 2) ครูมีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและ
การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย (PNI=0.3761) 3) ครูมีการส่งเสริมให้
นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง รวมถึงการ ควบคุมอารมณ์และ

การจัดการความเครียดอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.2041) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ คุรมีความเข้าใจถึงความแตกต่างในนิสัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน (PNI=0.2020)

1.7 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ดังตาราง 20

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

ด้านการประสานความร่วมมือกับ ผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไข การรังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัด ประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกัน การรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.59	4.71	0.51	0.2046	3
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ ผู้ปกครองได้มีส่วน ร่วมในการ วางแผนและ ดำเนินกิจกรรมป้องกัน การ รังแกอย่างสม่ำเสมอ	3.44	0.58	4.70	0.52	0.3663	2
3. บุคลากรมีช่องทางการประชา สัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับ ข้อมูลข่าวสาร เรื่องการป้องกัน และจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย	3.44	0.59	4.72	0.49	0.3721	1

ตาราง 20 (ต่อ)

ด้านการประสานความร่วมมือกับ ผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไข การรังแกกันในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
4. บุคลากรมีช่องทางที่ หลากหลาย ในการแจ้งให้ ผู้ปกครองทราบทันที เมื่อมี เหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น	3.94	0.63	4.72	0.49	0.1980	5
5. บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือ กัน ในการติดตามและ ประเมินผล การแก้ไขปัญหา การรังแก อย่างสม่ำเสมอ	3.96	0.57	4.75	0.46	0.1995	4
รวมเฉลี่ย	3.74	0.59	4.72	0.49	0.2620	

จากตาราง 20 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.2620) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย (PNI=0.3721) 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมมองเห็นการรังแกอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.3663) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.2046) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น (PNI=0.1980)

1.8 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ดังตาราง 21

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ครูมีมาตรการช่วยเหลือและ คุ้มครองผู้ถูกรังแกที่เป็นระบบ ชัดเจน	3.45	0.54	4.74	0.46	0.3739	2
2. ครูหมั่นสังเกตอาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของ เด็กที่ถูกรังแก อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสร้าง ความ ไว้วางใจ และกระตุ้นให้ นักเรียนกล้าที่ จะเล่าปัญหาของ ตนเอง	3.70	0.63	4.73	0.49	0.2784	5
3. ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์ อย่าง รอบคอบเป็นธรรม รวมถึงการให้ การปรึกษา อย่างสม่ำเสมอ	3.43	0.51	4.72	0.48	0.3761	1
4. ครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติ ผู้ปกครอง และนักเรียนอย่าง เหมาะสม	3.70	0.49	4.78	0.45	0.2919	4
5. ครูมีการติดตามผลและ ประเมิน ประสิทธิภาพของ การแก้ไขปัญหา การรังแก อย่างต่อเนื่อง	3.64	0.60	4.74	0.48	0.3022	3
รวมเฉลี่ย	3.58	0.56	4.74	0.47	0.3240	

จากตาราง 21 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกันในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI=0.3240) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบเป็นธรรมรวมถึงการให้การปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ (PNI=0.3761) 2) ครูมีมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกรังแกที่เป็นระบบชัดเจน (PNI=0.3739) 3) ครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างต่อเนื่อง (PNI=0.3022) ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ ครูหมั่นสังเกตอาการพฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง (PNI=0.2784)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

โดยโครงสร้างคำถามได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ รวม 2 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ รวม 2 คน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ รวม 2 คน ดังนี้

1. นางอังคณา สุวรรณพยัคฆ์	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์
2. นางอำไพพิศ บุนนาค	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นางสาววิลาสินี รื่นพานิช	ตำแหน่ง ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. นายธีระภัทร์ ยอดชมญาณ	ตำแหน่ง ครู โรงเรียนวัดเชิงเลน
5. นางสาวพันธุ์ทิพย์ พิภพ	ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดโพธิ์
6. นางมารตี ราศีคุณ	ผู้ปกครองนักเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตามลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

3.1 ลำดับที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ประเด็นความต้องการจำเป็น	แนวทางการพัฒนา ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะ ของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและ เกิดการสื่อสารที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก การเสริมแรงทางบวก การสร้างกฎร่วมกัน ในห้องเรียน การใช้เวลาที่สร้างกำลังใจ ลดการตำหนิ เทคนิคการจัดการชั้นเรียน เพื่อให้ นักเรียนรู้สึกปลอดภัย - สร้างระบบพี่เลี้ยงครู โดยครูที่มีทักษะ ช่วยแนะนำครูใหม่หรือครูที่ต้องการพัฒนา - จัดประชุม PLC (Professional Learning Community) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - จัดให้มีแบบประเมินการจัดการชั้นเรียน เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติของครู และใช้เป็นข้อมูลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านวัฒนธรรม ความปลอดภัยในโรงเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ ประกาศนโยบาย การต่อต้าน การรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้ครูเข้าร่วมศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกอย่างเป็นรูปธรรม - ผู้บริหารควรจัดให้มีนโยบายโรงเรียน ปลอดภัย การรังแกอย่างเป็นทางการ มีการรายงานและการดำเนินการเมื่อเกิดเหตุ ทันที การคุ้มครองผู้ถูกรังแกและการให้โอกาส ผู้กระทำผิดปรับพฤติกรรม - จัดทำและเผยแพร่นโยบายต่อต้านการรังแกในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก/โปสเตอร์ในช่องทางการประชาสัมพันธ์ ที่หลากหลาย - บรรจุนโยบายต่อต้านการรังแกไว้ในคู่มือพฤติกรรมนักเรียน และเน้นย้ำในการปฐมนิเทศ - กำหนดบทบาทหน้าที่ของครู นักเรียน และผู้ปกครองในนโยบายดังกล่าวอย่างชัดเจน - จัดตั้งคณะกรรมการดูแลและติดตามพฤติกรรมรังแกในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ - ใช้ระบบแจ้งเหตุแบบไม่เปิดเผยตัวตน เพื่อให้ นักเรียนกล้าแจ้งเหตุการณ์ที่พบ
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการ สนับสนุน ให้จัดกิจกรรมรณรงค์ ต่อต้านการรังแก อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของการปราศจาก การรังแก	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมโรงเรียนปลอดภัย การรังแกอย่างสม่ำเสมอ และจัดนิทรรศการความรู้ โปสเตอร์ หรือนิทานสั้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการรังแก การบูรณาการ ในหลักสูตรและกิจกรรมสะท้อนความรู้สึก เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบ ของการรังแกกัน

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านวัฒนธรรม ความปลอดภัยในโรงเรียน
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสัปดาห์รณรงค์ “โรงเรียนปลอดการรังแก” ปีละ 2 ครั้ง - จัดกิจกรรมสื่อสร้างสรรค์ เช่น การประกวดโปสเตอร์ การแสดงละครสั้นเกี่ยวกับการไม่รังแกกัน - เชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกและวิธีการรับมือ - ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเป็น “นักเรียนอาสา” ดูแลเพื่อน ในโรงเรียน - สร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนกิจกรรมและแนวปฏิบัติที่ดี ในการป้องกันการรังแก

จากตาราง 22 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของครู ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้นักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความรู้สึกปลอดภัยและได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้น 2) ผู้บริหารควรประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกในรูปแบบลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงเจตจำนงในการไม่ยอมรับพฤติกรรมรังแกในทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสื่อสารให้บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและความปลอดภัยของทุกคนในโรงเรียน 3) การจัดกิจกรรมรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ควรดำเนินอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับการต่อต้านการรังแกอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมสัปดาห์แห่งความปลอดภัย การประกวดสื่อ

สร้างสรรค์ หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อปลูกฝังค่านิยมการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพและปราศจากความรุนแรง 4) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมความปลอดภัยการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน 5) ควรมีระบบพัฒนาและติดตามผลอย่างต่อเนื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยควรดำเนินอย่างเป็นระบบ มีการติดตามผล ปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจพัฒนานโยบายหรือแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

3.2 ลำดับที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 23

ตาราง 23 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
1. ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้าง ทักษะชีวิตที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เทคนิคการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น เกม สถานการณ์จำลอง ละครสั้น หรือบทบาทสมมติ เพื่อสะท้อนผลของการรังแก - ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย - ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ หนังสือภาพ นิทาน เพื่อสร้างความเข้าใจในมุมมองของผู้อื่น - จัดให้มีช่วงเวลาในชั้นเรียนสำหรับการพูดคุย แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับความรู้ สึกและ ประสบการณ์

ตาราง 23 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน
2. ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการบูรณาการ เนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ทุกคน	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการสะท้อนตนเองของนักเรียน เพื่อพัฒนาความเข้าใจตนเองและผู้อื่น - บูรณาการเรื่องการยอมรับความหลากหลายในรายวิชาหลัก เช่น วิชาสังคม (สิทธิมนุษยชน) - ออกแบบกิจกรรมรายวิชาหรือกิจกรรม ที่บูรณาการเรื่องค่านิยม ทักษะชีวิต และความเข้าใจในความแตกต่าง - พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงการเรียนรู้ร่วมกัน - มีการประเมินผลด้านคุณลักษณะ ทักษะชีวิต และพฤติกรรมควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ ทางการวิชาการ
3. ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้าง ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลกระทบ ของการรังแกให้แก่ นักเรียนทุกคน อย่างสม่ำเสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมเกี่ยวกับ “การรังแกในโรงเรียน” โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เช่น นักจิตวิทยาครูแนะแนว - ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมหลักสูตรออนไลน์หรือศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ - จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน (PLC) โดยมีหัวข้อเฉพาะเรื่องการป้องกันการรังแก - สนับสนุนให้ครูร่วมเป็นผู้พัฒนานโยบายหรือคู่มือส่งเสริมทัศนคติที่ถูกต้องในโรงเรียน - สร้างเครือข่ายครูแกนนำด้านการให้ความรู้เรื่องการไม่รังแกกัน เพื่อเป็นพี่เลี้ยงภายในโรงเรียน

จากตาราง 23 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ส่งเสริมให้ครูเน้นการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น การใช้เกม บทบาทสมมติ หรือการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการส่งเสริมการสะท้อนตนเองของนักเรียน เป็นแนวทางที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และลดโอกาสในการเกิดพฤติกรรมรังแก 2) ครูควรบูรณาการแนวคิดเรื่องการเคารพในความแตกต่างลงในแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบเรียนรวม โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง 3) ครูควรได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การอบรมเกี่ยวกับผลกระทบของการรังแก และการส่งเสริมทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อความหลากหลายของผู้เรียน ควรจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของการอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาดูงาน หรือการจัดประชุม PLC (Professional Learning Community) ภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดแนวคิดเหล่านี้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ลำดับที่ 3 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 3 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน
1. ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบ เป็นธรรมชาติรวมถึงการให้การปรึกษา อย่างสม่ำเสมอ	- จัดอบรมครูเกี่ยวกับการสืบสวนเชิงพฤติกรรม และจริยธรรมในการสอบถามนักเรียน - จัดตั้งทีมสหวิชาชีพ (ครูประจำชั้น ครูแนะแนว นักจิตวิทยา) เพื่อร่วมกัน สอบสวนอย่างรอบด้าน

ตาราง 24

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีพื้นที่ปลอดภัย สำหรับให้นักเรียนพูดคุยและขอคำปรึกษา - วางขั้นตอนสอบสวนอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักฐานเชิงพฤติกรรมมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว - สร้างระบบนัดพบพูดคุยรายบุคคลกับนักเรียน ทั้งฝ่ายถูกรังแกและฝ่ายที่กระทำ เพื่อค้นหาสาเหตุเชิงลึก
<p>2. ครูมีมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครอง ผู้ถูกรังแกเป็นระบบชัดเจน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแนวทางการปฏิบัติ เมื่อตรวจพบ ผู้ถูกรังแก เช่น การแยกพื้นที่ การดูแลใกล้ชิดชั่วคราว - จัดให้มีครูที่ปรึกษาเฉพาะรายสำหรับนักเรียนที่ถูกรังแก - ประสานผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมดูแลสภาพจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียน - สร้างกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ผ่านการอบรม เพื่อให้กำลังใจและคอยเป็นหูเป็นตา - ใช้แบบประเมินสุขภาพจิตเบื้องต้นกับ ผู้ถูกรังแก เพื่อวางแผนช่วยเหลือเพิ่มเติม หากจำเป็น
<p>3. ครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหากการรังแกอย่างต่อเนื่อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบบันทึกข้อมูลรายกรณี ในรูปแบบเอกสารหรือดิจิทัล - ติดตามผลกับนักเรียนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นระยะ เช่น 1 สัปดาห์ 1 เดือน 3 เดือน หลังเกิดเหตุ - จัดการประชุมติดตามผลร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง

ตาราง 24 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน
	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับแผนการจัดการรายกรณีตามข้อมูลที่ได้รับจากการติดตาม - จัดทำรายงานสรุปแนวโน้มของปัญหาและประเมินประสิทธิภาพมาตรการรายภาคเรียน

จากตาราง 24 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการสอบถามข้อมูลจากนักเรียนอย่างมืออาชีพ โดยยึดหลักความเป็นกลาง มีการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง ไม่ตัดสินจากความรู้สึกส่วนตัว และควรมีระบบให้คำปรึกษาทั้งเชิงป้องกันและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเชื่อมั่นและกล้ารายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2) ครูควรวางแนวทางการปฏิบัติเมื่อพบกรณีการรังแกอย่างครอบคลุม ตั้งแต่การดูแลความปลอดภัยของนักเรียน การประสานงานกับผู้ปกครอง การจัดให้มีที่ปรึกษาเฉพาะราย และการสร้างระบบกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือ ซึ่งมาตรการเหล่านี้ช่วยลดผลกระทบทางจิตใจของผู้ถูกรังแก และสร้างเครือข่ายความช่วยเหลือภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน 3) หลังจากดำเนินการจัดการปัญหาแล้ว โรงเรียนควรมีระบบบันทึกข้อมูลรายกรณีและดำเนินการติดตามผลกับนักเรียนที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาต่างๆ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแนวทางที่นำมาใช้ ทั้งนี้การมีจัดให้มีการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง จะช่วยให้การวางแผนต่อเนื่องมีความเหมาะสมและเกิดผลในเชิงบวกต่อบรรยากาศในโรงเรียน

3.4 ลำดับที่ 4 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 25

ตาราง 25 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 4 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านทักษะชีวิตพื้นฐาน ในการป้องกันการรังแกกัน
1. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติและขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ถูกรังแกเพื่อให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ ให้นักเรียน ฝึกพูดปฏิเสธหรือขอความช่วยเหลือ - ใช้สื่อการสอนที่มีภาพหรือการ์ตูนประกอบ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจง่าย - สร้างระบบ “เพื่อนฟังเพื่อน” ให้เพื่อน ช่วยสังเกตและรายงานครู - ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าสื่อสารกับครูหรือบุคคลที่ไว้ใจ - ติดโปสเตอร์หรือสื่อเตือนใจในจุดต่างๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง
2. ครูมีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เกมการเรียนรู้หรือบอร์ดเกมที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ - จัดเวทีแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน - ส่งเสริมการทำงานกลุ่มโดยเน้นกระบวนการคิดร่วมกัน - สอนผ่านกิจกรรมจำลองชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกใช้จ่ายเงิน การปฏิเสธคำชวน ไม่เหมาะสม - ประเมินทักษะการคิดด้วยสถานการณ์จำลอง เพื่อสะท้อนผลให้เด็กเข้าใจตนเอง

ตาราง 25 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน	แนวทางการพัฒนา ด้านทักษะชีวิตพื้นฐาน ในการป้องกันการรังแกกัน
3. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับ การพัฒนา ทักษะการ สื่อสารและการเจรจา ต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และ การจัดการ ความเครียดอย่างสม่ำเสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - สอนและฝึกการใช้ประโยค เพื่อการสื่อสาร ทางอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ - จัดกิจกรรม “พูด ฟัง เข้าใจ” เช่นสวมบทบาท การเป็นผู้ฟังที่ดี - ฝึกเทคนิคการหายใจช้าๆ หรือ การฝึกสมาธิ เพื่อลดความเครียด - ใช้การเล่นดนตรี ศิลปะ หรือกีฬา เพื่อการ ผ่อนคลายและระบายความเครียด - ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมุดบันทึกอารมณ์ ประจำวัน เพื่อสะท้อนและควบคุมอารมณ์ ของตนเองได้ดีขึ้น

จากตาราง 25 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน มีข้อสรุปที่
ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธอย่างเหมาะสม และกล้าที่จะขอความ
ช่วยเหลือเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ถูกรังแก ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการปกป้องตนเองจากสถานการณ์
ที่ไม่ปลอดภัย 2) ครูควรจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น เกมการคิดวิเคราะห์ การทำงาน
กลุ่ม และสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกแนวทางการจัดการปัญหาด้วยตนเอง และ
เรียนรู้ผลของการตัดสินใจ 3) ครูจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ กล้าแสดง
ความรู้สึกอย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถควบคุมอารมณ์และจัดการความเครียดเมื่อเผชิญความ
ขัดแย้งหรือสถานการณ์รังแก

3.5 ลำดับที่ 5 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการ
รังแกกันในโรงเรียน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของ
นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 26

ตาราง 26 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 5 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

ประเด็นความต้องการจำเป็น	แนวทางการพัฒนา ด้านการประสาน
ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน
1. บุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ ให้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกัน ที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาช่องทางสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เช่น Facebook กลุ่มไลน์ประจำห้องเรียน หรือจดหมายข่าวประจำเดือน - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟิกหรือคลิปวิดีโอสั้นเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก - จัดให้มีมุมประชาสัมพันธ์ในบริเวณหน้าโรงเรียนหรือป้ายประชาสัมพันธ์โรงเรียน - จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้เท่าทันภัยการรังแกในโรงเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและ ดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแก อย่างสม่ำเสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการประชุมร่วมกันระหว่างบุคลากร ในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรม - เปิดรับอาสาสมัครผู้ปกครองในการร่วมจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยและความเข้าใจ ในพฤติกรรมเด็ก - เชิญผู้ปกครองมาแบ่งปันประสบการณ์หรือเป็นวิทยากรร่วมกับครูในการอบรม เรื่องการป้องกันการรังแก - จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ “ครู-ผู้ปกครอง” เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางป้องกันการรังแกร่วมกัน

ตาราง 26 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น	แนวทางการพัฒนา ด้านการประสาน
ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การรังแกอย่างสม่ำเสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - บรรจุหัวข้อ “การป้องกันการรังแก” ในวาระการประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน - เชิญวิทยากรภายนอก เช่น นักจิตวิทยา ครูแนะแนว มาบรรยายในที่ประชุม - แจกเอกสารแนะนำการเฝ้าระวังพฤติกรรม ลูกที่บ้าน พร้อมเบอร์ติดต่อขอคำปรึกษา - ใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การจำลองสถานการณ์ให้ผู้ปกครองเรียนรู้ร่วมกัน - สร้างช่องทางให้ผู้ปกครองสามารถสอบถามหรือนัดหมายครูเพื่อขอคำแนะนำได้สะดวก

จากตาราง 26 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) สถานศึกษาควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพและหลากหลาย เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งข่าวสาร การจัดทำสื่อให้ความรู้ที่เข้าใจง่าย การสื่อสารแบบสองทาง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง 2) ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมต่างๆ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา กิจกรรมร่วมกัน 3) จัดกิจกรรมพบปะกับผู้ปกครองเพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวทางการดูแลบุตรหลานให้ปลอดภัยจากการรังแก ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน อาทิ การจัดอบรม การจำลองสถานการณ์ การให้คำปรึกษา และการเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.6 ลำดับที่ 6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังตาราง 27

ตาราง 27 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
1. ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดโต๊ะให้นักเรียน ได้มีโอกาสทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนต่างกลุ่ม อย่างหลากหลาย - จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หรือละครสั้น เพื่อส่งเสริมการเข้าใจกันในห้องเรียน - สนับสนุนกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่เน้นการทำงานเป็นทีม เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ และเกมการศึกษา - ให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้มีบทบาทในกิจกรรมอย่างเท่าเทียม - จัดเวรหรือกิจกรรมกลุ่มที่ผสมผสานนักเรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกับเพื่อนทั่วไป
2. ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิด อย่างมีวิจารณญาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้การเสริมแรงทางบวก (positive reinforcement) เพื่อสนับสนุนพฤติกรรม ที่เหมาะสม - สร้างกติกาในชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน เพื่อให้ทุกคนยอมรับร่วมกัน - เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนความรู้สึก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็น ทางสังคม

ตาราง 27 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน
3. ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ เกิดขึ้น ร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้แบบประเมินตนเองและการสะท้อน ผลการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนตระหนัก รู้ถึงพฤติกรรมของตนเอง - จัดชั่วโมงสนทนาแบบเปิดใจ เพื่อให้ครูและนักเรียนได้พูดคุยอย่างปลอดภัย - ใช้สมุดสะท้อน ที่นักเรียนเขียนส่งครู เป็นประจำ - ครูเริ่มต้นบทสนทนาด้วยการเล่าประสบการณ์ส่วนตัว เพื่อให้นักเรียนกล้าเปิดเผยตนเอง - จัดกิจกรรม “ถอดบทเรียนชีวิต” จากสถานการณ์จำลองหรือเหตุการณ์จริง - สร้างพื้นที่ สื่อสารส่วนตัว เช่น กล่องรับข้อความ หรือช่องทางออนไลน์ที่นักเรียนสามารถติดต่อครูได้อย่างอิสระ

จากตาราง 27 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน โดยเน้นกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสมีส่วนร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นอย่างหลากหลายและเป็นธรรมชาติ 2) ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียน โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่นักเรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าคิด กล้าแสดงออก รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และลดพฤติกรรมการรังแกจากเพื่อน 3) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ กับนักเรียน ผ่านการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ เช่น

การสนทนาในชั้นเรียน การใช้แบบฝึกสะท้อนความคิด หรือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความไว้วางใจ และความผูกพันเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน

3.7 ลำดับที่ 7 ด้านการจัดการชั้นเรียน ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ดังตาราง 28

ตาราง 28 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 7 ด้านการจัดการชั้นเรียน

ประเด็นความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการชั้นเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านการจัดการชั้นเรียน
1. ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น เกม บัตร ภาพ สื่อดิจิทัล - จัดกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ และให้โอกาสเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน - สอนซ้ำหรือสอนเสริมแบบรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ - ออกแบบกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความพร้อมของนักเรียนแต่ละคน
2. ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมสะท้อนความรู้สึกที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง - ใช้คำพูดเชิงบวกและรางวัลทางสังคม ในการเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม - สร้างบรรยากาศชั้นเรียนที่ปลอดภัยและเป็นมิตร - ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้การให้คำชม การยอมรับความแตกต่าง - ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน แบบรายบุคคล เพื่อให้เกิดแรงเสริมภายใน

ตาราง 28 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการชั้นเรียน	แนวทางการพัฒนา ด้านการจัดการชั้นเรียน
3. ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและ เป็นตัวอย่งที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็น ประจำ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเวลารับฟังนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือ กลุ่ม ย่อยอย่างสม่ำเสมอ - ใช้กิจกรรมการพูดคุยกลุ่มเพื่อ ระบาย ความรู้สึก - ครูแสดงพฤติกรรมต้นแบบที่เหมาะสม เช่น การอดทน การพูดสุภาพ การแก้ปัญหา อย่าง มีเหตุผล - ใช้ระบบ “พี่เลี้ยงนักเรียน” หรือ “เพื่อนคู่คิด” เพื่อเสริมการดูแลกันเอง

จากตาราง 28 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน มีข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ

1) ครูควรปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และระดับความสามารถของนักเรียน
ที่หลากหลาย โดยใช้สื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เกม บัตรภาพ หรือเทคโนโลยีดิจิทัล
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และควรจัดกิจกรรมกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกัน
และกัน ทั้งนี้ การสอนรายบุคคล หรือการจัดกิจกรรมแบบยืดหยุ่นตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละ
คน จะช่วยลดโอกาสการถูกรังแกและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันในห้องเรียน 2) ครูควรจัดกิจกรรม
ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง เช่น การสะท้อนความรู้สึกเชิงบวก การยกย่อง
ความพยายาม และการให้รางวัลทางสังคม นอกจากนี้ การปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมและ
ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในชั้นเรียนจะช่วยลดพฤติกรรมรังแกกัน และสร้างบรรยากาศ
ที่เกื้อกูลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน 3) ครูควรเป็นผู้ที่นักเรียนไว้วางใจและ
กล้าแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผย โดยครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนระบายปัญหา และรับฟัง
อย่างจริงใจ ควบคู่กับการแสดงบทบาทเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการสื่อสาร การจัดการอารมณ์ และ
การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม และลดความเสี่ยงต่อ
พฤติกรรมก้าวร้าวหรือการกลั่นแกล้งกัน

3.8 ลำดับที่ 8 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ผลการสัมภาษณ์ เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังตาราง 29

ตาราง 29 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ลำดับที่ 8 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน	แนวทางการพัฒนาด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน
1. บุคลากรมีความตระหนักรู้เป็นอย่างดีชัดเจน ว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมสร้างความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันการรังแกในโรงเรียนทั้งระบบ - จัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมระหว่างครู ผู้บริหาร และบุคลากรเพื่อให้เห็นบทบาทตนเอง - จัดทำคู่มือการดูแลนักเรียนร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ - สร้างระบบการแจ้งเหตุหรือรายงานเหตุการณ์ที่สะดวกและปลอดภัย - ใช้กระบวนการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีในการดูแลนักเรียนร่วมกัน
2. บุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ที่มีแนวโน้มจะถูกรังแก	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมให้บุคลากรสามารถแยกแยะพฤติกรรมเสี่ยงต่อการถูกรังแกได้อย่างชัดเจน - ใช้กรณีศึกษาและสถานการณ์ เพื่อฝึก การสังเกต - พัฒนาชุดเครื่องมือหรือรายการเช็กลิสต์ ให้บุคลากรใช้ในการสังเกตพฤติกรรม - พัฒนาระบบการบันทึกพฤติกรรมรายบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการดูแล

ตาราง 29 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็นด้านด้านทัศนคติ ของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน	แนวทางการพัฒนาด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน
3. บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ รูปแบบของการรังแกที่มักจะเกิดขึ้น กับ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมให้บุคลากรเข้าใจรูปแบบ ของการ รังแกทั้งทางร่างกาย คำพูด การกีดกัน ทาง สังคม และทางออนไลน์ - ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของนักเรียน แต่ละประเภทที่เสี่ยงถูกรังแก เช่น ออทิสติก LD เป็นต้น - พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียน ให้ บุคลากรและนักเรียนเข้าใจเรื่องการรังแก - ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจและประเมิน ทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกเป็นระยะ เพื่อปรับแนวทางการป้องกันการรังแก

จากตาราง 29 ผลการสัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกัน
ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน มีข้อสรุป
ที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ 1) ครูควรมีความตระหนักว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบ
ร่วมกันของทั้งโรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องว่าการป้องกันการรังแกไม่ควรตกอยู่กับครูประจำชั้น
เพียงลำพัง แต่ควรเป็นหน้าที่ร่วมกันของทั้งครู ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
การสร้างความตระหนักเช่นนี้จะช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม และสามารถดูแลนักเรียนได้
อย่างรอบด้าน 2) ครูควรมีความรู้และทักษะในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่อาจถูกรังแก
โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษซึ่งมักแสดงพฤติกรรมหรือภาษาทางร่างกายที่
แตกต่าง ดังนั้นจึงควรได้รับการอบรมให้สามารถแยกแยะและตีความพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่าง
เหมาะสม ตลอดจนมีเครื่องมือช่วยในการสังเกต เช่น แบบตรวจสอบพฤติกรรม หรือแนวทางรายงาน
เหตุการณ์ที่ชัดเจน 3) ครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการรังแกที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่มี
ความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งอาจแตกต่างจากนักเรียนทั่วไป เช่น การโดนล้อเลียน การกีดกัน
การกีดกันทางออนไลน์ หรือการใช้อำนาจครอบงำโดยกลุ่มเพื่อน การเสริมสร้างความเข้าใจใน

รูปแบบของการรังแกเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรสามารถวางแผนการป้องกันและตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

4. การหาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ผลการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ตามลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้ข้อสรุปเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาสำหรับหน่วยงานในระดับนโยบายและหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีนโยบายจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ควรกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีระบบแจ้งเหตุรังแกที่หลากหลาย ปลอดภัย และเป็นความลับและผลักดันให้มีแผนพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นนโยบายภาคบังคับ

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครู บุคลากร ร่วมกันจัดกิจกรรมโรงเรียนปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำโปสเตอร์หรือจัดนิทรรศการให้ความรู้ หรือนิทานสั้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการรังแก การบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมสะท้อนความรู้สึก เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการรังแกกัน รวมถึงการพัฒนาระบบรายงานออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย และควรมีการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างชั้นเรียนปลอดภัย การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย

ลำดับที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายของผู้เรียน สนับสนุนความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก พัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติ และจัดตั้งเครือข่ายครูแกนนำในโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทสมมติหรือกิจกรรมกลุ่ม บูรณาการเรื่องการยอมรับความหลากหลายในแผนการสอนทุกวิชา เพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องผลกระทบของการรังแกกันในโรงเรียนโดยเฉพาะการรังแกนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และประเมินด้านพฤติกรรมร่วมกับวิชาการ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัด PLC และการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ลำดับที่ 3 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดแนวทางส่งเสริมการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรัดกุม ส่งเสริมการอบรมครูด้านการสอบสวนอย่างมีจริยธรรมและเป็นกลาง จัดตั้งทีมสหวิชาชีพระดับเขตพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดการปัญหา และจัดทำแนวทางมาตรฐานกลางในการจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวมให้ทุกโรงเรียนยึดถือปฏิบัติ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการจัดการเมื่อพบการรังแกอย่างชัดเจน เช่น การแยกพื้นที่ปลอดภัย การดูแลรายบุคคลโดยครูที่ปรึกษา การสร้างกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน มีการใช้แบบประเมินสุขภาพจิตเบื้องต้นและจัดที่ปรึกษารายบุคคลเพื่อติดตามฟื้นฟู พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในทุกขั้นตอน

ลำดับที่ 4 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยสนับสนุนให้โรงเรียนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธ ขอความช่วยเหลือ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจำลองสถานการณ์ การเล่นเกมเพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ การใช้ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจกรรมสื่อสารเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์ถูกรังแก และจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม ควรจัดระบบ “เพื่อนพึ่งเพื่อน” และสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจให้นักเรียนกล้าแสดงออก และขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้อย่างเหมาะสม

ลำดับที่ 5 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแกนักเรียน มีการจัดอบรมเชิงนโยบาย ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้ปกครองในด้านการป้องกันการรังแก และจัดทำแนวทางกลางหรือคู่มือปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในประเด็นการป้องกันและจัดการการรังแก

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กลุ่มไลน์ จดหมายข่าว Facebook หรือคลิปวิดีโอ เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการรังแกแก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น การประชุมร่วมเสนอแนวทางป้องกันปัญหา การเป็นอาสาสมัคร หรือการอบรมร่วมกับครู และสร้างช่องทางให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เช่น การนัดหมายกับครูแนะแนว การเปิดสายด่วน หรือการให้คำแนะนำเชิงจิตวิทยา

ลำดับที่ 6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการจัดอบรมและส่งเสริมครูให้มีทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การคิดวิจารณ์ของนักเรียน และมีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเสริมแรงบวก และสร้างกติกาชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและลดการรังแก จัดที่นั่งและจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคนทั้งในและนอกชั้นเรียน มีการจัดชั่วโมงสนทนาแบบเปิดใจและกิจกรรมสะท้อนความคิด เช่น สมุดสะท้อน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน รวมถึงการเปิดพื้นที่สื่อสารส่วนตัว เช่น กล่องรับข้อความหรือช่องทางออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนสามารถติดต่อครูได้อย่างอิสระและปลอดภัย

ลำดับที่ 7 ด้านการจัดการชั้นเรียน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้มีนโยบายพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้แบบแตกต่างอย่างมีคุณภาพ และการออกแบบเพื่อการเรียนรู้ที่รองรับความหลากหลายและกำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามความสามารถผู้เรียน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะกับลักษณะเฉพาะและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนด้วยกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เคารพในความแตกต่าง ทั้งทางพฤติกรรม ภาษา และวัฒนธรรม ส่งเสริมความมั่นใจและการยอมรับความแตกต่างผ่านกิจกรรมชื่นชมตนเองและผู้อื่นในชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุย ปรีกษา และระบายความรู้สึก พร้อมใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเสริมการดูแล

ลำดับที่ 8 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ควรพัฒนาระบบสนับสนุนครูในการเข้าใจลักษณะการรังแกที่พบบ่อยใน

นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ยกระดับการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนในการรับมือกับปัญหา โดยการจัดอบรมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนพร้อมจัดทำคู่มือการดูแลกลุ่มเสี่ยงให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการรังแก ควรเสนอแนวทางการรายงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกรังแก และส่งเสริมการประชุม PLC ของครูเพื่อวางแผนทางป้องกันร่วมกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 115 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 119 คน และครูจำนวน 1,148 คน รวมทั้งสิ้น 1,267 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยทำการกำหนด

ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใส่สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 305 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกำหนดสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครู 30:70 เพื่อให้ได้ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้ โดยเมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และจำนวนครู 213 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 305 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา (ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน เรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ, ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวม, และศูนย์การศึกษาพิเศษ, ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากที่สุด (อ้างอิงจากระบบบริหารจัดการข้อมูล โรงเรียนเรียนรวม) และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC)

จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องในด้านเนื้อหาและการสร้างเครื่องมือ จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 15 คน และครู 15 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งหมด 30 คน และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (alpha coefficient method) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปจะได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.979 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.973

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นและจัดลำดับตามค่า $PNI_{modified}$ โดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI) แบบปรับปรุง และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดเรียงลำดับการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่อยู่ในระดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเรียบเรียงจัดระเบียบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการพรรณนาเป็นความเรียงในการเสนอเป็นแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1.1 สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการจัดการชั้นเรียน 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน และด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 5) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน 6) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน และ 7) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และด้านการจัดการชั้นเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน และด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 4) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน 5) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน 4) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 5) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 7) ด้านการจัดการชั้นเรียน 8) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดและเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

2.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของการปราศจากการรังแก ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดช่องทางที่หลากหลายในการรายงานเหตุการณ์รังแกที่เป็นความลับและปลอดภัย

2.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 2) ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน 3) ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกให้แก่ักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา

2.3 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบเป็นธรรมรวมถึงการให้การปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูมีมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกรังแกที่เป็นระบบชัดเจน 3) ครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูหมั่นสังเกตอาการ

พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง

2.4 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิเสธและขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ถูกรังแกเพื่อให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ครูมีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียดอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่างในนิสัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน

2.5 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น

2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ 2) ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2.7 ด้านการจัดการชั้นเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 2) ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) ครูเปิดโอกาสรับฟัง

ปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.8 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของการรังแกที่มักจะเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) บุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลายในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มจะถูกรังแก และ 3) บุคลากรมีความตระหนักรู้ที่ชัดเจนว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง ส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ

3. การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้ข้อคำถามหลังจากการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีนโยบายจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ควรกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีระบบแจ้งเหตุรังแกที่หลากหลาย ปลอดภัย และเป็นความลับและผลักดันให้มีแผนพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นนโยบายภาคบังคับ

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครู บุคลากร ร่วมกันจัดกิจกรรมโรงเรียนปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำโปสเตอร์หรือจัดนิทรรศการให้ความรู้หรือนิทานสั้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการรังแก การบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมสะท้อนความรู้สึกลงให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการรังแกกัน รวมถึงการพัฒนากระบวนการงานออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย และควรมีการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างชั้นเรียนปลอดภัย การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย

3.2 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายของผู้เรียน สนับสนุนความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก พัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติ และจัดตั้งเครือข่ายครูแกนนำในโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทสมมติหรือกิจกรรมกลุ่ม บูรณาการเรื่องการยอมรับความหลากหลายในแผนการสอนทุกวิชา เพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องผลกระทบของการรังแกกันในโรงเรียน โดยเฉพาะการรังแกนักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ และประเมินด้านพฤติกรรมร่วมกับวิชาการ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัด PLC และการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.3 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ควรพัฒนาระบบสนับสนุนครูในการเข้าใจลักษณะการรังแกที่พบบ่อยในนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ยกกระตือรือร้นร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนในการรับมือกับปัญหา โดยการจัดอบรมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนพร้อมจัดทำคู่มือการดูแลกลุ่มเสี่ยงให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการรังแก ควรเสนอแนวทางการรายงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกรังแก และส่งเสริมการประชุม PLC ของครูเพื่อวางแผนทางป้องกันร่วมกัน

3.4 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการจัดอบรมและส่งเสริมครูให้มีทักษะในการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การคิดวิจารณ์ของนักเรียน และมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเสริมแรงบวกและสร้างกติกาชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและลดการรังแก จัดที่นั่ง และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคนทั้งในและนอกชั้นเรียน มีการจัดชั่วโมงสนทนาแบบเปิดใจและกิจกรรมสะท้อนความคิด เช่น สมุดสะท้อน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน รวมถึงการเปิดพื้นที่สื่อสารส่วนตัว เช่น กล่องรับข้อความหรือช่องทางออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนสามารถติดต่อครูได้อย่างอิสระและปลอดภัย

4.5 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้มีนโยบายพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้แบบแตกต่างอย่างมีคุณภาพ และการออกแบบเพื่อการเรียนรู้ที่รองรับความหลากหลายและกำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามความสามารถผู้เรียน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะกับลักษณะเฉพาะและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนด้วยกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เคารพในความแตกต่าง ทั้งทางพฤติกรรม ภาษา และวัฒนธรรม ส่งเสริมความมั่นใจและการยอมรับความแตกต่างผ่านกิจกรรมชื่นชมตนเองและผู้อื่นในชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยปรึกษา และระบายความรู้สึก พร้อมใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเสริมการดูแล

4.6 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยสนับสนุนให้โรงเรียนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธ ขอความช่วยเหลือ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจำลองสถานการณ์ การเล่นเกม เพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ การใช้ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจกรรมสื่อสารเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเอง

จากสถานการณ์อุทกภัย และจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม ควรจัดระบบ “เพื่อนพึ่งเพื่อน” และสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจให้นักเรียนกล้าแสดงออก และขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้อย่างเหมาะสม

4.7 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแกนักเรียน มีการจัดอบรมเชิงนโยบาย ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้ปกครองในด้านการป้องกันการรังแก และจัดทำแนวทางกลางหรือคู่มือปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในประเด็นการป้องกันและการจัดการการรังแก

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กลุ่มไลน์ จดหมายข่าว facebook หรือคลิปวิดีโอ เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการรังแกแก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น การประชุมร่วมเสนอแนวทางการป้องกันปัญหา การเป็นอาสาสมัคร หรือการอบรมร่วมกับครู และสร้างช่องทางให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เช่น การนัดหมายกับครูแนะแนว การเปิดสายด่วน หรือการให้คำแนะนำเชิงจิตวิทยา

4.8 การเสนอแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดแนวทางส่งเสริมการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรัดกุม ส่งเสริมการอบรมครูด้านการสอบสวนอย่างมีจริยธรรม และเป็นกลาง จัดตั้งทีมสหวิชาชีพระดับเขตพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดการปัญหา และจัดทำแนวทางมาตรฐานกลางในการจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวมให้ทุกโรงเรียนยึดถือปฏิบัติ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการจัดการเมื่อพบการรังแกอย่างชัดเจน เช่น การแยกพื้นที่ปลอดภัย การดูแลรายบุคคลโดยครูที่ปรึกษา การสร้างกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน มีการใช้แบบประเมินสุขภาพจิตเบื้องต้นและจัดที่ปรึกษารายบุคคลเพื่อติดตามฟื้นฟูพร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในทุกขั้นตอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1.1 ภาพรวมผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีความสำคัญกับประเด็นการรังแกกันในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่มีตกเป็นเป้าหมายของการรังแกมากกว่านักเรียนทั่วไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมลรัตน์ เหล่าอยู่คง (2566, บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก โดยสภาพปัจจุบันของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อภิปรายผลรายด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบางโรงเรียนยังไม่มีแผนงานหรือระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้งในด้านการป้องกันการรังแกและการรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉินอีกทั้งการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยต้องอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน แต่ในหลายกรณี ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่ได้มีบทบาทมากนักทั้งยังขาดการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณไพร์ แยมมา (2566, ย่อหน้า 177) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนปลอดภัย ในการเสริมสร้างความปลอดภัยในเด็ก พบว่าการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอยู่ระดับปานกลางเนื่องจากการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยความร่วมมือยังไม่พัฒนาเต็มศักยภาพ จึงยังไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อะคอสตา, และคนอื่นๆ (Acosta, et al., 2019, pp.200-215) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในโรงเรียนกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้น พบว่าบรรยากาศและวัฒนธรรมในโรงเรียนที่เป็นมิตร ปลอดภัย และมีความผูกพัน จะสามารถลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนได้

1.1.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรยังไม่ต่อเนื่อง ทำให้ความรู้และทัศนคติของนักเรียนไม่เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งการขาดการฝึกอบรมเฉพาะด้านให้แก่ครูและบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการรังแก (ทั้งทางร่างกาย วาจา สังคม และออนไลน์) และวิธีการรับมืออย่างเหมาะสม ทำให้การถ่ายทอดความรู้และการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องยังไม่ครอบคลุมและไม่เกิดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุณยุพา วิมลรัชตากรณ์ (2563, หน้า 86) ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการลดความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าการจัดกิจกรรมร่วมกันของครูและนักเรียนยังอยู่ในระดับไม่มาก หากมีการพัฒนาขึ้นจะช่วยเพิ่มความรู้และปรับทัศนคติได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของฟินิตต์, และคนอื่นๆ (Finet, et al., 2023, pp.736-739) ที่ศึกษาโปรแกรมอบรม Teachers Supporting Positive Relationships (T-SUPPORT) พบว่า การอบรมครูแบบสั้นแต่ตรงเป้าหมาย ช่วยเสริมความมั่นใจและทัศนคติที่เหมาะสมของครูในการจัดการกับเหตุการณ์การรังแก ทำให้สามารถสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ปลอดภัยและเข้มแข็ง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการลดพฤติกรรมรังแกในระยะต่อไป

1.1.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่เข้าใจว่าการรังแกไม่เพียงกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกรังแก แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรม การเรียน และการเข้าสังคมของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งมีความเปราะบางสูง รวมทั้งประสบการณ์ของครูและบุคลากรบางส่วนที่เคยเผชิญสถานการณ์รังแกในชั้นเรียนหรือโรงเรียนมาก่อน จึงตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาและมีความตั้งใจที่จะป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ และการรับรู้ข่าวสารการรณรงค์หรือโครงการต่อต้านการรังแกที่จัดโดยองค์กรภายนอก ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการปัญหานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของลักษมี แดงมณีรัตน์, และสุวัฒนา เอี่ยมรพันธ์ (2562, หน้า 519) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการรังแกของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดชลบุรีพบว่า บุคลากร และนักเรียน มีทัศนคติต่อการรังแกในระดับสูง ในสามด้าน ได้แก่ การรับรู้ว่าการรังแกเป็นเรื่องสำคัญ (perceived seriousness), การรู้ว่าพฤติกรรมเป็นการรังแก (recognition) และความเห็นใจต่อผู้ถูกรังแก (empathy) และสอดคล้องกับการศึกษาของบาแมน, และเดล ริโอ (Bauman, & Del Rio, 2006, pp.219-231) ที่ศึกษาการตอบสนองของครูในฉากจำลองเหตุการณ์การกลั่นแกล้ง และพบว่า ครูที่มีทัศนคติไม่ยอมรับพฤติกรรมรังแก จะมีแนวโน้มแทรกแซงทันทีเมื่อเห็นเหตุการณ์ และมักเลือกใช้วิธีที่คำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนที่ถูกรังแก เช่น การพูดคุยให้กำลังใจ และยุติสถานการณ์ทันที โดยเฉพาะในกรณีการกลั่นแกล้งรังแกที่เห็นชัดทางร่างกาย เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยของผู้เรียน

1.1.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร โดยตระหนักว่าความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียนช่วยลดโอกาสเกิดการรังแก และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน ซึ่งผู้บริหารมีการสนับสนุนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ส่งเสริมให้ครูรู้จักนักเรียนรายบุคคล และให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริยา ทัพบิมสี, และกัญญฐิตา ศรีภา (2564, หน้า 7) ที่ศึกษาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี พบว่าในด้านครูที่มีการจัดทำข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาในห้องเรียน โดยที่ครูคอยชี้แนะ หากจุดร่วมให้ลงตัวกับข้อโต้แย้งของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระดับมาก จะช่วยทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดระเบียบสังคม สร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก โดยการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง คอยส่งเสริมและให้กำลังใจเด็กด้วยความรักและปรารถนาดี

1.1.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการวางแผนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดกติกา ข้อตกลง และบทลงโทษร่วมกับนักเรียนตั้งแต่ต้นภาคเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจขอบเขตพฤติกรรมที่เหมาะสมและปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้ ครูยังใช้เทคนิคการจัดการพฤติกรรมเชิงบวก เช่น การชมเชย การให้รางวัล หรือการสะสมคะแนน เพื่อกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งในและนอกเวลาเรียน ทำให้ครูสามารถป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การรังแกได้อย่างทันท่วงที และในบริบทของโรงเรียนเรียนรวม ครูยังมีการปรับรูปแบบการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความแตกต่างด้านความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเท่าเทียม ลดโอกาสการถูกกีดกันหรือถูกกลั่นแกล้งจากเพื่อนในชั้นเรียน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภา ตันติชูเวช, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 101) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่าครูมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมการรังแกกันที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนในระดับมาก สามารถลดความขัดแย้ง และลดปัญหาการรังแกในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.6 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทักษะด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการจัดการอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ความขัดแย้งได้อย่าง

สร้างสรรค์ ลดโอกาสการใช้ความรุนแรงหรือการตอบโต้ด้วยพฤติกรรมรังแก โดยครูมีการบูรณาการ การสอนทักษะชีวิตเข้าไปในวิชาต่างๆ และจัดโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งช่วยให้นักเรียนฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพสิทธิและความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมถึงการแก้ปัญหาอย่างสันติ นอกจากนี้โรงเรียนบางแห่งยังมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาจัดอบรมเกี่ยวกับการป้องกันการรังแกและการใช้ทักษะชีวิตในสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นววิช นวชีวินมัย (2567, หน้า 182) ที่ศึกษา กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น พบว่าระดับความสามารถ ทักษะชีวิตของเด็กที่ประกอบด้วย การคิดพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหา การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสร้างสัมพันธภาพที่เหมาะสม และการจัดการอารมณ์ ยังอยู่ในระดับที่ต่ำทำให้เกิดปัญหา ความรุนแรงตามมา

1.1.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแก กันในโรงเรียน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการตระหนักถึงบทบาทของ ผู้ปกครองในฐานะผู้ดูแลและเป็นแบบอย่างพฤติกรรมของบุตรหลาน ทำให้มีการจัดกิจกรรมและ ช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมผู้ปกครอง การสื่อสาร ผ่านกลุ่มออนไลน์ รวมถึงการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์หรือโครงการป้องกันการรังแก ซึ่ง ครูและผู้บริหารให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความเป็นอยู่ของ นักเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถติดตามและแก้ไขปัญหาค่าทันเวลา การมีช่องทางสื่อสารที่ หลากหลายช่วยให้ผู้ปกครองสามารถแจ้งข้อมูลหรือข้อกังวลได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้โรงเรียนบาง แห่งยังมีการจัดอบรมให้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการสังเกตสัญญาณของการรังแกและวิธีการพูดคุยกับบุตร หลานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติพงษ์ อินทร์สะอาด, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 31) ที่ศึกษาพฤติกรรมการข่มเหงรังแกในเด็กวัยเรียน พบว่าระดับความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับผู้ปกครองอยู่ในระดับต่ำ ทำให้เกิด พฤติกรรมการข่มเหงรังแกในโรงเรียนที่สูง และส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก

1.1.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน สภาพปัจจุบันอยู่ใน ระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนหลายแห่งมีการกำหนดผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงาน เพื่อจัดการปัญหาการรังแก ทำให้กระบวนการรับมือเป็นระบบมากขึ้น การให้ความสำคัญกับการฟื้นฟู ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ รวมถึงการติดตามผลหลังเหตุการณ์ ก็เป็นอีกเหตุผล หนึ่งที่ทำให้แนวทาง การจัดการมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แม้จะยังมีบางโรงเรียนที่ขาดคู่มือปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่การใช้ประสบการณ์และการประสานงานระหว่างครูกับผู้บริหารก็ทำให้การแก้ไข ปัญหาที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์, และคนอื่นๆ (2561, หน้า 3660) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกในโรงเรียน พบว่าสถานการณ์การ

จัดการปัญหาการข่มเหงรังแกในโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อนำกลุ่มนักเรียนที่ถูกข่มเหงรังแกเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มตามรูปแบบการป้องกันพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนและหลังการให้คำปรึกษากลุ่มมีการถูกข่มเหงรังแกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการให้คำปรึกษากลุ่มทำเป็นแนวทาง การจัดการปัญหาที่ทำให้นักเรียนมีการถูกข่มเหงรังแกลดลง

1.2 ภาพรวมผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงความคาดหวังของบุคลากรทางการศึกษาที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการปัญหาการรังแกอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางสังคมและจิตใจมากกว่านักเรียนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี หล้าหนัก, และคนอื่นๆ (2563, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับพ่อแม่ เพื่อนและครูกับการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล พบข้อสรุปว่าผู้ปกครองและครูควรให้ความสำคัญในการแสดงความผูกพันที่ดีต่อเด็กผ่านการพูดคุยสื่อสาร โดยสร้างความไว้วางใจและการลดความรู้สึกแปลกแยก รวมถึงส่งเสริมทักษะทางสังคมแก่เด็กเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกต่อไป โดยสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อภิปรายผล ดังนี้

1.2.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองต่างตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและปราศจากการรังแก โดยเฉพาะในโรงเรียนเรียนรวมที่มีนักเรียนกลุ่มเปราะบางและมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกรังแก ความคาดหวังนี้เกิดจากความต้องการให้โรงเรียนมีนโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการตอบสนองต่อเหตุการณ์ รวมถึงการบูรณาการเรื่องความปลอดภัยเข้าในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความปลอดภัยกลายเป็นค่านิยมร่วมของโรงเรียน สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 26) ที่เน้นความสำคัญของพฤติกรรม การแสดงออก ทักษะคิดของคนในโรงเรียนที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของทุกคนในโรงเรียนจนเป็นส่วนหนึ่งซึ่งประกอบด้วยภารกิจนโยบายชัดเจนให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ และต่อเนื่องเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน

1.2.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเห็นพ้องว่า

การป้องกันการรังแกต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ และผลกระทบของการรังแกให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในโรงเรียนเรียนรวมที่มีนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างด้านความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษ ความคาดหวังนี้สะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายต้องการให้การให้ความรู้และการปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการรังแกเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องครอบคลุมทุกระดับชั้น และมีวิธีการสอนหรือสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 26) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน คือการประยุกต์การสอนมาใช้ในชั้นเรียนและชีวิตประจำวันรวมกับการจัดกิจกรรมเฉพาะในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน เพื่อช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน โดยพื้นฐานสำคัญคือเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรมใดคือการรังแกก่อนที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติที่ถูกต้องว่าการรังแกกันไม่ใช่เรื่องปกติ และยอมรับไม่ได้

1.2.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและผลกระทบที่เกิดจากการรังแก ดังนั้นการที่บุคลากรมีทัศนคติในเชิงบวกจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริงซึ่งทำให้มีเจตนาหมั่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง นอกจากนี้บุคลากรยังมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตร ทั้งยังพร้อมที่จะร่วมมือกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 26) ระบุว่าในสถานศึกษาควรมีการสร้างความร่วมมือและการทำความเข้าใจของบุคลากรทุกระดับในโรงเรียนต่อการรังแกกันในโรงเรียนให้ตรงกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนและความทุกข์จากการถูกรังแก รวมถึงปัญหาทางอารมณ์ ความเครียดเรื่องเพื่อนในห้องเรียน/กิจกรรมวิชาต่างๆ สะท้อนให้นักเรียนทุกคนเห็นถึงผลกระทบของการเพิกเฉย การมีส่วนร่วมให้รังแกกันรุนแรง และการนิ่งเฉยเมื่อพบเห็นการรังแกกัน

1.2.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูต้องการมีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเป็นอย่างดี ครูสามารถสื่อสารและสร้างความไว้วางใจในรูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ส่งผลให้เกิดความผูกพันและความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในชั้นเรียน นอกจากนี้ครูยังมีทัศนคติที่เปิดกว้างและมีความอดทนต่อความแตกต่างของนักเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและได้รับการยอมรับในชุมชนการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีนี้ยังช่วยลดพฤติกรรมการรังแกและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน

อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของนุติดา ทวีชีพ (2565, หน้า 134) ทำการศึกษาผลของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่มีต่อความผูกพันของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าในด้านครู สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการที่ครูสร้างความไว้วางใจแก่นักเรียน ให้ความรักความอบอุ่นกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ทำให้ให้นักเรียนกล้าที่จะพูดคุยปรึกษาปัญหาต่างๆ ช่วยลดปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มระดับความผูกพันต่อโรงเรียน

1.2.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูคำนึงถึงการพัฒนาความสามารถ ในการออกแบบและบริหารจัดการกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ครูยังสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยลดโอกาสการเกิดพฤติกรรมรังแกและสร้างความรู้สึกปลอดภัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 139) เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ระบุว่า การจัดการชั้นเรียนควรมีสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการจัดการชั้นเรียนเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ครูควรได้รับการฝึกฝนเพื่อเสริมสร้างและรักษาวัฒนธรรมความปลอดภัยและพฤติกรรมที่ดีในโรงเรียนให้นักเรียน

1.2.6 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมีความคาดหวังในการบูรณาการการพัฒนาทักษะชีวิตไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ครูควรได้รับการฝึกฝนทักษะสำคัญ เช่น การควบคุมอารมณ์ การสื่อสารเชิงบวก การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และการตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง ซึ่งช่วยถ่ายทอดให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อให้สามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งได้อย่างเหมาะสมและมั่นใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชญกรณ์ บุญเฮ้า (2566, หน้า 121) ที่ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพพึงประสงค์ด้านทักษะชีวิตอยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากเป็นทักษะหลักของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการดำรงชีวิต

1.2.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรมีการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างเปิดกว้าง ทั้งในรูปแบบการประชุม การเยี่ยมบ้าน และการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหา

อย่างเหมาะสม การมีช่องทางสื่อสารสองทางที่ชัดเจนทำให้ผู้ปกครองสามารถรายงานเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเสี่ยงได้ทันท่วงที และโรงเรียนสามารถตอบสนองด้วยการดำเนินมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญณี แนนรท, และณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ (2567, หน้า 138) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์เพื่อปรับมุมมองของผู้ปกครองเพื่อสร้างเงื่อนไขสำหรับการจัดการศึกษาร่วมที่ประสบผลสำเร็จ: กรณีศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน มีสภาพพึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครอง สามารถปรับมุมมองและสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ส่งผลให้ผู้ปกครองมีทัศนคติเชิงบวกและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโรงเรียน

1.2.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความคาดหวังให้สถานศึกษามีมาตรการและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครูและบุคลากรมีการตอบสนองต่อเหตุการณ์รังแกอย่างทันท่วงที โดยใช้วิธีการทั้งเชิงป้องกันและเชิงแก้ไข เช่น การให้คำปรึกษา การปรับพฤติกรรมเฉพาะราย และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันวางแผนแก้ไข การป้องกันในระดับชั้นเรียน การดูแลกลุ่มเสี่ยง และการช่วยเหลือรายบุคคลเพื่อจัดการปัญหารังแกกันอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 26) ที่ระบุว่า การกำหนดกระบวนการดำเนินงานเมื่อตรวจพบเหตุการณ์การรังแกอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่สามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ใช่การลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการปรับพฤติกรรม การให้คำปรึกษา และการฟื้นฟูความสัมพันธ์ร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งช่วยให้เกิดการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสมการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขแบบ whole-school approach หรือแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งระบบโรงเรียน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการทำกิจกรรมระยะสั้นและเจาะเฉพาะกลุ่ม ซึ่งช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนตลอดระยะยาว

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ในภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน 3) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน 4) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน 5) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

7) ด้านการจัดการชั้นเรียน 8) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน จากการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นสะท้อนให้เห็นว่าแม้จะมีการดำเนินกิจกรรมเชิงป้องกันอยู่บ้าง แต่ยังขาดการสร้างวัฒนธรรมร่วมที่มุ่งส่งเสริมสภาพแวดล้อมเชิงบวกและปราศจากความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับครู เพื่อนร่วมชั้น และผู้ปกครอง จึงต้องส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, บทคัดย่อ) เรื่อง การป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน กล่าวว่าการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรทำแบบทั้งโรงเรียน (whole-school approach) และเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญและควรได้รับการพัฒนา ความรู้และทักษะในการสร้างวัฒนธรรมดีและจัดการการรังแกกันที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ควรจัดเพื่อให้นักเรียนทุกคน และผนวกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนปกติ จะได้ผลดีและยั่งยืนกว่าการเจาะจงเฉพาะกลุ่มและกิจกรรมระยะสั้น โดยเนื้อหาควรเน้นทักษะชีวิตพื้นฐานที่เหมาะสม มุ่งเน้นที่เด็กนักเรียนผู้เห็นเหตุการณ์เป็นผู้รายงานเหตุการณ์และช่วยเหลือขัดขวางการรังแกกัน โดยรายละเอียดความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อภิปรายผลดังนี้

2.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้าน การรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมรณรงค์ ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของการปราศจากการรังแก จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ให้มีความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนโดยเริ่มจากการเสริมศักยภาพของครู เพราะครูเป็นบุคคลใกล้ชิดนักเรียนและมีบทบาทโดยตรงในการกำหนดบรรยากาศของชั้นเรียน การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นรากฐานของการป้องกันการรังแกในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภา ต้นติชูเวช, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 104) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระบุว่าทำให้ความรู้กับผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้ปกครองในโรงเรียนผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีความสำคัญและจำเป็นในการเริ่มต้นสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการป้องกันการรังแกกัน รวมถึงการชี้แจงนโยบายของโรงเรียนที่มีต่อปัญหาดังกล่าวให้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้รับรู้และเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน พร้อมทั้งมีกระบวนการตรวจสอบและติดตามเป็นระยะเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

2.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน จากการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน 2) ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการที่บุคลากรในโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการสร้างทัศนคติเชิงบวกและความตระหนักรู้ในหมู่นักเรียน ผ่านการสอนและการเป็นแบบอย่างของครู การใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลายช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและปรับทัศนคติให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเรียนรวมซึ่งต้องตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 138) เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน พบว่าการออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการเนื้อหาด้านทัศนคติเชิงบวกยังมีบทบาทสำคัญ เพราะช่วยปลูกฝังค่านิยมเคารพความแตกต่างและลดการเลือกปฏิบัติ และการบูรณาการเนื้อหาด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสันติช่วยลดโอกาสการเกิดพฤติกรรมรังแกในโรงเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562, หน้า 77) ที่ได้ศึกษาการกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าสาเหตุหนึ่งของการรังแกเด็กพิเศษเกิดจากความไม่เข้าใจพฤติกรรมของเด็กเหล่านี้ ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติส่งผลต่อการป้องกันการรังแกให้ดีขึ้นได้ โดยครูต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรม

2.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียนโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันกับบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน 2) บุคลากรมีความตระหนักอย่างชัดเจนว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง และ 3) บุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ จากผลการเรียง ลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการป้องกันการรังแกอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัย ทัศนคติของบุคลากรที่มองว่าการป้องกันเป็นหน้าที่ร่วมกัน และต้องมีการทำงานร่วมกันในเชิงรุก การมีทัศนคติที่ดีต่อการร่วมมือจะทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูล การวางแผน และการดำเนินมาตรการมีความสอดคล้องและต่อเนื่องมากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2022, p.8) เรื่องบทบาทสำคัญของครูในการยุติความรุนแรงและการรังแกในโรงเรียน ระบุว่าการศึกษาที่บุคลากรเห็นว่าการป้องกันเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการยอมรับว่าการรังแกเป็นปัญหาที่ต้องมีการจัดการเป็นระบบ ไม่ใช่ภาระของครูคนใดคนหนึ่ง ซึ่งโครงการป้องกันและจัดการการรังแกที่มีประสิทธิผลต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียน

2.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน จากการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3) ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองในกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองอย่างสม่ำเสมอ จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแก การที่ครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดและรู้สึกกับนักเรียนได้หลายวิธี แสดงถึงความพยายามในการสร้างความไว้วางใจและความเปิดเผย ซึ่งช่วยให้ครูเข้าใจปัญหาของนักเรียนได้ลึกซึ้งและสามารถช่วยเหลือได้ตรงจุด สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2022, p.22) เรื่องบทบาทสำคัญของครูในการยุติความรุนแรงและการรังแกในโรงเรียน ได้ระบุว่า การส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสาช่วยเหลือชุมชนยังเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสร้างทักษะทางสังคม ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นทักษะที่ตรงข้ามกับพฤติกรรมรังแกและช่วยป้องกันความขัดแย้ง

2.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน จากการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นของการป้องกัน และการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน โดย เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการกำหนดกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เคารพในความแตกต่างระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของ นักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ จากผลการเรียงลำดับความต้องการ จำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวม จำเป็นต้องอาศัย การจัดการชั้นเรียนที่มีโครงสร้างชัดเจนและบรรยากาศปลอดภัย การมีกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมกับนักเรียนช่วยสร้างความชัดเจนในพฤติกรรมที่คาดหวังและเสริมสร้างวินัยใน ตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 138) เรื่องการป้องกันและ จัดการการรังแกกันในโรงเรียน พบว่าการจัดการชั้นเรียนที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม การเคารพ ความแตกต่าง และการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ช่วยลดความตึงเครียดและเหตุการณ์รังแกใน โรงเรียนเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน จากการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นผ่านการทำ กิจกรรมที่หลากหลาย 2) ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการ สื่อสารและการเจรจา ต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียดอย่างสม่ำเสมอ 3) ครูมีความเข้าใจถึง ความแตกต่างในนิสัย ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อ การส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตในมิติด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งทำหน้าที่เป็น เกราะคุ้มกันทางจิตใจและสังคมที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการรังแกในโรงเรียน การเสริมสร้างให้นักเรียน สามารถเข้าใจและตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นพื้นฐาน สำคัญในการพัฒนาความเมตตากรุณาและการเห็นใจผู้อื่นอย่างแท้จริง คุณลักษณะดังกล่าวมีบทบาท โดยตรงต่อการลดพฤติกรรมการรังแก เนื่องจากเมื่อบุคคลสามารถรับรู้ความรู้สึกและเข้าใจความทุกข์ หรือความเดือดร้อนของผู้อื่นได้จะมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำที่สร้างความเจ็บปวดหรือ ความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น รวมทั้งยังเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกภายในชุมชนโรงเรียน อันจะ

นำไปสู่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร สอดคล้องกับแนวทางของ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997, p.4) ที่ระบุว่าทักษะชีวิตพื้นฐาน เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ และทักษะระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและการรังแกในโรงเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสรี อนุตธโต, พาสนา จุรัตน์, และนฤมล พระใหญ่ (2563 หน้า 89) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าการฝึกทักษะการปฏิเสธ การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจเป็นเรื่องจำเป็น โดยชี้ว่าการควบคุมตนเองและสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมรังแก

2.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน จากการศึกษาพบว่าความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหการรังแกอย่างสม่ำเสมอ 2) บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว ในการป้องกันและแก้ไขปัญหการรังแกอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายเป็นสภาพแวดล้อมหลักที่นักเรียนใช้ชีวิตอยู่และมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดช่วยให้สามารถสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับปัญหา วิธีแก้ไข และเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ การติดตามและประเมินผลร่วมกันระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครองจึงเป็นกระบวนการสำคัญ เพราะทำให้โรงเรียนสามารถตรวจสอบได้ว่ามาตรการที่นำมาใช้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพเพียงใด พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 140) เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน พบว่าการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการป้องกันการรังแกและการเปิดช่องทางสื่อสารอย่างหลากหลายระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดการเกิดเหตุรังแกในโรงเรียนเรียนรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของโอลเวอุส (Olweus, 1993, p.140) ที่ศึกษาเรื่องการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียน ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการรังแกมักมีต้นกำเนิดจากบริบทในครอบครัวหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอกที่ส่งผลสะท้อนมายังโรงเรียน ดังนั้น การสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองจึงเป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน จากการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ครูหมั่นสังเกตอาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง 2) ครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเหมาะสม 3) ครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างต่อเนื่อง จากผลการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นทั้งสามประการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการจัดการปัญหาการรังแกที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย การสังเกตเชิงรุก การสื่อสารและปรับทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาที่รอบด้านและยั่งยืน ดังนั้นการจัดการเชิงรุก และการตอบสนองอย่างเป็นระบบ เมื่อเกิดเหตุรังแก รวมถึงการที่ครูหมั่นสังเกตพฤติกรรมและอารมณ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นกลยุทธ์สำคัญในการตรวจพบสัญญาณของการถูกรังแกได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น สอดคล้องกับข้อมูลขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2022, p.29) ที่ระบุว่า การชี้แจงปัญหาพร้อมปรับทัศนคติผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเหมาะสม เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับลักษณะของการรังแก ผลกระทบ และวิธีการป้องกัน อีกทั้งการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้สามารถปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริงและป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ

3. การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยใช้ข้อคำถามหลังจากการเก็บข้อมูลในแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน มีการเสนอแนวทางการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีนโยบายจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ควรกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีระบบแจ้งเหตุร้ายแก่ที่หลากหลาย ปลอดภัย และเป็นความลับและผลักดันให้มีแผนพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นนโยบายภาคบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาอ่อน (2562, หน้า 135-136) เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน กล่าวว่า การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างยั่งยืนนั้นต้องมีนโยบายระดับต้นสังกัดที่ชัดเจน มีระบบรายงานที่ปลอดภัย และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการจัดการสถานการณ์อย่างเป็นระบบ

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครู บุคลากร ร่วมกันจัดกิจกรรมโรงเรียนปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำโปสเตอร์หรือจัดนิทรรศการให้ความรู้หรือนิทานสั้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการรังแก การบูรณาการในหลักสูตรและกิจกรรมสะท้อนความรู้สึกเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการรังแกกัน รวมถึงการพัฒนากระบวนการออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย และควรมีการจัดอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างชั้นเรียนปลอดภัย การจัดการพฤติกรรมเชิงบวก การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ ทองทะนงศักดิ์ (2560, หน้า 10) ได้ศึกษาพฤติกรรมการถูกรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน เขตหนองแขม สังกัดสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร พบข้อสรุปว่า โรงเรียนควรมีนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในสถานศึกษา รวมถึงสร้างความตระหนักความเข้าใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องมากขึ้น และยังสอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการทำงานป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียน ของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2567, หน้า 34) ซึ่งเน้นให้โรงเรียนสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมความปลอดภัย การให้เด็กมีส่วนร่วม และจัดช่องทางรายงานเหตุที่ปลอดภัยกับนักเรียนครู และผู้ปกครอง

3.2 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายของผู้เรียน สนับสนุนความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก พัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติ และจัดตั้งเครือข่ายครูแกนนำในโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561, หน้า 26) ระบุว่าเพื่อการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกให้ประสบผลสำเร็จ ครูและบุคลากรทุกระดับควรทำความเข้าใจและปรับทัศนคติต่อปัญหาการรังแกอย่างถูกต้องและตรงกัน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทสมมติหรือกิจกรรมกลุ่ม บูรณาการเรื่องการยอมรับความหลากหลายในแผนการสอนทุกวิชา เพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องผลกระทบของการรังแกกันในโรงเรียน โดยเฉพาะการรังแกนักเรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ และประเมินด้านพฤติกรรมร่วมกับวิชาการ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัด PLC และการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกชาติ วินิตกฤษฎา, และภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ (2566, หน้า 94-96) ที่ศึกษา ลักษณะ สภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียน ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ตามแนวชายแดนภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนที่มีความหลากหลาย เช่น การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม การอบรมครู และภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทโรงเรียนเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน มีการเสนอแนวทางการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ควรพัฒนาระบบสนับสนุนครูในการเข้าใจลักษณะการรังแกที่พบบ่อยในนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ยกกระตือรือร้นร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนในการรับมือกับปัญหา โดยการจัดอบรมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนพร้อมจัดทำคู่มือการดูแลกลุ่มเสี่ยงให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภทริยา ทับทิมสี, และกัญญ์ฐิตา ศรีภา (2564, หน้า 14) ที่ศึกษาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี พบว่าการจัดโปรแกรม “bully prevention program” ที่ดำเนินโดยการอบรมเชิงปฏิบัติและกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ช่วยส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการต่อต้านการรังแกและเพิ่มเจตนาธรรมในการเล็งพฤติกรรมรังแก อย่างมีนัยสำคัญทันทีหลังเข้าร่วมโปรแกรม

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการรังแก ควรเสนอแนวทางการรายงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกรังแก และส่งเสริมการประชุม PLC ของครู เพื่อวางแผนทางป้องกันร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแคล้วอ้อม, และคนอื่นๆ (Kleawaom, et al., 2025, pp.390-391) ได้ศึกษาการพัฒนาทัศนคติเชิงบวกและการลดพฤติกรรมการรังแกในวัยรุ่นตอนต้นของไทย ผลการศึกษาเน้นย้ำว่าการพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติสำหรับการดูแลกลุ่มเสี่ยง

และเครือข่ายครูแกนนำ ช่วยให้การขยายผลเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

3.4 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการเสนอแนวทางการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการจัดอบรมและส่งเสริมครูให้มีทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การคิดวิจารณ์ของนักเรียน และมีการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโอเวอุส, และลิมเบอร์ (Olweus, & Limber, 2010, p.381) ที่ศึกษาการประเมินประสิทธิผลและการเผยแพร่โปรแกรมป้องกันการรังแกของโอลเวอุส (OBPP : Olweus Bullying Prevention Program) งานศึกษาพบว่า เมื่อใช้โปรแกรมร่วมกับการปรับโครงสร้างห้องเรียน เช่น กำหนดกฎของโรงเรียนชัดเจน จัดให้มีกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก และกำหนดกติกาชั้นเรียนร่วมระหว่างครูและนักเรียน ผลลัพธ์คือพฤติกรรมการรังแกลดลงประมาณร้อยละ 35-45 นักเรียนต่างแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจกันมากขึ้น

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเสริมแรงบวกและสร้างกติกาชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและลดการรังแก จัดที่นั่งและจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคนทั้งในและนอกชั้นเรียน มีการจัดชั่วโมงสนทนาแบบเปิดใจและกิจกรรมสะท้อนความคิด เช่น สมุดสะท้อน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน รวมถึงการเปิดพื้นที่สื่อสาร ส่วนตัว เช่น กล่องรับข้อความหรือช่องทางออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนสามารถติดต่อครูได้อย่างอิสระและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริยา ทับทิมสี, และกัญญ์รัฐตา ศรีภา (2564, หน้า 14) ที่ศึกษาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ระบุว่า การเปิดโอกาส ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกาในห้องเรียน โดยที่ครูคอยชี้แนะ หากจุดร่วมให้ลงตัวกับข้อโต้แย้งของทุกฝ่าย เป็นการทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดระเบียบสังคม สร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก โดยการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง คอยส่งเสริมและให้กำลังใจเด็กด้วยความรักและปรารถนาดี นำทักษะชีวิต มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายให้เด็กตระหนักรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้มีความเข้าใจผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง

เรียนรู้ที่จะเคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการลดความเสี่ยงปัญหาสุขภาพจิตและการทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ได้

3.5 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดการชั้นเรียน มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้มีนโยบายพัฒนา นโยบายการจัดการเรียนรู้แบบแตกต่างอย่างมีคุณภาพ และการออกแบบเพื่อการเรียนรู้ที่รองรับความหลากหลายและกำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามความสามารถผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น รองรับความแตกต่างของนักเรียนทุกกลุ่ม รวมถึงนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยใช้หลักการออกแบบ Universal Design for Learning (UDL) เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้เท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565, หน้า 18)

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ครูควรจัดการเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะกับลักษณะเฉพาะและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนด้วยกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เคารพในความแตกต่าง ทั้งทางพฤติกรรม ภาษา และวัฒนธรรม ส่งเสริมความมั่นใจและการยอมรับความแตกต่างผ่านกิจกรรมชื่นชมตนเองและผู้อื่นในชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยปรึกษา และระบายความรู้สึก พร้อมใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเสริมการดูแล สอดคล้องกับการศึกษาของ นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข, และประพันธ์ เจียรกุล (2549, หน้า 71) ที่ศึกษารูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่าการร่วมกันสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีระหว่างครูและนักเรียน เป็นการช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับการปฏิบัติที่ดี การมีทัศนคติเชิงบวกกับเพื่อน ก็จะทำให้บรรยากาศในโรงเรียนดีขึ้นตามลำดับ

3.6 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยสนับสนุนให้โรงเรียนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธ ขอความช่วยเหลือ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ใน

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนิต มากมี, และจิตติมา วรรณศรี (2567, หน้า 3379-3397) ที่ได้ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียน : แนวทางการพัฒนาในสถานศึกษา พบว่าการฝึกทักษะชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน ใช้ชีวิตอย่างมีสติ มีความเข้มแข็งและเผชิญปัญหาได้อย่างรู้เท่าทัน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจำลองสถานการณ์ การเล่นเกมเพื่อฝึกคิดวิเคราะห์ การใช้ศิลปะ ดนตรี กีฬา และกิจกรรมสื่อสารเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์ฉุกเฉิน และจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม ควรจัดระบบ “เพื่อนพึ่งเพื่อน” และสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจให้นักเรียนกล้าแสดงออก และขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการทำงานป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของมูลนิธิศุภนิพนธ์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2567, หน้า 35) โดยกล่าวว่าการให้คำปรึกษากับเด็กนักเรียน ครูสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ด้วยการใช้วิธีการบทบาทสมมติ (role-playing) ตามฉากของสถานการณ์ต่างๆ จะช่วยในการทำความเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมในทางลบได้ชัดเจนขึ้น และโรงเรียนสามารถจัดให้มีการพูดคุยเพื่อแก้ปัญหาการรังแกแบบเชิงรุกโดยควรจัดให้มีเป็นประจำมากกว่าจะคอยแก้ปัญหาเมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว

3.7 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน มีการเสนอแนวทางในการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแกนักเรียน มีการจัดอบรมเชิงนโยบาย ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร เพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้ปกครองในด้านการป้องกันการรังแก และจัดทำแนวทางกลางหรือคู่มือปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในประเด็นการป้องกันและจัดการการรังแก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภา ดันติชูเวช, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 104) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระบุว่า การให้ความรู้กับผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และผู้ปกครองในโรงเรียนผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีความสำคัญและจำเป็นในการเริ่มต้นสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับ

การป้องกันการรังแกกัน รวมถึง การชี้แจงนโยบายของโรงเรียนที่มีต่อปัญหาดังกล่าวให้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้รับรู้และเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน พร้อมทั้งมีกระบวนการตรวจสอบ และติดตามเป็นระยะเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กลุ่มไลน์ จดหมายข่าว facebook หรือคลิปวิดีโอ เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการรังแกแก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น การประชุมร่วมเสนอแนวทางป้องกันปัญหา การเป็นอาสาสมัคร หรือการอบรมร่วมกับครู และสร้างช่องทางให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เช่น การนัดหมายกับครูแนะแนว การเปิดสายด่วน หรือการให้คำแนะนำเชิงจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภา ตันติชูเวช, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 104) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระบุว่า การมีความเข้มแข็งของสมาคมผู้ปกครอง และทีมสหวิชาชีพที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนจะส่งผลต่อการทำงานร่วมกันกับโรงเรียนในการสร้างวัฒนธรรมการป้องกันการรังแกกันให้เห็นผลเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3.8 การเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน มีการเสนอแนวทางการพัฒนา คือ

หน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดแนวทางส่งเสริมการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรัดกุม ส่งเสริมการอบรมครูด้านการสอบสวนอย่างมีจริยธรรม และเป็นกลาง จัดตั้งทีมสหวิชาชีพระดับเขตพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดการปัญหา และจัดทำแนวทางมาตรฐานกลางในการจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวมให้ทุกโรงเรียนยึดถือปฏิบัติ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภา ตันติชูเวช, และคนอื่นๆ (2565, หน้า 104) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระบุว่าโรงเรียนควรมีอาจารย์แนะแนวหรือนักจิตวิทยาที่จะสามารถดูแลและช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ความรู้ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน และควรเปิดโอกาสในการให้ทีมสหวิชาชีพหรือนักจิตวิทยาในโรงพยาบาลพื้นที่เข้ามาร่วมช่วยเหลือ ดูแลและป้องกันปัญหาการรังแกกันในสถานศึกษา ร่วมกับผู้บริหารและครูในโรงเรียน

หน่วยงานระดับปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการจัดการเมื่อพบการรังแกอย่างชัดเจน เช่น การแยกพื้นที่ปลอดภัย การดูแลรายบุคคลโดยครูที่ปรึกษา การสร้างกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน มีการใช้แบบประเมินสุขภาพจิตเบื้องต้นและจัดที่ปรึกษารายบุคคลเพื่อติดตามฟื้นฟูพร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2562, หน้า 138) เรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน ระบุว่า การป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนควรเป็นการร่วมมือกันของทุกคนในโรงเรียนตั้งแต่ นโยบายผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคน เด็กนักเรียนทุกคน เจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียน รวมไปถึงพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมากกว่าเจาะจงเพียงรายบุคคล เนื่องจากกิจกรรมที่ทำเฉพาะกับเด็กอย่างเดียวมักไม่ค่อยได้ผลมากนัก แต่ต้องรวมถึงครูและผู้ปกครองไปพร้อมกัน รวมไปถึงการทำงานร่วมกันกับสหวิชาชีพด้านสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบายการต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีนโยบายจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง และมีนโยบายการรณรงค์ให้มีวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเชิงกายภาพและจิตใจให้ยั่งยืน จัดตั้งช่องทางรายงานที่ปลอดภัย รวมถึงอบรมครูด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

1.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ดังนั้นควรส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกับความหลากหลายผ่านกิจกรรมและหลักสูตรที่เน้นการเข้าใจผู้อื่น พร้อมจัดอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายของผู้เรียน สนับสนุนความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกและพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติ

1.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันกับบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเพื่อแก้ไข

ปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน ดังนั้นควรมีการพัฒนาทัศนคติที่ถูกต้องของครูและบุคลากรผ่านการจัดการอบรมการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนพร้อมจัดทำคู่มือการดูแลกลุ่มเสี่ยงให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน และส่งเสริมการประชุม PLC ของครูเพื่อวางแผนทางป้องกันร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้นควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเสริมแรงบวกและสร้างกติกาศั้นเรียนร่วมกับนักเรียน และส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่น การสะท้อนความรู้สึก การจัดกิจกรรมกลุ่มเล็ก รวมถึงกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อให้ครูเข้าถึงนักเรียนโดยเฉพาะกลุ่มพิเศษได้มากขึ้น

1.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนานโยบายการจัดการเรียนรู้แบบแตกต่างอย่างมีคุณภาพ และกำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามความสามารถผู้เรียน ครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ครอบคลุมความหลากหลายของนักเรียน และสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีบทบาทและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

1.6 ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม โดยจัดอบรมครูให้มีความรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่มควรส่งเสริมทักษะชีวิต เช่น การปฏิเสธ การขอความช่วยเหลือ การแก้ปัญหา การควบคุมอารมณ์และกิจกรรมจำลองสถานการณ์จริง

1.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแกนักเรียน และจัดทำคู่มือปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง จัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาช่องทางสื่อสารที่หลากหลายเพื่อการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูหมั่นสังเกตอาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง ดังนั้นควรกำหนดแนวทางส่งเสริมการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการจัดการปัญหาการรังแกในโรงเรียนเรียนรวมให้ทุกโรงเรียนยึดถือปฏิบัติ ส่งเสริมการอบรมครูด้านการสอบสวนอย่างมีจริยธรรมและเป็นกลาง จัดตั้งทีมสหวิชาชีพระดับเขตพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดการปัญหาและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแก เพราะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญ การทำวิจัยในประเด็นบทบาท กระบวนการ และเงื่อนไขความสำเร็จ จะช่วยเสริมพลังความประสานงานร่วมมือและทำให้การป้องกันปัญหามีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อลดพฤติกรรมรังแกในโรงเรียนเรียนรวม เพราะทักษะชีวิต เช่น การสื่อสารเชิงบวก การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์ เป็นปัจจัยปกป้องสำคัญ การวิจัยเพื่อหาแนวทางและออกแบบรวมถึงประเมินกิจกรรมการฝึกทักษะชีวิตในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้โรงเรียนมีเครื่องมือป้องกันปัญหาได้ตั้งแต่ต้นเหตุ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันการรังแก เนื่องจากผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และจัดระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย การทำวิจัยในประเด็นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการและกลยุทธ์ที่ผู้บริหารใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย พร้อมทั้งระบุปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารที่มีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับทุกโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2564). **บทบาทของครอบครัว โรงเรียนและชุมชนกับการป้องกัน การกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน**. สืบค้น สิงหาคม 2, 2568, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/368>.
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558). **รายงานประจำปี พ.ศ. 2558 (Annual Report 2015)**. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมสุขภาพจิต. (2561). **รายงานสถานการณ์ปัญหาการรังแกในโรงเรียน**. สืบค้น กรกฎาคม 5, 2567, <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>.
- _____. (2562). **หยุดการกลั่นแกล้ง ยุติความรุนแรงในสังคม**. สืบค้น ตุลาคม 24, 2567, จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30024>.
- _____. (2565). **วิธีรับมือปัญหาการบูลลี่ (Bully) ที่ไม่ควรมองเป็นเรื่องปกติ**. สืบค้น มิถุนายน 12, 2566, จาก <https://www.pptvhd36.com/health/how-to/4088>.
- _____. (2566). **การกลั่นแกล้งไม่ใช่เรื่องล้อเล่น STOP Bullying**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2552). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2555). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2556). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2561). **สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- จรรยา ตรุษณี. (2562). **แนวทางการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.

- จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์. (2561). เด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้: การดูแลภายใต้ระบบการศึกษาปรากฏการณ์การเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและความรู้ความเชื่อของผู้ปกครอง. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 13(3)**, 514-524.
- จาริณี วงษ์นาค, อรพรรณ บุตระกัตถัญญ, และชลาริป์ สมานิติ. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. **วารสารวิชาการและการวิจัยสหวิทยาการ, 3(6)**, 899-914.
- ขนาดา อรรถ, และคนอื่นๆ. (2566). สภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารจัดการตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 46(3)**, 63-77.
- ชลลดา สะอาดวงศ์. (2557). ผลการใช้มาตรฐานการเรียนรู้ร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ชญญาพัทธ์ ก้องวีระธาดาสิริ, พัชรินทร์ เสรี, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2564). พฤติกรรมการรังแกในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. **วารสารจิตวิทยาคลินิกไทย, 52 (2021)**, 16-30.
- ชินดนัย ศิริสมฤทัย. (2560). การรับรู้ ทศนคติ และความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- ชูศักดิ์ ศิริเชียงใหม่. (2566). การบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตจังหวัดพิษณุโลก. **วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 11(1)**, 52-68.
- เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11(44)**, 103-113.
- ไชยชาญ เผือดคล้าย. (2565). แนวทางการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานะมาศ หาดยาว. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ณภัทร์ ศรีทองพนาบูลย์. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถการวัดและประเมินทักษะปฏิบัติของครูระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐธนา นพแก้ว. (2565). การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4. (หน้า 1055-1062). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณัฐพงษ์ ฉ่ำศิริ, และพัชนี ประสิทธิ์ธัญกิจ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 11(1), 107-117.
- ตฤณ กิตติการอำพล. (2561). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาหาความต้องการในการพัฒนาทางด้านร่างกายของกลุ่มเด็กพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อการพัฒนาผลงานประติมากรรมสำหรับบำบัดเด็กพิเศษ. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนกฤติ บุตรจิ้น, และคนอื่นๆ. (2565). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแนวทางในการป้องกันการกลั่นแกล้งภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาของรัฐ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี : คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชญชนิต มากมี, และจิตติมา วรณศรี. (2567). ทักษะชีวิตของนักเรียน : แนวทางการพัฒนาในสถานศึกษา. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(12), 3379-3397.
- ฉันทยาภรณ์ สังข์เมือง. (2565). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกประถมศึกษาเขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นทางการศึกษาและการบริหารการศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14(26), 118-129.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข, และประพันธ์ เจียรกุล. (2549). รูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- นววิช นวชีวินมัย. (2567). การศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงของเด็กวัยรุ่น. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต. กลุ่มวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 18(1), 182.

- นวิยา นิยมธรรม. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศญี่ปุ่น กรณีศึกษาผู้ถูกรังแก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นัทธิรัตน์ พิระพันธ์. (2561). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13(1), 97-116.
- นฤดา ทวีชีพ. (2565). ผลของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่มีต่อความผูกพันของนักเรียนระดับประถมศึกษา : การวิจัยแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนติพงษ์ อินทร์สะอาด, และคนอื่นๆ. (2565). พฤติกรรมการข่มเหงรังแกในเด็กวัยเรียน: ปัญหาที่สังคมไทยไม่ควรมองข้าม. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสาธารณสุข, 1(1), 23-33.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. (2553). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.
- ประภาศรี นันทน์ภูมิ. (2564). การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธ อิศรปรีดา, และธีรประภา ทองวิเศษ. (2560). พฤติกรรมสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนรูปแบบเชิงทฤษฎีการวัด และปริทัศน์งานวิจัย. วารสารครุศาสตร์, 45(3), 206-220.
- ปริญญา เรืองทิพย์. (2563). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดการกลั่นแกล้งในโรงเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญญา ปงยววงษ์. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปุลณภา จิราวัฒน์กุล. (2564). ผลของการบำบัดโดยใช้ธาตุทรายเป็นสื่อต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม : อภิชาติ.

- พรพรรณ ทองทะนงศักดิ์. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการถูกรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน เขตหนองแขม สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. **วารสารออนไลน์ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1693.ru>.
- พรเพ็ญ ทองโท, ผกามาศ นันทจิรววัฒน์, และดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2562). ปัจจัยของความสำเร้จ และสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรวมโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 9(1)**, 56-69.
- พัชรารณ ศรีสวัสดิ์, และคนอื่นๆ. (2561). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการข่มเหงรังแกใน โรงเรียน. **วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(1)**, 3653-3667.
- พัชรภา ตันติชูเวช, และคนอื่นๆ. (2565). กระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อ ป้องกันการรังแกกันของนักเรียน ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยา เขตกำแพงแสน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 10(1)**, 92-105.
- พิศิษฐ์ ชำนาญนา, สุพรรณิ จงวิวัฒน์สกุล, และวริศรี ผลเจริญ. (2564). การประเมินความต้องการ จำเป็นทักษะทางสังคม สำหรับนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. **ครุศาสตร์สาร, 15(1)**, 151-159.
- พุมพินิต คงแสง. (2563). รายงานการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการเข้าสังคมของเด็กออทิสติกเรียนร่วมโรงเรียนบ้านลิมุด จังหวัดยะลา. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เพ็ญณี แนนรท, และณรงค์ เกียรติคุณวงศ์. (2567). กลยุทธ์เพื่อปรับมุมมองของผู้ปกครองเพื่อสร้าง เงื่อนไขสำหรับการจัดการศึกษาร่วมที่ประสบผลสำเร้จ: กรณีศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก. **วารสาร Education Sciences, 14(358)**, 138.
- ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. (2562). การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย : กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการ พิเศษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริยา ทับทิมสี, และกัญญ์จिता ศรีภา. (2564). ศึกษาพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- มนตรี อินตา. (2562). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางาน บริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด เชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- มลิวลัย ธรรมแสง. (2557). **ความเข้าใจเรื่องการเรียนรวม**. สืบค้น ธันวาคม 28, 2567, จาก <https://www.deafthai.org/knowledge-center/>.
- มารีนา ศรีวรรณยศ, อังชุต เตียมธรรม, และผกาภาศ นันทจิรววัฒน์. (2563). การศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวมระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 14(33), 1-12.
- มิตี โอชसानนท์, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 12(2), 140-155.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2567). **คู่มือกิจกรรมการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน: ฉบับนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.
- ลักขมี แดงมณีรัตน์, และสุวิธนา เอี่ยมรพันธ์. (2562). Attitudes toward bullying among school personnel and students in an international school in Chonburi, Thailand. **Scholar: Human Sciences**, 11(2), 511–524.
- วนภัทร์ แสงแก้ว, และวรัญญา เต็มรัตน์. (2566). ความจำเป็นและความต้องการให้มือนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสถานศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดปัตตานี. **วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา**, 6(4), 519-534.
- วรรณไพโร แยมมา. (2566). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนปลอดภัย ในการเสริมสร้างความปลอดภัยในเด็ก**. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 10170. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/10170>.
- วรรณิศา พิมพ์. (2561). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิ พลสมัคร, และชนิดา มิตรานันท์. (2567). การปรับพฤติกรรมเด็กนักเรียนสถานะสมาธิสั้นที่มีปัญหาพฤติกรรมเพื่อลดปัญหาก่อกวนในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเรียนรวม. **วารสารมจร. อุบลปริทรรศน์**, 9(1), 1707-1718.
- วารลือ ถนอมชาติ, และนภัส ศรีเจริญประมง. (2561). **รายงานการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัยในจังหวัดจันทบุรี**. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- วรุณยุพา วิมลรัชตากรณ. (2563). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการลดความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันชนก วงศ์เขียว. (2563). การพัฒนาและตรวจสอบแบบวัดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และการวิเคราะห์กลุ่มแฝง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลวรรณ ปัญญาว่อง. (2562). การป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, 27(2), 133-144.
- วิชญกรณ์ บุญเฮ้า. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริธัญย์ ชัยธรรนาวัฒน์. (2565). การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่โรงเรียนทั่วไป. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 19(1), 33-48.
- ศิริเพ็ญ ทองดี. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการประเมินตามสภาพจริง สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิวกร ศรีสุข, ลักษณ์มี ฉิมวงษ์, และปรียาภรณ์ กุลศิริรัตน์. (2565). การพัฒนากิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อลดพฤติกรรมข่มเหงรังแกของเด็กปฐมวัย. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(3), 130-137.
- ศุภมาส ชุมแก้ว. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นการรู้เรื่องการประเมินของครู. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(1), 88-94.
- สกชาติ วินตกฤษฎา, และภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์. (2566). ลักษณะสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนภาคเหนือตอนล่าง: บทวิเคราะห์และทดลองนำเสนอความคิด. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(4), 1363-1375.
- สกล วรเจริญศรี. (2558). การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกรวม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สกล วรเจริญศรี. (2559). การชมแข่งวิ่งแก. **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 51(2559), 13-20.**
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). **ปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนของไทยเป็นอย่างไร (PISA 2018) [อินโฟกราฟิก].** IPST Thailand. สืบค้น กรกฎาคม 10, 2567, จาก <https://web.facebook.com/photo?fbid=3148833338486366&set=pcb.3148838505152516>.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). **คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ปิยอนด์ พับลิชชิง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. (2566). **ข้อมูลอัตรากำลังครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.** สืบค้น กรกฎาคม 3, 2567, จาก <https://www.ayutthaya2.go.th/2023/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **สถิติข้อมูลคนพิการในระบบการศึกษา.** สืบค้น กรกฎาคม 5, 2567, จาก https://www.bopp.go.th/?page_id=319.
- _____. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570).** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2565). **รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** สืบค้น สิงหาคม 18, 2566, จาก https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20220920143343.pdf.
- สุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวรกุล, และปิย สุทธิสุสดี. (2564). การคัดแยกและวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. **วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(1), 271-280.**
- สุพัฒนา หอมบุปผา. (2558). **ตำราวัดผล: การวัดผลและประเมินผลการศึกษา.** นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุพัตรา ปสังคโท, และคนอื่นๆ. (2566). การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยของเล่นภูมิปัญญาในท้องถิ่น. **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6(4), 93-107.**
- สุภัสสร จตุโชคอุดม, และคนอื่นๆ. (2565). แนวโน้มการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยและปัจจัยสู่ความสำเร็จ. **วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 11(1), 17-34.**
- สมรัตน์ เหล่าอยู่คง. (2566). **การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.**

- สุมาลี ศรีผิง. (2561). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 5(2)**, 199-215.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา ช้อยชต, และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวทางโลกออนไลน์ของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 48(2)**, 301-320.
- หทัยา ดำรงผล. (2560). ทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน School Age Children Life Skills. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 62(3)**, 271-276.
- อนุรักษ์ จันทร์รอด. (2565). การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมก้าวร้าวกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อัญมณี หล้าหนัก, และคนอื่นๆ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับพ่อแม่ เพื่อนและครูกับการก้าวร้าวบนโลกโซเชียล. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 65(3)**, 245-262.
- อัมพิกา สิริพรหม. (2564). ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดสมรรถนะผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1)**, 221-232.
- อัสรี อนุตธิต, พาสนา จุฬรัตน์, และนฤมล พระใหญ่. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสารการวัดผลการศึกษา, 38(103)**, 86.
- เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์. (2567). การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของเยาวชนคาทอลิกโดยการให้ **คำปรึกษากลุ่ม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Acosta, J., et al. (2019). Understanding the relationship between perceived school climate and bullying: A mediator analysis. **J Sch Violence, 18(2)**, 200-215.
- Anastasiou, D., Kauffman, J.M., & Di Nuovo, S. (2015). Inclusive education in Italy: Description and reflections on full inclusion. **European Journal of Special Needs Education, 30(4)**, 429-443.

- Barbero, J.A.J., et al. (2012). Effectiveness of antibullying school programmes: A systematic review by evidence levels. **Children and Youth Services Review, 34(9)**, 1646-1658.
- Bates, A.W. (2015). **Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning**. Canada : Tony Bates Associates.
- Bauman, S., & Del Rio, A. (2006). Preservice teachers' responses to bullying scenarios: Comparing physical, verbal, and relational bullying. **Journal of Educational Psychology, 98(1)**, 219-231.
- Berchiatti, M., et al. (2022). Bullying in students with special education needs and learning difficulties: The role of the student–teacher relationship quality and students' social status in the peer group. **Child & Youth Care Forum, 51(3)**, 515–537.
- Best, A. (1981). Research statistics on school bullying. **Journal of Educational Psychology, 52(3)**, 200-215.
- Brunecz, S.L. (2017). More harm than good? Why schools who take a zero-tolerance stance on cyberbullying cause more problems than solutions?. **Journal of Law, Technology & the Internet, 6(1)**, 13-42.
- Centre for Education Statistics and Evaluation. (2017). **What works best: Evidence-based practices to help improve NSW student performance**. NSW Department of Education.
- Cronbach, L.J. (1971). **Essentials of psychological testing**. New York : McGraw-Hill.
- Downes, P., & Cefai, C. (2016). **How to tackle bullying and prevent school violence in Europe: Evidence and practices for strategies for inclusive and safe schools**. Luxembourg : Publications Office of the European Union.
- Evans, C.B., et al. (2015). The effects of positive and negative parenting practices on adolescent mental health outcomes in a multicultural sample of rural youth. **Child Psychiatry & Human Development, 46(1)**, 333-345.
- Figuroa, C.A., et al. (2019). Priorities and challenges for health leadership and workforce management globally: a rapid review. **BMC health services research, 19(1)**, 1-11.

- Finet, C., et al. (2023). Supporting teachers to actively respond to bullying and to build positive relationships with their students: effects of the T-SUPPORT training. **Front Psychology, 13(14)**, 736-739.
- Florian, L. (2014). What counts as evidence of inclusive education?. **European journal of special needs education, 29(3)**, 286-294.
- Freud, S. (1917). Mourning and melancholia. The standard edition of the complete psychological works of sigmund freud. **Papers on Meta-psychology and Other Works, 14(1)**, 237-258.
- Gladden, R.M., et al. (2014). **Bullying surveillance among youths: Uniform definitions for public health and recommended data elements.** Retrieved March 10, 2024, from <http://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/bullying-definitions-final-a.pdf>.
- Hall, W.J., & Chapman, M.V. (2018). The role of school context in implementing a statewide anti-bullying policy and protecting students. **Educational policy, 32(4)**, 507-539.
- Hixon, S. (2009). Psychosocial processes associated with bullying and victimization. **The Humanistic Psychologist, 37(3)**, 257-270.
- Kleawaom, P., et al. (2025). Positive Attitude Development and Reducing Bullying Behavior among Early Thai Adolescents through a Prevention Program: A Quasi-Experimental Study. Pacific Rim International **Journal of Nursing Research, 29(2)**, 384-397.
- Kohlberg, L. (1976). **Moral development and behavior.** New York : Holt Rinchart & Winston.
- Likert, R. (1976). **New way management conflict.** New York : McGraw-Hill.
- Marini, Z., Spear, S., & Bombay, K. (1999). Peer victimization in the school context. **Journal of School Psychology, 37(1)**, 39-55.
- Marsh, V.L. (2018). **Bullying in school: Prevalence, contributing factors, and interventions. Center for urban education success.** Retrieved March 10, 2024, from <https://www.rochester.edu/warner/cues/adresindenn>.
- Mishna, F. (2003). Bullying of children with learning disabilities. **Journal of Learning Disabilities, 36(4)**, 70-79.

- National Children's Bureau. (2007). **Bullying today: A national view**. Department for Education and Skills.
- Office of the Education Council Secretariat, Ministry of Education. (2019). **Education in Thailand 2019–2021**. Bangkok : Ministry of Education.
- Olweus, D. (1993). **Bullying at school: What we know and what we can do**. Cambridge, MA : Blackwell.
- _____, & Limber, S.P. (2010). Bullying in school: Evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. **American Journal of Orthopsychiatry**, **80(1)**, 124–134.
- Pepler, D., & Craig, W. (2018). **Adolescents' use of affiliative and aggressive strategies during conflict with romantic partners and best-friends**. In Romantic relationships and sexuality in adolescence and young adulthood. Routledge.
- Quoc, Tien Le. (2017). A study of the core relationship between cyber-bullying and coping of high-school pupils in Vietnam. **International Journal of Innovation, Creativity and Change**, **(11)3**, 483-500.
- Rigby, K. (2024). Theoretical perspectives and two explanatory models of school bullying. **International Journal of Bullying Prevention**, **6(2)**, 101-109.
- Rouda, R.H., & Kusy, M.E. (2012). **Needs assessment basics**. Alexandria, VA : ASTD Press.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Tijdschrift Voor Onderwijs Research**, **2(1)**, 49-60.
- Smith, P.K. (2016). Bullying: Definition, types, causes, consequences and intervention. **Social and Personality Psychology Compass**, **10(9)**, 519-532.
- _____, Bauman, S., & Wong, D. (2019). Challenges and opportunities of anti-bullying intervention programs. **International journal of environmental research and public health**, **16(10)**, 1810.
- Tan, X., et al. (2021). Research on the status and priority needs of developing countries to address climate change. **Journal of cleaner production**, **2(9)**, 56-69.

- Taylor, M., et al. (2017). Good work: The Taylor review of modern working practices. **Energy & Industrial Strategy**, 11(6), 1156-1171.
- UNESCO. (2022). **The key role of teachers in ending school violence and bullying (Technical Brief, Global Education 2030 Agenda)**. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- WHO. (1997). **Violence prevention: An important element of a health-promoting school**. Geneva : World Health Organization.
- Witkin, B.R. (1984). **Assessing needs in educational and social programs jossy-bass publishers**. San Francisco : Jossey-Bass.
- _____, & Altschuld, J.W. (1995). **Planning and conducting needs assessments: A practical guide**. London : Sage.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. New York : Harper & Row.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก
หนังสือแก้ไขเค้าโครงวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์

ที่

วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอสั่งการแก้ไขเค้าโครงวิทยานิพนธ์

เรียน คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัส ๖๖๒๕๗๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ได้ดำเนินการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแก กันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ เมื่อวันที่ ๕ เดือน มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๗ แล้วนั้น

บัดนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามที่คณะกรรมการสอบได้เสนอแนะ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงเรียนมาเพื่อให้คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์พิจารณาการแก้ไขเค้าโครง วิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ลงชื่อ

นิลรัตน์

(นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ (จะต้องผ่านความเห็นชอบเกินครึ่งหนึ่งของกรรมการที่เข้าสอบ)

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

๒. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม

๓. อาจารย์ ดร.ธัญนันท์ ทองบุญตา

๔. อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล

๕. อาจารย์ ดร.สรรัชชัย ชูชีพ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๑๙๐/๒๕๖๘

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถามวิทยานิพนธ์
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งนักศึกษา
ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๑๙๑/๒๕๖๘

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถามวิทยานิพนธ์
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ มั่งชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิ์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรชัย ชูชีพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งนักศึกษา ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิ์กุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๑๙๓/๒๕๖๘

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ธันยนันท์ ทองบุญตา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถามวิทยานิพนธ์
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งนักศึกษา
ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๑๙๒/๒๕๖๘

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนิดา เนื่องพะยอม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถามวิทยานิพนธ์
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งนักศึกษา
ได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิทยานิพนธ์ ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๒๗๙

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พรรษา อกคสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถามวิทยานิพนธ์
๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชย์ ชูชีพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาดังกล่าวหวังอย่างยิ่งในความกรุณา และได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

E-mail : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ค
หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (try out)
เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๓๖๕

กระทรวงศึกษาธิการ
 10951 28 พ.ค. 2568
 คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ถนนนารายณ์มหาราช
 อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
 โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพ
 และปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน
 อนุญาตให้ นางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง
 ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 พระนครศรีอยุธยา เขต ๒ หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ
 ดังกล่าวทั้งนี้นักศึกษายินดีติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
 คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
เพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๔๑๕

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
 11870 E 9 มี.ย. 2568
 คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
 ถนนนารายณ์มหาราช

อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
 โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรชัย ชูชีพ
 เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลซึ่งสถานศึกษาในสังกัดของท่าน
 ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้
 นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่
 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
 เขต ๒ หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษา
 จะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
 คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/ว๔๑๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชย์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลซึ่งสถานศึกษาของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่ม
ตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่
ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษา
ดำเนินการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2”

แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Forms)

<https://shorturl.at/ZWHpe>

ผู้วิจัย : นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย

โทร. ๐๘๕-๐๕๑๒๖๔๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ kh.nilrat@gmail.com

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2568

3. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม แบบปลายเปิด

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม คำตอบของท่านเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างมากต่อการทำวิจัยในครั้งนี้และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในการนำมาเป็นข้อมูลในการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทเพื่อกำหนดนโยบาย แนวการปฏิบัติในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างสูงที่สุดต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางสาวนิลรัตน์ ฆ้องชัย

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยให้ตอบแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ไม่เกิน 30 ปี 30 – 40 ปี

41 – 50 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรี/เทียบเท่า

สูงกว่าปริญญาตรี

4. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ)

ครู

5. ประสบการณ์ทำงาน

น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี

11-15 ปี มากกว่า 15 ปี

6. ขนาดของสถานศึกษา

ขนาดเล็ก (นักเรียน 119 คนลงมา)

ขนาดกลาง (นักเรียน 120 – 719 คน)

ขนาดใหญ่ ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ไม่เกิน 30 ปี 30 – 40 ปี

41 – 50 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ปริญญาโท

สูงกว่าปริญญาโท

4. ประสบการณ์ทำงานบริหารสถานศึกษา

- น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี
 11-15 ปี มากกว่า 15 ปี

5. ขนาดของสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก (นักเรียน 119 คนลงมา)
 ขนาดกลาง (นักเรียน 120 – 719 คน)
 ขนาดใหญ่ ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดหรือสอดคล้องกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีรายละเอียดระดับคะแนนที่ให้ความหมายดังนี้

- เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่องการดำเนินการของสถานศึกษาในสภาพปัจจุบัน
 - ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก
 - ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง
 - ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อย
 - ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่องการดำเนินการของสถานศึกษาในสภาพที่พึงประสงค์
 - ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
 - ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

**ตอนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกันและจัดการ
การรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2**

1. สถานศึกษาของท่านมีปัญหา/อุปสรรค ในการดำเนินการตามแนวทางการป้องกันและจัดการ
การรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างไรบ้าง ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้าน
ดังนี้

แนวทางที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 5 ด้านการจัดการชั้นเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 6 ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินการตามแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามอย่างไรบ้าง

แนวทางที่ 1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 5 ด้านการจัดการชั้นเรียน

.....

.....

.....

แนวทางที่ 6 ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

แนวทางที่ 7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกัน
ในโรงเรียน

แนวทางที่ 8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ และขอความกรุณา
ท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง

นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ฉ

สรุปผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

**ตารางค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของเนื้อหา
และค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและจุดประสงค์
(Index of Item Objective Congruence : IOC)**

ผลการตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแก
ในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยตรี ดร. ชูชาติ พยอม
ตำแหน่ง คณบดีคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนิดา เนืองพะยอม
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ ดร.ธันยรัตน์ ทองบุญตา
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์ ดร.หรรษา องค์กรสิงห์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เกณฑ์การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์
คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์
คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์

สรุปผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อคำถาม)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
1.	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2.	อายุ ☐ ไม่เกิน 30 ปี ☐ 30 - 40 ปี ☐ 41 - 50 ปี ☐ 50 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3.	ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ☐ ปริญญาตรี / เทียบเท่า ☐ สูงกว่าปริญญา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4.	ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา ☐ ครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5.	ประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 - 10 ปี ☐ 11-15 ปี ☐ มากกว่า 15 ปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6.	ขนาดของสถานศึกษา ☐ ขนาดเล็ก (นักเรียน 119 คนลงมา) ☐ ขนาดกลาง (นักเรียน 120-719 คน) ☐ ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการ การรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อความคำถาม)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน								
1.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศนโยบาย การต่อต้านการรังแกทุกรูปแบบที่ชัดเจนเป็น ลายลักษณ์อักษร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้จัด กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการรังแกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและความสำคัญของ การปราศจากการรังแก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนความรับผิดชอบ ของผู้บริหารและครู ในการจัดการพื้นที่ใน โรงเรียน เพื่อลดโอกาสการรังแกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดช่องทางที่ หลากหลายในการรายงานเหตุการณ์รังแกที่เป็น ความลับและปลอดภัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมทักษะของครู ในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเป็นประจำ เพื่อให้ นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและเกิดการสื่อสารที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน								
6.	ครูมีการเข้าร่วมอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับผลกระทบของการรังแกให้แก่ นักเรียน ทุกคนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7.	ครูมีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่ หลากหลายโดยคำนึงถึงการบูรณาการเนื้อหาที่ ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อความ)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
8.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบในการไม่ใช้ความรุนแรงภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9.	ครูมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายในการสร้างทัศนคติที่เหมาะสมร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10.	ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแกผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน								
11.	บุคลากรมีความตระหนักรู้เป็นอย่างดีว่าการป้องกันการรังแกเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายในสถานศึกษา ไม่ใช่แค่ความรับผิดชอบของใครผู้ใดผู้หนึ่ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12.	บุคลากรมีความรู้และทักษะที่หลากหลายในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มจะถูกรังแก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13.	บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบของการรังแกที่มักจะเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14.	บุคลากรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีแนวโน้มจะถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15.	บุคลากรมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกับบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการรังแกกันในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อคำถาม)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน								
16.	ครูสามารถแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิด และ ความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ร่วมกับนักเรียนได้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
17.	ครูใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิด พฤติกรรมเชิงบวกในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนรู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
18.	ครูมีการจัดที่นั่งและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทุกคน รวมถึงกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา และศิลปะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
19.	ครูมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดง ความสามารถของตนเองในกิจกรรมต่างๆ เพื่อ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
20.	ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมอาสา ช่วยเหลือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านการจัดการชั้นเรียน								
21.	ครูมีการกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกัน ในห้องเรียนเพื่อปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้กับ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
22.	ครูมีการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความ ถนัดและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
23.	ครูมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของ นักเรียนด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็น มิตร เคารพในความแตกต่างระหว่างนักเรียนใน ชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อความคำถาม)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
24.	ครูเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของนักเรียนและเป็นตัวอย่างที่ดีในพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นประจำ	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
25.	ครูมีการสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองและฝึกให้นักเรียนรู้จักการชื่นชมผู้อื่นในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน								
26.	ครูมีความเข้าใจถึงความแตกต่างในนิสัยความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
27.	ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
28.	ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียดอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
29.	ครูมีการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลให้กับนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
30.	ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิเสธและขอความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่ถูกรังแกเพื่อให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน								
31.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ข้อ	รายการประเมิน (ข้อคำถาม)	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC เฉลี่ย
		1	2	3	4	5		
32.	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมป้องกันการรังแกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
33.	บุคลากรมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
34.	บุคลากรมีช่องทางที่หลากหลายในการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อมีเหตุการณ์รังแกเกิดขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
35.	บุคลากรและผู้ปกครองร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน								
36.	ครูมีมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ถูกรังแกที่เป็นระบบชัดเจน	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
37.	ครูหมั่นสังเกตอาการ พฤติกรรม และอารมณ์ของเด็กที่ถูกรังแกอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะเล่าปัญหาของตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
38.	ครูมีการสืบสวนเหตุการณ์อย่างรอบคอบเป็นธรรม รวมถึงการให้การปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
39.	ครูชี้แจงปัญหาการรังแก พร้อมทั้งปรับทัศนคติผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
40.	ครูมีการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของการแก้ไขปัญหาการรังแกอย่างต่อเนื่อง	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางอำไพพิศ บุณนาค

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล เป็นอำนวยการที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชย์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางอังคณา สุวรรณพัยค์

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๒๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาววิลาสินี รื่นพานิช

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๒๖๒๑๗๐๓๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชชัช ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายธีระภัทร์ ยอดชมญาณ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวพันธุ์ทิพย์ พิภพ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๖๖๒๑๗๐๑๐๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิ์กุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๓-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๓-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๒/ว๕๓๖

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางมารตี ราสีคุณ

ด้วยนางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย รหัสนักศึกษา ๒๖๒๑๗๐๑๑๐๕ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒
โดยมี อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สรรัชชัช ชูชีพ
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุญาตจากท่านให้
นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ ดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษา
จะเป็นผู้ติดต่อและประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก ซ
แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการวิจัยในวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลและหาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับหาข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่และด้านส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์นี้แต่ประการใด

3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์หาผลรวมสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่และสภาพของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด ขอความกรุณาแสดงความคิดเห็น โดยตอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ทุกข้อตามความจริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการบริหารการศึกษา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

นางสาวนิลรัตน์ ช้องชัย

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 2 ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

.....

.....

.....

2. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

.....

.....

.....

3. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

.....

.....

.....

4. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

.....

.....

.....

5. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านการจัดการชั้นเรียน

.....

.....

.....

6. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านทักษะชีวิต พื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

.....

.....

.....

7. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อ
ป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

.....

.....

.....

8. แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ให้ข้อมูล

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-สกุล	นางสาวนิลรัตน์ ฮ่องชัย
วัน/เดือน/ปี เกิด	วันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2536
สถานที่อยู่	266 หมู่ 4 ตำบลอ่าวนาโหลย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน รหัสไปรษณีย์ 55110
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2558 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2564 บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2568 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี